

**YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE OTANTİK METİNLERİN DERS
KİTAPLARINDA KULLANIMI**

Eredzhap BEKIROV

YÜKSEK LİSANS TEZİ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

AĞUSTOS, 2022

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren(....) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Eredzhep
Soyadı : BEKIROV
Bölümü : Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi
İmza :
Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Yabancı Dil Öğretiminde Otantik Metinlerin Ders Kitaplarında Kullanımı

İngilizce Adı : The Use of Authentic Texts in Student's Books for Foreign Language Teaching

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı : Eredzhep BEKIROV

İmza :

JÜRİ ONAY SAYFASI

Eredzhep BEKIROV tarafından hazırlanan “Yabancı Dil Öğretiminde Otantik Metinlerin Ders Kitaplarında Kullanımı” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Gazi Üniversitesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç. Dr. Başak UYSAL

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Başkan: Prof. Dr. Gıyasettin AYTAŞ

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Üye: Doç. Dr. Arzu ÇEVİK

Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Bartın Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi:/...../.....

Bu tezin Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Şaban ÇETİN

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

.....

TEŞEKKÜR

Araştırma sürecinde beni destekleyen, yol gösterici olan ve yardımlarını esirgemeyen saygılı danışman hocam Doç. Dr. Başak UYSAL'a; Türkiye'nin en iyi üniversitelerinden biri olan Gazi Üniversitesinde burslu eğitim almamı sağlayan ve Türkiye Bursları programını yürüten Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı'na; hayatım boyunca yanımda olan, okumak için beni teşvik eden ve maddi-manevi yardımlarını sunan sevgili anneme ve babama içtenlikle teşekkür ederim.

**YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE OTANTİK METİNLERİN DERS
KİTAPLARINDA KULLANIMI
(Yüksek Lisans Tezi)**

**Eredzhap BEKIROV
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Ağustos, 2022**

ÖZ

Yabancı dil öğretiminde metinler, oluşturulma amacına göre kurgu ve otantik metinler olmak üzere ikiye ayrılmakta ve her iki türe ait metinler yabancı/ikinci dil öğretimi kitaplarında kullanılmaktadır. Bu çalışmada yabancılara Türkçe öğretmek amacıyla hazırlanan Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe ders kitaplarında ve İngilizceyi ikinci dil olarak öğretmek için tasarlanan New Headway ders kitaplarında yer alan metinler kurgu ve otantik metin olarak sınıflandırılmış, otantik metinler dil becerileri ekseninde incelenmiş ve otantik türlerin dağılımı belirlenmiştir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olan betimsel analizden yararlanılmış, veriler Maxqda Pro programıyla analiz edilmiştir. İki setteki ders kitapları incelendiğinde her seviyede kurgu metinlerin otantik metinlere göre nicel olarak daha fazla sayıda yer aldığı tespit edilmiştir. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe ders kitaplarındaki otantik metinler en çok okuma, New Headway ders kitaplarındaki otantik metinler ise en çok konuşma becerisinin gelişimini sağlamayı amaçlamaktadır. Okuma ve konuşma öğrenme alanları, New Headway ders kitaplarında en sık bir arada ele alınan dil becerileri olurken Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe ders kitaplarında en sık bir arada ele alınan dil becerileri okuma ve yazma olarak belirlenmiştir. NH ve YHYİT ders kitaplarında en çok kullanılan otantik türün gazete yazısı türü olduğu tespit edilmiştir. Bu türden sonra iki kitap setinde ikinci sırada ilan türü gelmektedir. Toplam olarak NH ders kitaplarında kullanılan otantik türlerin çeşitliliği YHYİT ders kitaplarında kullanılan otantik türlerin çeşitliliğinden daha fazladır. Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi'nde söz edilen türlerin daha çok NH ders kitaplarında yer aldığı belirlenmiştir. Bu hususlar göz önüne alınarak NH ders kitaplarının otantik türlerin kullanılması açısından YHYİT ders kitaplarından daha iyi bir şekilde tasarlandığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe, New Headway, ders kitabı, otantik metin, otantik tür, dil becerileri, yabancı dil öğretimi.

Sayfa Adedi: xvi + 85

Danışman: Doç. Dr. Başak UYSAL

THE USE OF AUTHENTIC TEXTS IN STUDENT’S BOOKS FOR FOREIGN LANGUAGE TEACHING

(M.S. Thesis)

Eredzhap BEKIROV

GAZI UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

August, 2022

ABSTRACT

In foreign language teaching according to the purpose of creation texts are divided into two groups: fictional texts and authentic texts. The texts of both groups are used in foreign/second language teaching books. In this study, the texts of Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe student’s book set, which was prepared to teach Turkish to foreigners, and New Headway student’s book set, that was made to teach English as a second language, were classified as fictional and authentic. After that authentic texts were examined in terms of language skills and the distribution of authentic text types was determined. Descriptive analysis, which is one of the qualitative research methods, was used in the study and the data were analyzed with the Maxqda Pro program. During the analysis of two book sets it was determined that fictional texts at each set and each level were used quantitatively more than authentic texts. In YHYİT student’s books authentic texts aim to develop reading skills more than other skills while in NH student’s books authentic texts aim to develop speaking skills most of all. It was defined that in NH student’s books reading and speaking were the skills that were used together most often. The analysis showed that the most frequently used together language skills in YHYİT student’s books were reading and writing. It was also determined that a column is the most often used authentic text type in NH and YHYİT student’s books. An advertisement comes second after the column in two book sets. In terms of authentic text types containment NH student’s books are more varied than YHYİT student’s books. It was defined that the authentic text types mentioned in the Common European Framework of Reference for Languages are used in NH student’s books more than in YHYİT student’s books. Taking this into consideration it was concluded that NH student’s books are better designed in terms of using authentic text types.

Key Words: Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe, New Headway, student's book, authentic text, authentic text type, language skills, foreign language teaching.

Page Number: xvi + 85

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Başak UYSAL

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU.....	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI	iii
TEŞEKKÜR	iv
ÖZ.....	v
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar LİSTESİ	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiii
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ	xvi
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.1.1. Alt Problemler	3
1.2. Çalışmanın Amacı	3
1.3. Çalışmanın Önemi.....	3
1.4. Varsayımlar	4
1.5. Sınırlılıklar.....	4
1.6. Tanımlar	4
BÖLÜM II	6
İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	6
BÖLÜM III.....	14
KURAMSAL ÇERÇEVE	14
3.1. Metin Kavramı	14

3.2. Metinsellik Ölçütleri	15
3.2.1. Bağdaşıklık.....	15
3.2.2. Tutarlılık	15
3.2.3. Amaçlılık	17
3.2.4. Kabul Edilebilirlik.....	17
3.2.5. Bilgisellik	18
3.2.6. Durumsallık	19
3.2.7. Metinlerarasılık	19
3.3. Metin Türleri	20
3.3.1. Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi Kapsamında Metin Türleri	26
3.3.2. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı'nda Metin Türleri	29
3.3.3. Otantik Metin	33
3.3.3.1. Kullanmalık Otantik Metin	35
3.3.3.2. Yazınsal Otantik Metin.....	36
3.3.4. Kurgu Metin	37
3.4. Ders Kitaplarındaki Metinlerde Bulunması Gereken Özellikler	38
3.5. Dil Öğretimi Kitaplarında Metin Türlerinin Dağılımı.....	39
BÖLÜM IV	42
YÖNTEM	42
4.1. Araştırmanın Modeli	42
4.2. Çalışma Dokümanı.....	42
4.3. Verilerin Toplanması	43
4.4. Verilerin Analizi	44
BÖLÜM V	45
BULGU VE YORUMLAR.....	45
5.1. Birinci Alt Problemle İlgili Bulgu ve Yorumlar	45
5.2. İkinci Alt Problemle İlgili Bulgu ve Yorumlar.....	48
5.3. Üçüncü Alt Problemle İlgili Bulgu ve Yorumlar.....	52
5.4. Dördüncü Alt Problemle İlgili Bulgu ve Yorumlar	58
BÖLÜM VI.....	74
SONUÇ VE TARTIŞMA	74

6.1. Sonuçlar	74
6.2. neriler	78
KAYNAKLAR	79

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. İşlevlerine Göre Metin Türleri	22
Tablo 2. Genel Okuduğunu Kavrama	38
Tablo 3. Sınıf Düzeylerine Göre Metin Türlerinin Dağılımı	40
Tablo 4. Dil Düzeylerine Göre Metin Türlerinin Anlamlandırılması.....	41
Tablo 5. YHYİT ve NH Ders Kitaplarında Otantik Metinlerin Seviyelere Göre Dağılım Sırası	47
Tablo 6. YHYİT ve NH Ders Kitaplarında Otantik Metinler Aracılığıyla Kazandırılması Amaçlanan Becerilerin Sırası	49

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Yayın akışı örneği	17
Şekil 2. Ortak başvuru seviyeleri.	26
Şekil 3. Restoran menüsü.	30
Şekil 4. El ilanı	31
Şekil 5. İş afişi.....	32
Şekil 6. Tahta yazısı	33
Şekil 7. YHYİT ders kitaplarındaki otantik ve kurgu metinlerin seviyelere göre nicel dağılımı	45
Şekil 8. YHYİT ders kitaplarındaki otantik ve kurgu metinlerin seviyelere göre yüzdelik dağılımı	46
Şekil 9. NH ders kitaplarındaki otantik ve kurgu metinlerin seviyelere göre sayısal dağılımı	46
Şekil 10. NH ders kitaplarındaki otantik ve kurgu metinlerin seviyelere göre yüzdelik dağılımı	47
Şekil 11. YHYİT ve NH ders kitaplarında dört dil becerisini geliştirmeye yönelik otantik metinlerin sayısı.....	48
Şekil 12. YHYİT ders kitaplarındaki dil becerisini geliştirmeye yönelik otantik metinlerin sayısal dağılımı	49
Şekil 13. YHYİT ders kitaplarındaki dil becerisini geliştirmeye yönelik otantik metinlerin yüzdelik dağılımı	50
Şekil 14. NH ders kitaplarındaki dil becerisini geliştirmeye yönelik otantik metinlerin sayısal dağılımı	51
Şekil 15. NH ders kitaplarındaki dil becerisini geliştirmeye yönelik otantik metinlerin yüzdelik dağılımı	51
Şekil 16. YHYİT A1 seviyesindeki otantik metinlerde öğrenme alanlarının bir arada kullanılma durumları.....	53

Şekil 17. YHYİT B1 seviyesindeki otantik metinlerde öğrenme alanlarının bir arada kullanılma durumları.....	54
Şekil 18. YHYİT B2 seviyesindeki otantik metinlerde öğrenme alanlarının bir arada kullanılma durumları.....	54
Şekil 19. NH A1 seviyesindeki otantik metinlerde öğrenme alanlarının bir arada kullanılma durumları.....	55
Şekil 20. NH A2 seviyesindeki otantik metinlerde öğrenme alanlarının bir arada kullanılma durumları.....	55
Şekil 21. NH B1 seviyesindeki otantik metinlerde öğrenme alanlarının bir arada kullanılma durumları.....	56
Şekil 22. NH B2 seviyesindeki otantik metinlerde öğrenme alanlarının bir arada kullanılma durumları.....	57
Şekil 23. NH C1 seviyesindeki otantik metinlerde öğrenme alanlarının bir arada kullanılma durumları.....	57
Şekil 24. YHYİT A1 seviyesinde otantik türlerin sayısal dağılımı.....	58
Şekil 25. YHYİT A1 seviyesinde otantik türlerin yüzdelik dağılımı.....	59
Şekil 26. NH A1 seviyesinde otantik türlerin sayısal dağılımı	59
Şekil 27. NH A1 seviyesinde otantik türlerin yüzdelik dağılımı	59
Şekil 28. YHYİT ve NH A1 seviyesinde yer alan otantik türler.....	60
Şekil 29. YHYİT A2 seviyesinde otantik türlerin sayısal dağılımı.....	61
Şekil 30. YHYİT A2 seviyesinde otantik türlerin yüzdelik dağılımı.....	61
Şekil 31. NH A2 seviyesinde otantik türlerin sayısal dağılımı	61
Şekil 32. NH A2 seviyesinde otantik türlerin yüzdelik dağılımı	62
Şekil 33. YHYİT ve NH A2 seviyesinde yer alan otantik türler.....	62
Şekil 34. YHYİT B1 seviyesinde otantik türlerin sayısal dağılımı.....	63
Şekil 35. YHYİT B1 seviyesinde otantik türlerin yüzdelik dağılımı	63
Şekil 36. NH B1 seviyesinde otantik türlerin sayısal dağılımı.....	64
Şekil 37. NH B1 seviyesinde otantik türlerin yüzdelik dağılımı.....	64
Şekil 38. YHYİT ve NH B1 seviyesinde yer alan otantik türler	65
Şekil 39. YHYİT B2 seviyesinde otantik türlerin sayısal dağılımı.....	65
Şekil 40. YHYİT B2 seviyesinde otantik türlerin yüzdelik dağılımı	66
Şekil 41. NH B2 seviyesinde otantik türlerin sayısal dağılımı.....	66
Şekil 42. NH B2 seviyesinde otantik türlerin yüzdelik dağılımı.....	66
Şekil 43. YHYİT ve NH B2 seviyesinde yer alan otantik türler	67

Şekil 44. YHYİT C1 seviyesinde otantik türlerin sayısal dağılımı.....	67
Şekil 45. YHYİT C1 seviyesinde otantik türlerin yüzdelik dağılımı	68
Şekil 46. NH C1 seviyesinde otantik türlerin sayısal dağılımı.....	68
Şekil 47. NH C1 seviyesinde otantik türlerin yüzdelik dağılımı.....	68
Şekil 48. YHYİT ve NH C1 seviyesinde yer alan otantik türler	69
Şekil 49. YHYİT ders kitaplarında toplam otantik türlerin sayısal dağılımı	70
Şekil 50. YHYİT ders kitaplarında toplam otantik türlerin yüzdelik dağılımı	70
Şekil 51. NH ders kitaplarında yer alan otantik türlerin sayısal dağılımı	71
Şekil 52. NH ders kitaplarında yer alan otantik türlerin yüzdelik dağılımı	71
Şekil 53. YHYİT ve NH ders kitaplarında yer alan otantik türler	72

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

AK/MDB	Avrupa Konseyi / Modern Diller Bölümü
AK/MEB	Avrupa Konseyi / Millî Eğitim Bakanlığı
ECML	European Centre for Modern Languages
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
NH	New Headway
TDK	Türk Dil Kurumu
TMV	Türkiye Maarif Vakfı
YHYİT	Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde ilgili çalışmanın problem durumu, amacı, önemi, sınırlılıkları ile varsayımlar ve tanımlar açıklanmıştır.

1.1. Problem Durumu

Dil eğitiminde kullanılan materyaller, tarih boyunca teknolojik imkânlarla orantılı olarak çeşitlenmiştir. 2. Dünya Savaşı ve sonrasında dil öğretimi yöntemlerinin ihtiyaç doğrultusunda çeşitlenmesiyle birlikte eğitim teknolojileri de gelişme sağlamıştır. Yazılı/basılı materyallerin nitelik ve nicelik yönünden çeşitlenmesine karşın ders kitapları, her dönem önemini korumuştur.

Ders kitapları yabancı dil öğretiminin amaçlarını gerçekleştirmek için öğrencilerin öğrenme yaşantılarına kaynaklık etmektedirler. Ders kitapları çoğu zaman öğretim sürecinde kullanılan tek materyaldir (Toprak, 2011, s. 13). M. Ö. 1320 yılına kadar uzanan bir geçmişi olduğu düşünülen ders kitapları, bilinen ilk öğretim materyallerindendir. Türkçe öğretmenlerinin derslerinde yararlandıkları kaynakların %94,44'ünü ders kitaplarının oluşturduğu tespit edilmiştir (Özbay, 2003). Ders kitapları tüm dünyada en geniş kullanıma sahip basılı ürünlerdir. Ayrıca, ders kitapları eğitim sürecinde bilgi edinmenin temel aracıdır ve kullanımı oldukça kolaydır (Güneş, 2002, s. 2). Dolayısıyla yabancı dil öğretiminde de ders kitapları en önemli araçlardan biridir.

Dil eğitiminde ders kitapları ile dil becerilerini bir araya getiren köprü unsurlardan en önemlisi metinlerdir. Metin; bir yazıyı oluşturan seslerin, kelimelerin, cümlelerin, paragrafların yazar tarafından bilinçli olarak bir araya getirilerek oluşturulduğu dil düzenlemeleridir (Erkul, 2004, s. 80). Her yazar eserini üretirken farklı bir amaç taşımaktadır. Bu sebeple metnin türü metnin yazılma amacına göre belirlenmektedir.

Metinler hedef kitlenin ihtiyaçları göz önünde bulundurularak belirlenmekte ve genel kabul görmüş kurallara uygun olarak oluşturulmaktadırlar (geyik, 2008, s. 11). Metinleri farklı amaçlar ve disiplinler doğrultusunda kendi içinde sınıflandırmak mümkündür. Alan yazını, bu konuda yeterli sayıda veri sağlamaktadır. Yabancı dil ğretiminde metinlerin tasnifini yaparken metinleri özgün (otantik) ve kurgu olarak iki grupta toplamak mümkündür (Genç & nver, 2012). zgn (otantik) metinler; doğal, salt dil ğretimi için değil, bildirilişimsel amaçlar için üretilmiş metinlerdir. Yabancı dil ğretiminde kullanılmak üzere özel olarak geliştirilmiş metinler ise kurgu metinler olarak adlandırılmaktadır (AK/MDB, 2013, s. 146). Otantik metinler, ana dili kullanıcılarının günlük hayat kullanımlarına ve dolaylı olarak yabancı dil ğretiminde kullanmaya yönelik olan metinlerdir (İltar, 2018, s. 70). Yabancı araştırmacılar da otantik metinleri amaçlandığı dil topluluğunda sosyal bir maksadı yerine getirmek için oluşturulmuş metinler olarak tanımlamaktadır (Grellet, 1981; Lee, 1995; Little, Devitt, & Singleton, 1988). Kurgu metinler ise belli dil özelliklerini göstermek veya öğrencilere yeni kelimeleri gereken sayıda öğretmek için oluşturulmuş metinler olarak belirlenmektedir (Simensen, 1987).

Diller İçin Avrupa Ortak neriler erevesi'nde (AK/MDB, 2013) kurgu metinler kadar zgn metinlere de yer verilmesi gerektiği önerilmektedir. Bunun yanında Yabancı Dil Olarak Türkçe ğretimi Programı'nda da (TMV, 2020, s. 18) ğretim sürecinde hedef dile ilişkin özgün ve otantik metinlerin kullanılması gerekliliği vurgulanmaktadır.

Diller İçin Avrupa Ortak neriler erevesi Tamamlayıcı Cilt'te (AK/MEB, 2021 s. 110-111) "otantik metin", "doğal metin" ya da "zgn metin" kavramları artık bulunmamaktadır. Fakat "kurgusal olmayan metin" ve "yaratıcı metin" kavramları yer almaktadır. Yaratıcı metinler, serbest zaman etkinliği olarak okumanın temel kaynakları arasındadır ve bu başlık altındaki ölçekte edebiyat okumaları üzerine pek çok tanımlayıcı mevcuttur. Yaratıcı metinler, bir tepki oluşturma eğilimi taşır ve dil eğitiminde de pek çok zaman bu desteklenir (AK/MEB, 2021, s. 110-111).

Dil ğrenenler gündelik yaşamda menü, makale, bilet, uyarı, mektup gibi farklı türde olan pek çok metin türleriyle karşı karşıya gelmektedirler. Bu sebeple ana dil ve özellikle yabancı dil ğretiminde gerçek yaşamdan olan otantik metin türlerinin ders ortamına taşınmasında ve ders kitaplarında yeterli sayıda bulunmasında fayda görülmektedir. Görev odaklı yaklaşımın ve yapılabilirlik temelli yöntemlerin temel alındığı bir ğretim sisteminde sadece kurgu metin türleri üzerinde durulurken öğrencilerden hedef dili bütün özellikleriyle tanımlarını beklemek yeterli olmayacaktır.

Ders kitaplarının dil eğitiminde kullanımının öneminden ve otantik metinlere verilen önemden hareketle bu çalışmanın problem cümlesini “Yabancı dil öğretimine yönelik ders kitaplarında otantik metinlere ne ölçüde yer verilmektedir?” cümlesi oluşturmaktadır. Bu amaçla yabancı dil olarak Türkçe öğretmek için yaygın bir şekilde kullanılan Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe (YHYİT) öğretim setindeki ders kitapları ve yabancı dil olarak İngilizce öğretmek için kullanılan New Headway (NH) (4th Edition / 4. Baskı) ders kitapları otantik metinlerin sayısı ve çeşitliliği açısından analiz edilmiştir.

1.1.1. Alt Problemler

1. BHYİT ve NH ders kitaplarında otantik metinler hangi seviyede daha çok kullanılmaktadır?
2. BHYİT ve NH ders kitaplarında otantik metinler hangi dil becerisini geliştirmede ön plana çıkmaktadır?
3. BHYİT ve NH ders kitaplarında otantik metinlerin geliştirmeyi hedeflediği dil becerilerinin bir arada yer alma durumları nasıldır?
4. BHYİT ve NH ders kitaplarında otantik türlerin dağılımı nasıldır?

1.2. Çalışmanın Amacı

Ders kitaplarında otantik (özgün) metinlerin yer alması gerekliliği alan yazını tarafından kabul ve tavsiye edilen bir durum olduğu için bu çalışmanın amacı yabancı dil olarak Türkçe öğretmek için kullanılan BHYİT ders kitaplarındaki ve yabancı dil olarak İngilizce öğretmek amacıyla kullanılan NH ders kitaplarındaki otantik metinleri belirlemek ve dil becerileri/öğrenme alanları ekseninde karşılaştırmaktır.

1.3. Çalışmanın Önemi

Yapılan çalışma, otantik metinlerin yabancı dil öğretim setlerinde bulunmasının bir gereklilik olduğundan dolayı bu metinlere ders kitaplarında kurgu metinlere göre ne ölçüde yer verildiğini tespit etmek, otantik metin türlerini belirlemek, hangi seviyelerde hangi metin türlerine yer verilmesi gerektiğini önermek ve diğer çalışmalara yol gösterici bilgiler vermek bakımlarından önemlidir.

1.4. Varsayımlar

Söz konusu ders kitaplarındaki dil yeterlik düzeyine göre değiştirilmiş/uyarlanmış (sadeleştirilmiş ve genişletilmiş) özgün metinler, alan yazınından hareketle otantik metin olarak kabul edilmiştir.

1.5. Sınırlılıklar

Söz konusu çalışma yabancılara Türkçe öğretimi amaçlı kullanılan kitaplardan Ankara Üniversitesi TÖMER YHYİT ders kitaplarında ve yabancı/ikinci dil olarak İngilizce öğretiminde kullanılan NH (4th Edition / 4. Baskı) ders kitaplarında ana metin ve etkinlik metni olarak bulunan metinlerle sınırlı tutulmuştur.

1.6. Tanımlar

Yabancı dil: öğrencilere, akademik, toplumsal ve meslekle ilgili gelişmelerine katkıda bulunmak amacıyla ana dili dışında öğretilen dildir (Bilim ve Sanat Terimleri Ana Sözlüğü, 2015).

İkinci dil: kişinin ana dilinden sonra öğrendiği herhangi bir dildir. Bununla birlikte, yabancı dil terimiyle karşıt olarak kullanıldığında, daha dar anlamıyla, belirli bir ülkede veya bölgede, onu kullanan pek çok kişinin birinci dili olmamasına rağmen, temel rol oynayan dili ifade etmektedir (Durmuş, 2018, s. 183).

Otantik (özgün) metin: dil öğretmeye hizmet etme gibi bir amacı olmayan ve öğrenciyi gerçek hayattaki dil yapılarıyla buluşturan orijinal metindir (Bölükbaş, 2015, s. 925).

Kurgu metin: yabancı dil öğretiminde kullanılmak üzere özel olarak geliştirilmiş metindir (AK/MDB, 2013, s. 146).

Ders kitabı: öğretim programlarındaki derslerin içeriğine ilişkin bilgileri öğrencilerin kullanımına sunan, onlara pekiştirme, sınava hazırlanma ve kendi öğrenme hızlarına bağlı olarak uygun çalışma olanağı sağlayan bir öğretim aracıdır (Toprak, 1993, akt. Yalınkılıç, 2014, s. 3).

Öğrenme alanı: dil becerilerinin her birine verilen isimdir.

Dinleme: konuşan kişinin vermek istediği mesajı, pürüzsüz olarak anlayabilme ve söz konusu uyarana karşı tepkide bulunabilme etkinliğidir (Demirel, 1999, s. 33).

Konuřma: dūřüncelerin, duyguların ve bilgilerin seslerden oluşan dil aracılığıyla aktarılmasıdır (Demirel, 1999, s. 40).

Okuma: bilişsel davranışlarla psikomotor becerilerin ortak çalışmasıyla yazılı sembollerden anlam çıkarma etkinliğidir (Demirel,1999, s. 59).

Yazma: duyduklarımızı, dūřündüklerimizi, tasarladıklarımızı, görüp yaşadıklarımızı yazı ile anlatma etkinliğidir (Sever, 2004, s. 24).

BÖLÜM II

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde yabancı dil öğretiminde otantik metinler alanında yapılan yüksek lisans, doktora tezleri ve ilgili makalelere yer verilmiştir. YÖK tez tarama merkezi, DergiPark ve ULAKBİM veri tabanlarında *metin türleri*, *ders kitabı*, *özgün metin*, *otantik metin*, *otantik materyal* kelimeleri yazılarak tarama yapılmıştır. Söz konusu çalışmalar uzak tarihten yakın tarihe doğru aşağıda özetlenmiştir.

Dilek (1995) “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Özgün Metinlerle Çalışma Yolları” isimli yüksek lisans tezinde özgün metinlerden hareketle etkinlik tasarlamaya dayanan bir alıştırmaya modelini ortaya koymuştur. Metinleri özgün ve kurmaca metinler olmak üzere iki başlık altında inceleyen çalışmada öğrencileri bağımlı oldukları durumlardan tam bağımsızlığa yönelten bu alıştırmaya modelini Türkçeye uygulamaya çalışmıştır. Araştırmacı, üzerinde çalıştığı alıştırmaya modelinin dersleri daha zevkli ve verimli bir hâle dönüştüreceğini, bunun yanında kendi kendine dil öğrenme uğraşı içinde olanlara da yardımcı olacağını vurgulamıştır.

Demircan (2004) “A Study on the Impact of Authentic Materials on EFL Students' Achievement, Retention and Opinions Regarding Two Grammar Units at High School Level” (“Otantik Materyallerin İngilizceyi Yabancı Dil Olarak Öğrenen Lise Düzeyindeki Öğrencilerin İki Dilbilgisi Konusundaki Başarı, Hatırlama ve Görüşleri Üzerindeki Etkisi”) başlıklı yüksek lisans tezinde otantik materyallerin İngilizceyi yabancı dil olarak öğrenen 9. sınıf öğrencilerinin dil bilgisi gelişimi, hatırlamaları ve dil bilgisi öğretimi ile ilgili görüşleri üzerindeki etkisini, ders kitabı gibi klasik gramer öğretim materyalleriyle karşılaştırmalı olarak araştırmıştır. Sonuçlar, otantik materyal ile dil bilgisi öğrenen öğrencilerin dil bilgisi konularının öğrenilmesinde ve konuların hatırlanmasında daha başarılı olduklarını göstermiştir.

Uçkun ve Onat (2008) “Yabancı Dil Kitaplarında Özgün Metin ve Özgün Görev Kullanımının Önemi: Bir Kitap İncelemesi” adlı makalede yabancı dil öğrenim kitaplarının yazımında benimsenmesi gereken genel ilkelerin yanında özgün metin ve özgün görev kavramlarının tanımları vermiş, ve bunu takiben Millî Eğitim Bakanlığı tarafından altıncı sınıflar için geliştirilmiş ve uygulanmakta olan Quick Step 6 bir İngilizce ders kitabını bu kavramlara uygunluk açısından eleştirel bir bakış açısı ile ele almışlardır. Bu kitapta, dilin kullanıldığı kültürden ve/veya gerçek hayattan alınmış yazılı ve seslendirilmiş metinler yerine çok dar bir açıdan planlanmış kurgu metin ve alıştırmalara yer verildiğini tespit etmişlerdir. Bu tür basitleştirilmiş ve dilin doğal bağlamından kopararak kısaltılmış metinlerin yabancı dil öğrenimini zorlaştırıp öğrenme zevkini körleştirdiğini vurgulamışlardır.

Kılıç ve İlter (2011) “The Effect of Authentic Materials on the 12th Grade Students’ Attitudes and Motivation in EFL Classes” (“İngilizce Derslerinde Kullanılan Özgün Materyallerin 12. Sınıf Öğrencilerinin Tutum ve Güdülenmeleri Üzerindeki Etkisi”) isimli yüksek lisans tezinde özgün materyal kullanımının 12. sınıf öğrencilerinin İngilizce derslerindeki tutum ve güdülenmelerinin geliştirilmesi üzerinde olumlu bir etkisi olup olmadığını araştırmışlardır. Araştırmanın sonuçlarına göre özgün materyallerin İngilizce dersine yönelik öğrenci tutumlarına ciddi şekilde katkısı olmuş, yabancı dil sınıflarında özgün materyal kullanımı öğrencilerin güdülenmesini olumlu yönde artırmıştır.

Genç ve Ünver (2012) “Türkiye’de geçmişten günümüze Almanca öğretimi için yazılan ders kitaplarındaki metinlerin incelenmesi” başlıklı makalede yabancı dil ders kitaplarında kullanılan metinlerin oluşturulma amacına göre seçimini ve yöntem-metin ilişkisini yordamayı amaçlamışlardır. Araştırma bulgularına göre bazı kitaplarda yer alan metinler dayandıkları yöntemin öğretim amaçlarına ulaşmada yetersiz kalmıştır. Bir diğer bulgu, kurgu metinlerin özgün metinlere kıyasla daha fazla kullanıldığı yönündedir.

Beyreli ve Ak Başoğlu (2013) “İkinci Dil Öğretim Kaynaklarında Yer Alan Anlama Etkinliklerinin Karşılaştırılması (Yeni Hitit ve New Headway Örnekleme)” adlı makalede Yeni Hitit (Türkçe) ve New Headway (İngilizce) kitap serilerinde yer alan anlama etkinliklerini ve bu etkinliklerde kullanılan ölçme-değerlendirme sorularını farklı yönlerden incelemişlerdir. Söz konusu kitapların öğrenme-öğretme sürecindeki yeterliliğini, olumlu ve olumsuz yönlerini tespit etmiş ve kitapları karşılaştırmışlardır. Yapılan incelemeler ve karşılaştırmalar sonucunda Yeni Hitit ve New Headway serilerinin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi’nde yer alan düzeyler (A1, A2, B1, B2, C1) dikkate alınarak hazırlandığı

görülmüştür. Buna rağmen iki serinin farklı sistemlerle oluşturulduğu gözlemlenmiştir. Yeni Hitit serisinin anlama becerilerini kazandırma aşamasında okuma/dinleme öncesini ihmal ettiği ve burada yer alan etkinliklerin daha çok okuma sonrasına ve dinleme sırasına yönelik etkinliklerden oluştuğu tespit edilmiştir. Bulgulara göre NH serisinde temel dil becerileri ayrı birer bölüm halinde yer almıştır, fakat her bölüm mutlaka diğer becerilerle ilişkilendirilmiştir ve genel olarak burada kullanılan metinler öğretilen dilsel yapıya dayalı olarak oluşturulmayıp okuma ya da dinleme amacına göre hazırlanmıştır. Dil bilgisi bölümlerinde de okuma, dinleme, konuşma ve yazmadan yararlanıldığı saptanmıştır.

Gökdemir (2014) “EFL Instructors' Perceptions About Authentic Materials in English Language Teaching” (“İngilizce Okutmanlarının İngilizce Dil Öğretiminde Otantik Materyallere Karşı Tutumları”) başlıklı yüksek lisans tezinde İngilizce okutmanlarının dil sınıflarında otantik materyal kullanımının etkilerinin farkında olup olmadıklarını araştırmıştır. Sonuçlar, araştırmaya katılan okutmanların çoğunluğunun dil öğretim sürecinde otantik materyallerin önemini farkında olduklarını ve sınıflarında bu materyalleri kullandıklarını göstermektedir.

Göçmen (2018) “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Otantik Dokümanların Kullanımı ve A1-A2 Düzeyinde Dil Becerilerine Etkisi” isimli doktora tezinde iletişimsel ve eylem odaklı yaklaşımın en önemli parçası olan “otantik dokümanların” Fransızca ve Türkçe ders kitaplarında nasıl ele alındığını, hangi iletişimsel niyetler için hangi yöntemlerle ders etkinliklerinde kullanıldığını ortaya çıkarmıştır. Yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarından “Yeni Hitit Yabancılar İçin A1-A2” ve Fransızca öğretiminde kullanılan “Tendances A1-A2” adlı ders kitaplarında kullanılan otantik dokümanları kültürel ve dilbilimsel açıdan incelemiştir. Otantik doküman uygulama etkinlikleri yapıldığında otantik dokümanların dil becerilerine katkı sağladığını gözlemiştir. Özellikle öğrencilere yapılan uygulama etkinlikleri A1-A2 seviyesi (başlangıç) kapsamında dil becerilerini geliştirme sürecinde otantik dokümanların katkı sağladığını, fakat öğrencilerin söz edimlerini gerçekleştirme aşamasında ana dil ve kültürel etkenler etkisinde kaldıklarını ortaya koymuştur.

İltar (2018) “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarındaki Okuma Metinlerinin Farklı Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi” başlıklı doktora tezinde Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti (YİTÖS) ve İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti (İTÖS)’ne ait ders kitaplarındaki okuma metinlerinin içerik özelliklerini ve öğretim setleri arasındaki farklılıklarını tespit etmeyi amaçlayarak metinleri incelemiştir.

Görüşme ve doküman analizine dayalı nitel araştırma yöntemi kullanılarak gerçekleştirilen çalışma sonucunda söz konusu öğretim setlerinden ikisinde de kurgu metinlerin özgün metinlerden daha çok olduğunu tespit etmiştir. Oluşturulma amacına göre YİTÖS'te metinlerin 306'sının kurgu, 70'inin özgün olduğu; İTÖS'te ise 85'inin kurgu, 46'sının özgün olduğu tespit edilmiştir. İşlevlerine göre YİTÖS'te metinlerin daha çok A1, A2 seviyesinde iletişimsel metinlerden, B1 seviyesinde öğretici metinler (kullanım işlevli)'den, B2 ve C1 seviyesinde öğretici metinler (edebî)'den oluştuğu; İTÖS'te ise A1 seviyesinde öğretici metinler (kullanım işlevli)'den, A2 seviyesinde iletişimsel metinlerden, B1, B2 ve C1 seviyesinde öğretici metinler (edebî)'den oluştuğu tespit edilmiştir. Ayrıca çalışma içerisinde işlevlerine göre metin türleri dilekçe, broşür, otobiyografi, mektup, mâni vb. türler bakımından da ele alınarak incelenmiştir.

Çelik (2018) “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Otantiklik ve Otantik Materyallerden Yararlanma” adlı makalede Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde otantik materyallerden faydalanmanın üzerinde durmuştur. Otantik materyallerin; gerçek/doğal dilin sınıfa taşınması, öğrenciler tarafından Türk kültürünün tanınması, öğrencilerin ders/konuya ilgi ve güdülenmelerinin arttırılması, öğrencinin etkin kılındığı verimli bir öğrenme ortamı oluşması pek çok yönden yararlı olduğu sonucuna varmıştır. Ayrıca söz konusu çalışmada, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında dil becerilerini geliştirmek amacıyla otantik materyallerden yeteri kadar yararlanılmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Nalbant (2019) “Türkçenin Yabancılar Öğretiminde Otantik Öğrenmenin Dinleme Becerisine Etkisi” isimli yüksek lisans tezinde Türkçenin yabancılar öğretiminde otantik öğrenmenin dinleme becerisine etkisinin olup olmadığını belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin dil seviyeleri dikkate alınarak otantik materyallerin dinleme becerisini olumlu bir şekilde etkilediğini tespit etmiştir. Nalbant materyal seçiminde öğrenenin ilgi ve ihtiyaçlarının göz önüne alınması, bu materyallerde bulunan bilinmeyen sözcüklerin öğrencilere önceden sezdirme yöntemiyle verilmesini önermiştir.

Özcan (2019) “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Metin Seçimi: Yeni Hitit B1 Düzeyi” başlıklı yüksek lisans tezinde Yeni Hitit 2 ders kitabının okuma becerilerine ilişkin bölümlerini değerlendirmiştir. Yeni Hitit 2 ders kitabında en çok diyalog yer alırken diğer metin türlerinin yeterince yer almadığı, metin konularının gerçek yaşamdaki durumlara kısmen uygun olduğu, hedef grup açısından metinlerin okunabilir olduğunu tespit etmiştir. İçerik ve sunuluş biçimleri açısından metinleri geliştirmeyi önermiştir.

Kalaycı ve Durukan (2019) “Yabancı Dil Olarak Türkçe ve İngilizce Öğretimi Ders Kitaplarının Öğrenme Alanları Bakımından Karşılaştırılması” isimli makalede Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe B1 ve B2 düzeyi ders kitapları ve Efekta General English B1 ve B2 düzeyi ders kitaplarını öğrenme alanlarına dağılımı açısından karşılaştırmıştır. Araştırma sonucunda Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe B1 ve B2 düzey ders kitaplarında yer alan okuma ve yazma becerisine yönelik etkinlik sayısının sözlü anlatım, dinleme ve karşılıklı konuşma becerisine yönelik etkinlik sayılarından fazla olduğu görülmüştür. Ayrıca Efekta ders kitaplarında konuşma, dinleme ve sözlü anlatım becerilerini geliştirmeye yönelik etkinlik sayısının daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tanrıkulu ve Çelik (2019) “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Broşürlerin Kültür Aktarımında Kullanımı” adlı makalede otantik materyallerden biri olan broşürlerin yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültür aktarımında kullanımını incelemişlerdir. Broşürlerin Türk kültürünü yansıtmada oldukça zengin içeriklere sahip olduğunu tespit etmişlerdir. Broşürlerin otantik materyal olarak kültür aktarımında kullanımının ileri düzey olarak tanımlanan C seviyesinde daha uygun olduğu sonucuna varmışlardır.

Ayar ve Kurt (2020) “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarındaki Uyarlanmış Metinlerin Uyarlanma Durumları: Yeni Hitit Örneği” başlıklı makalede Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe B1 öğretim setinde yer alan özgün uyarlanmış metinlerin belirlenmiş ölçütler doğrultusunda uyarlanma durumlarını incelemiştir. En çok sözlüksel sadeleştirme işleminin yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Sözdizimsel sadeleştirme ve genişletme işlemlerinin ise hemen hemen aynı oranda olduğu görülmüştür.

Gökşen (2021) “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Edebî Metin Kullanımı” adını taşıyan doktora tezinde edebî metinlerin yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanındaki yeri ve etkisi araştırmıştır. YHYİT, Yedi İklim Türkçe, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe, Gazi Yabancılar İçin Türkçe öğretim setlerini veri kaynağı olarak almıştır. Bunun yanında görüşme tekniğine de başvurmuştur. Araştırma sonuçlarına bakıldığında edebî metin türlerinin öğretim setlerinin kendi içindeki dağılımlarının düzensiz olduğu görülmüş, öğretim setleri hazırlanırken edebî metin gibi dil öğretiminde önemli bir etkiye sahip olan bu kaynaktan yeterince yararlanılmadığı görülmüştür. Öğretim görevlileri ve öğrenciler de öğretim setlerinde edebî metin türlerine dair pek çok eksik bulunduğu konusunda hemfikirlerdir. Araştırmacı öğretim setlerini hazırlayanlara edebî metin kullanımına önem vermeleri gerektiğini önermiştir.

Türkiye’de yapılan çalışmalarla birlikte yurt dışında yapılan çalışmalara da başvurulmuştur. *Authentic texts (otantik metin), authentic materials (otantik materyaller), textbook (ders kitabı), text types (metin türleri)* kelimeleri yazılarak tarama işlemi yapılmıştır. Araştırma problemiyle ilgili olan yurt dışındaki çalışmalar ve onların kısa incelenmesi aşağıda kronolojik olarak sunulmuştur.

Otte (2006), İngilizcenin ikinci dil olarak öğretildiği sınıflarda otantik metinlerin dinleme becerisini geliştirmedeki etkisi üzerine bir çalışma gerçekleştirmiş, çalışması sonucunda *gerçek dünyaya yakın metinler* olarak adlandırdığı otantik metinlerin dinleme becerisini geliştirmekle beraber öğrenme stratejilerinin kullanımını da daha aktif kıldığı sonucuna ulaşmıştır.

Autio (2012) “Authentic Texts as Cultural Mirrors: a Handbook for English Teachers” (“Kültürel Aynalar Olarak Otantik Metinler: İngilizce Öğretmenleri İçin El Kitabı”) başlıklı yüksek lisans tezinde yabancı dil olarak İngilizce okutmanları için otantikliği kültürel bir taşıyıcı olarak tanımlayan bir el kitabını ortaya koymuştur. Bu çalışmada otantik metinler kültürün ayrılmaz bir parçası ve kültürel aynalar olarak belirlenmiştir. Araştırmacı pratikte kültürlerarası yetkinliğe özgünlük merkezli yaklaşımı göstermeye çalışmış, İngilizce öğretmenlerine derslerde kullanılabilecek malzeme seçimi için somut yönergeler ve özgün görev tasarımı için fikirler sunmuştur.

Mandal (2012) “Teachers' Views on the Use of Authentic Materials in Teaching English” (“İngilizce Öğretiminde Otantik Materyallerin Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri”) isimli yüksek lisans tezinde İngilizce öğretmenlerinin otantik materyallerin kullanımına ilişkin düşüncelerini belirlemeye ve analiz etmeye çalışmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin yabancı dil derslerinde otantik materyallerin kullanımına karşı olumlu oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca öğretmenlere göre gazete, yabancı dil dersleri için en kolay bulunabilecek ve uygulanabilecek bir materyal olarak belirlenmiştir.

Al Azri & Al-Rashdi (2014) “The Effect of Using Authentic Materials in Teaching” (“Öğretimde Otantik Materyallerin Kullanılmasının Etkisi”) adlı makalede yabancı dil öğretiminde otantik materyallerin uygulanmasının etkisini ortaya koymayı amaçlamışlardır. Çalışmanın sonucuna göre otantik materyallerin kullanılması bu alanda araştırma yapan birçok araştırmacı tarafından desteklenmiştir. Otantik materyallerin kullanılmasının

öğrencileri motive ettiği, ilgilerini uyandırdığı ve gerçek dünyada karşılaşacakları gerçek dile maruz bıraktığı tespit edilmiştir.

Ciornei ve Dina (2014) “Authentic Texts in Teaching English” (“İngilizce Öğretiminde Otantik Metinler”) isimli çalışmasında otantik metinlerin kullanımı ile iletişim becerilerinin geliştirilmesi arasındaki ilişkiyi ortaya koymuş, öğrencilerin akademik performanslarını artıran ve hedef kültürü anlamalarını kolaylaştıran özgün metin türlerini belirlemişlerdir.

Losada ve Insuasty (2017) “The Impact of Authentic Materials and Tasks on Students’ Communicative Competence at a Colombian Language School” (“Bir Kolombiya Dil Okulunda Otantik Materyallerin ve Görevlerin Öğrencilerin İletişim Yeterliliği Üzerindeki Etkisi”) başlıklı makalede bir Kolombiya dil okulunda özgün materyallerin ve görevlerin kullanımının A2 düzeyinde yabancı dil olarak İngilizce öğrenenlerin iletişimsel yeterliliklerinin geliştirilmesine ne ölçüde katkıda bulunduğunu analiz etmişlerdir. Sonuçlar, pedagojik bir proje çerçevesinde otantik materyallerin ve görevlerin kullanılmasının öğrencilerin iletişimsel yeterlilik gelişimi üzerinde bir etkisi olduğunu göstermiştir.

Albiladi (2019) “Exploring the Use of Written Authentic Materials in ESL Reading Classes: Benefits and Challenges” (“Yazılı Otantik Materyallerin İkinci Dil Olarak İngilizce Okuma Derslerinde Kullanılmasının Araştırılması: Avantajlar ve Zorluklar”) isimli makalede İngilizce okuma derslerinde otantik materyallerin kullanılmasının avantajlar ve zorlukları hakkında dil öğrenenlerin algılarını keşfetmeyi amaçlamıştır. Sonuçlar, otantik materyallerin kullanılmasının öğrencilerin motivasyon ve kültürel farkındalıklarının artırılması gibi birçok sosyal ve akademik avantajlara yol açtığını göstermiştir. Ayrıca otantik materyallerin kullanımının özgünlük ve gerçeklik duygusunu dil sınıflarına taşıdıkları için otantik materyallerden faydalanmak önerilmiştir.

Dania ve Adha (2020) “The Challenges of Using Online Authentic Materials in Reading Classroom for First-Year EFL Students” (“Yabancı Dil Olarak İngilizce Eğitimi Bölümünün Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okuma Derslerinde Çevrim içi Otantik Materyallerin Kullanılmasında Karşılaştıkları Zorluklar”) adlı makalede yabancı dil olarak İngilizce öğrenenlerin çevrimiçi otantik okuma materyallerini anlamada karşılaştıkları zorlukları keşfetmeyi amaçlamışlardır. Araştırmanın bulguları, öğrencilerin çok fazla yeni kelime, bilinmeyen ifadeler ve argolar gibi çevrimiçi otantik materyalleri anlamada bazı zorluklarla karşılaştıklarını göstermiştir. Ayrıca metnin uzunluğu öğrencilerin seviyelerine uygun olmadığı ve konu ilgilerinden çok uzak olduğunda, öğrencilerin materyali okurken zorlandığı da tespit edilmiştir.

Literatürde yer alan çalışmalar, otantik metinlerin ele alınışını alan yazına dâhil etme bakımından önemli ve yol göstericidir. Çalışmalar genel olarak incelendiğinde öncelikle İngilizcenin yabancı/ikinci dil olarak öğretiminde yoğunlaştığı, devamında ise yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanına yer verildiği görülmektedir. Bununla birlikte yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarıyla yabancı/ikinci dil olarak İngilizce öğretiminde uygulanan ders kitaplarını otantik metinler açısından dil eğitimi ekseninde karşılaştırmalı olarak ele alan bir çalışma literatürde mevcut değildir.

BÖLÜM III

KURAMSAL ÇERÇEVE

3.1. Metin Kavramı

İnsan hayatının her alanında yer alan, iletişim için oluşturulan ve dil öğretiminin temel aracı olan dilsel yapılar, metin olarak bilinmektedir. Halliday ve Hasan'ın (1976) belirttiği üzere “metin, birleşik bir bütünü oluşturan sözlü veya yazılı herhangi bir anlamsal birimi adlandırmak için kullanılan terimdir” (s. 1). Metin sözcüğü Türkçe sözlükte şöyle açıklanmaktadır: “1. Bir yazıyı biçim, anlatım ve noktalama özellikleriyle oluşturan kelimelerin bütünü, tekst. 2. Basılı veya el yazması parça, tekst” (TDK, 2005, s. 1382). Webster'in (1989) sözlüğünde “metin, yazılı veya basılı bir çalışmanın orijinal kelimeleri ve şeklidir” (s. 891).

Halliday ve Hasan'a göre (1976, s. 1-2) metni sadece tümceler bütünü olarak görmek yanlıştır. Metin, dilin kullanımındaki birimdir ve tümce veya tümcecik gibi dilsel bir birim değildir ve büyüklüğüyle tanımlanamaz. Metin, biçimsel değil, anlamsal bir birliktir. Metin tümcelerden oluşmaz, tümceler tarafından gerçekleştirilir ya da tümceler içinde kodlanır. Buna göre metin sözlü veya yazılı, mensur veya manzum, diyalog veya monolog biçiminde olabilir. Tek bir atasözünden tüm bir oyuna, bir anlık yardım çağrısından bir topluluktaki tüm gün süren bir tartışmaya kadar her şey metin olabilir. Metnin özünde biçimsel birlik değil, anlamsal birlik vardır. Metin kendisini oluşturan tümcelerin toplamından farklıdır (Halliday & Hasan, 1976, s. 1-2). Alan'a göre (1994, s. 45) metin olmanın birincil şartı, bildirişim değerini taşımasıdır. Metin, anlam ve amaç için oluşturulmuş bütünlüktür. Bu bütünlük, tümcelerin bir araya getirilmesiyle oluşur, ancak tümcelerin toplamından farklı bir birlikteliktir. Açıklamalardan anlaşılacağı üzere metin, uzunluğu ne olursa olsun, birbiriyle anlamlı yapılardan oluşmalı ve bir bildirişim amacı taşımalıdır. Bununla birlikte tek ölçüt de bildirişim değildir. Devam eden başlıkta metinsellik ölçütlerine değinilecektir.

3.2. Metinsellik Ölçütleri

Kelimelerin ve cümlelerin metin olarak kabul edilebilmesi için birtakım özelliklere sahip olması gerekmektedir. Beaugrande ve Dressler (1981, s. 15) tarafından 7 başlıkta toplanan ve metinsellik ölçütleri olarak nitelendiren bu özellikler şunlardır: bağdaşıklık, tutarlılık, amaçlılık, kabul edilebilirlik, bilgisellik, durumsallık, metinlerarasılık. Bu ölçütleri kendi içinde metin merkezli (bağdaşıklık ve tutarlılık) ve alımlayıcı merkezli (amaçlılık, kabul edilebilirlik, bilgisellik, durumsallık, metinlerarasılık) olarak ele almak mümkündür.

3.2.1. Bağdaşıklık

Bağdaşıklık, bir yazının metin olmasını sağlayan metin içi ilişkileri kuran dille ilgili özelliklerin tümünü belirten metinsellik ölçütüdür. Tümcelerin dizilişi, oluşturucu ögelerin yinelenmesi, artgönderimler, öngönderimler, eylem zamanının belirlenmesi, tümceler arası bağıntı ögeleri gibi sözdizimsel ögelerin belirlenmesi bağdaşıklık ile ilgilidir (Günay, 2017, s. 72).

Günay (2017), bağdaşıklığı sekiz unsur çerçevesinde almıştır. Bu unsurlar; oluşturucu ögenin yinelenmesi, artgönderim ve ön gönderim, eksilteli yapılar, örtük anlatım, örgeler ve izlek, dil bilgisel eylem zamanları, tümceler arası bağıntı ögeleri ve metni bölümlere ayıran belirticilerdir.

Bağdaşıklığı örnekleyebilmek adına aşağıda, Yeni Hitit A1 ders kitabından alınmış bir örneğe yer verilmiştir.

“Japonya çok büyük ve modern bir ülke. Ben, başkent Tokyo'da yaşıyorum. Tokyo çok kalabalık bir şehir. Burada hayat çok hızlı” (Yeni Hitit 1, 2009, s. 22).

Altı çizili kelimelerin hepsi, kimi zaman aynı şekilde yazılarak kimi zaman zamirle işaret edilerek aynı ögeye işaret etmektedir. Bir diğer örnek aşağıda verilmiştir.

Herkes Sema'nın gelmesini bekledi (1). Fakat o gelmedi (2). 1. cümlede geçen “Sema” isminin yerine 2. cümlede “o” zamiri kullanılmıştır. “Fakat” bağlacıyla iki tane cümle arasında olumsuzluk yönünden bir anlam ilişkisi kurulmuştur.

3.2.2. Tutarlılık

Tutarlılık, metnin derin yapısıyla ilgili bir kavram olmakla birlikte mantıksal bütünlüğü sağlayan bir metinsellik ölçütüdür. Aynı zamanda okuyucunun yaşadığı bilişsel süreci de

tutarlılık kavramına dâhil etmek gerekir. Çünkü metnin anlamı, metinsel bilgi ve okuyucunun bilgi birikiminin etkileşimi sonucunda ortaya çıkmaktadır (Coşkun, 2005, s. 101). Başka bir deyişle tutarlılık, bir metindeki cümleler arasındaki bağlantıların kurularak anlamsal ve mantıksal olarak düşüncelerde bir boşluk oluşturmada metni bir bütün olarak ele alınmasıdır. Tümcelerın sıralanışını ve aralarındaki ilişkileri ele almak, bağıntısal bir inceleme; genel olarak metnin bütünlüğünü ele almak ise tutarlılıkla ilgili bir değerlendirmedir (Günay, 2017, s. 120).

Örnek: Dolmuşun kalkış saatini bekleyen şoför dikiz aynasından saçını düzeltiyordu (1). Şoför muavini dolmuşun camlarını silerken bir yandan da arabanın hemen kalkacağını belirtiyordu (2).

Bu iki cümledeki anlamsal yapı okuyucunun yorumlarıyla ortaya çıkar. Her iki cümlede gerçekleşen eylemler aynı mekan olan dolmuşta gerçekleşmektedir. Bu eylemlerin birbirine çok yakın zamanlarda, hatta aynı anda gerçekleştikleri söylenebilir. Bu iki cümlede adı geçen kahramanların yaptıkları eylemlere bakılarak; şoförün dış görünüşüne önem veren bakımlı olmayı seven biri olduğu, şoför muavininin çalışkan olduğu da söylenebilir (Çoban & Karadüz, 2015, s. 73).

Bir diğer örneği Yeni Hitit A1 ders kitabından vermek mümkündür:

Manav: Hoş geldiniz.
Müşteri: Hoş bulduk. Kiraz var mı?
Manav: Evet, var. Kaç kilo?
Müşteri: 1 kilo lütfen
Manav: Tabii.
Müşteri: Muz var mı?
Manav: Hayır.
Müşteri: Peki, üzüm var mı?
Manav: Maalesef, bugün üzüm de yok.
Müşteri Tamam, 1 kilo kiraz kaç lira?
Manav: 2 TL.
Müşteri: Buyurun. İyi günler.
Manav: Teşekkürler. Güle güle (Yeni Hitit 1, 2009, s. 16).

Bir metnin tutarlı olması, söylenmek istenilen her şeyi anlatabilmek için gerekli olan şeylerin söylenmesi ile olur (Günay, 2017, s. 125). Yukarıdaki diyalog incelendiğinde müşterinin amacıyla tutarlı talepte bulunduğu, en sonundaki “Buyurun. İyi günler.” sözcesinden de 1 kilo kiraz aldığı anlaşılmaktadır. Bu bağlamda metnin tutarlı olduğunu söylemek mümkündür.

3.2.3. Amaçlılık

Amaçlılık, bir metinde yazarın okura aktarmak istediği iletiyi açık bir biçimde ortaya koyabilmesi durumudur (Güven, Halat & Bal, 2014, s. 209).

Örnek: Ömrümüzün en güzel yolculuğuna çıkarken sizi de aramızda görmek isteriz. 11 Kasım 2021 Cumartesi Günü saat 18:00'de Sevgi Otelinde yapılacak düğün törenimizde sizleri bekliyoruz.

Söz konusu metindeki amaç yapılacak düğün törenine arkadaşları davet etmek, tarih ve zaman bildirmektir. Bu amacın net bir şekilde oluşturulduğu görülmektedir.

Bir diğer örneği Yeni Hitit A1 ders kitabından vermek mümkündür:

28 Bakalım, yanıtlayalım				
Yayın Akışları				
atv	Star	Show	Kanal D	TRT1
06.45 Homedrom	07.00 Bocbah	07.45 Çizgi Film	08.00 Kanal D Çocuk Kulübü	10.15 Yörelerimiz Türkülerimiz
07.35 Teletubbies	08.00 Ayakkabıcı	08.45 World Challenge (Tekrar)	10.00 Adile Teyze ve Kuzucuklar	10.50 Sinema Tarafını Seç
08.10 Beyblade	09.00 Uçan Lastik Bot	10.00 Pazar Sürprizi	11.00 Evim Güzel Evim	13.40 Büyük Kedilerin Günlüğü
09.20 Harika Pazar	11.00 Türk Sineması Bay Kamber	12.15 Sinyal	12.30 Güneri Cıvaoğlu ile Şeffaf Oda	15.35 Türk Sineması Günah Bende mi?
11.45 Hadi Paylaşalım	13.20 Paparazzi	14.00 Sol Şerit (Tekrar)	15.00 İş Dünyası	17.25 Asya'nın Kandilleri
13.30 Dekodizayn	15.30 Yerli Dizi Alanya Alamanya	15.00 Mehmetçik (Tekrar)	16.30 Bu Toprağın Türküsü	
15.15 Airport	17.10 Eğlence İbo Show	17.00 Yerli Dizi (Hayat Bilgisi)		
16.00 Çizgi Film Beyblade				
16.50 Türk Sineması Tosun Paşa				

Şekil 1. Yayın akışı örneği. Uzun, N. E. (Ed.) (2009). *Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 1 Temel A1-A2*. Ankara: Ankara Üniversitesi.

Yukarıdaki görsel bir yayın akışından ibarettir. Amaçlılık, yazarın vermek istediği mesajı iletebilme yetisi olarak kabul edildiğinde bu metnin amacının yayın akışını yansıtmak olduğu görülmektedir.

3.2.4. Kabul Edilebilirlik

İkna edicilik olarak da alan yazınında yer alan kabul edilebilirlik, metnin okuyucu tarafından çözümlenebilme durumu ile ilgilidir. Kabul edilebilirlik, metin aracılığıyla herhangi bir konuda yazar ile okuyucusu arasındaki bilgi paylaşımıdır. Metnin yazarı ile okuyucu

arasında iş birliği kurulamıyor, metin okuyucu tarafından rasyonel olarak anlamlandırılmıyorsa, kabul edilebilirliği yok demektir. Metin amaçlılığının; bağdaşıklık ve tutarlılık özelliklerine sahip olmasının da temel nedeni onu kabul edilebilir kılmaktır (Karatay, 2014, s. 82).

Örnek: “2018 PISA uygulamasının sonuçlarına göre katılımcı ülke sayısı artmasına rağmen Türkiye, okuma becerileri alanında 50. sıradan 40. sıraya yükselmiştir” (MEB, 2019, s. 26).

Bu cümle kanıtlama bir cümlesi olmakta ve kabul edilebilirliği sağlamaktadır.

Bir diğer örneği Yeni Hitit A1 ders kitabından vermek mümkündür:

“Ben çocukken her şey daha güzeldi. Şimdiki çocuklar gibi imkânlarımız yoktu ama yine de çok mutluyduk. Özellikle yaz akşamlarını hatırlıyorum. Geç saatlere kadar dışarıda vakit geçiriyorduk. Oyunlar oynuyorduk. Bazen de sinemaya gidiyorduk” (Yeni Hitit 1, 2009, s. 52).

“Ben Çocukken” isimli metinden alınan bu paragraf, yazarın çocukluk çağını yetişkinlik çağından daha güzel bulmasıyla ilgilidir. Yazar ve okuyucu arasında bilgi paylaşımının esas alındığı bu metni kabul edilebilirlik ölçütü kapsamında ele almak mümkündür.

3.2.5. Bilgisellik

Bilgisellik, bir metnin bilgi taşınması özelliğidir. Bilgisellik, metinde yer alan bilginin alıcı tarafından ihtiyaç duyulan bilgiyi karşılayıp karşılamadığı ile ölçülür. Metinde yer alan bilgi, alıcı tarafından tam olarak anlaşılamıyorsa ya alıcı başka kaynaklara başvurur ya da metin bilgisellik ölçütlerine uygun değildir (Ögeyik, 2008, s.19).

Örnek: “Yabancı dil, öğrencilere, akademik, toplumsal ve meslekle ilgili gelişmelerine katkıda bulunmak amacıyla ana dili dışında öğretilen dildir” (TDK, 2015). Bu tanım bilgi taşınması özelliğine sahip olarak bilgiselliği sağlamaktadır.

Haiku, yaklaşık 500 yıllık bir Japon edebiyat sanatıymış. En basit tanımı ile üç mısralık kısa şiir demekmiş. 3 mısra ve 17 Japon karakterinden (veya heceden) oluşmalı, bu 17 hecenin mısralara dağılımı 5-7-5 olmalıymış örneğin. Klasik Haiku'da mutlaka mevsimsel bir öge, tabiattan bir parça veya anlık bir duygunun betimlenmesine yer verilmesi gerekiyormuş, günümüzde ise her konuda Haiku yazılabiliyormuş (Yeni Hitit 3, 2009, s. 16).

Yeni Hitit 3 ders kitabından alınan yukarıdaki metin, bilgisellik ölçütünü net olarak yansıtan bir örnektir.

3.2.6. Durumsallık

Durumsallık, metnin bulunduğu çevre ve dili kullanan insanların ona yükledikleri anlamla ilgilidir. Bir metnin anlaşılmasında özne, yer ve zaman belirleyici rol oynamaktadır (Günay, 2017, s. 134).

Örnek:

“Beowulf wæs brene blæd wide sprang,

Scyldes eafera Scedelandum in.

Swa sceal geong guma gode gewyrcean,

fromum feohgiftum on fæder bearme,

þæt hine on ylde eft gewunigen

wilgesipas, wig cume,

leode gelæsten; lofdædum sceal

in mægþa gehwære man geþeon” (Unknown, 2001, s. 5).

Yukarıdaki metin yaklaşık 10. yüzyılda ortaya çıkan, yazarı belli olmayan ve “Beowulf” olarak adlandırılan en eski Anglosakson destanından alınmıştır. Eser, eski dönem İngilizcesi ile yazıldığı için kullanıldığı yer ve zamanda kolay bir şekilde anlamlandırılabilirdi. Günümüzde tercüme olmadan bu eseri anlamlandırmak imkânsızdır.

Benzer bir örnek olarak, bilgilendiricilik başlığı altında Haiku sanatından bahseden metin, C1 seviyesi için yazarlar tarafından belirlenmiştir. Aynı metni A1 seviyesinde kullanmak, durumsallık ölçütüyle çelişen bir örnek olacaktır.

3.2.7. Metinlerarasılık

Metinlerarasılık, bir metnin diğer metinlerle kurduğu ilişkiyle ilgili bir ölçüttür (Karatay, 2014, s. 91). Günay’a göre (2017, s. 517) metinlerarasılık kavramı, bir metin ya da metinler grubunun diğer metinlerle açık ya da gizli ilişkisini belirtir. Örnek:

...İnsan, ancak geçmiş tecrübelerinden ders çıkararak olgunlaşabilir. Aksi takdirde yaşamışlıkların bir önemi yoktur. Bu nedenle önemli olan ne yaşadığın değil yaşadıklarından ne anladığıdır. Danimarkalı filozof Søren Kierkegaard'ın dediği gibi “Hayat, ancak geriye doğru bakarak anlaşılabilir da ileri doğru bakarak yaşanır (Kierkegaard, 2000, s. 125).

Bu paragrafta Kierkegaard'ın “Kahkaha Benden Yana” adlı eserinden alıntı yapılmıştır. Yapılan bu alıntı metinlerarasılığı açık bir şekilde gösterilmektedir. Bir diğer örneği Yeni Hitit 3 ders kitabından vermek mümkündür:

Rus klasikleriyle gençlik döneminde tanıştım. Tanıştığım günden beri de onları elimden bırakamadım. Tolstoy'un Anna Karenina adlı romanında dönemin üst sınıf insan ilişkileri arasında yaşanan yasak aşkı gördüm, Dostoyevski'nin Suç ve Ceza romanında bir gencin işlediği suçtan ötürü ahlaki ve psikolojik açıdan yaşadığı sıkıntıları paylaştım, Gorki'nin ünlü eseri Ana romanında işçilerin verdiği toplumsal mücadeleye şahit oldum (Yeni Hitit 3, 2009, s. 17).

Yukarıdaki metin, C1 seviyesinde yer alan bir metindir. Metinlerarasılık açısından bağlantılar incelendiğinde yazarın üç ayrı yazar ve onların eseriyle kendi yazısı arasında bağlantı kurduğu görülmektedir.

Yukarıda belirtilen bütün açıklamalara ve örneklerle bakıldığında metinselliğin anlamlı ölçütler ile oluşturulduğu görülmektedir. Dil öğrenenlerin karşılaştıkları metinler metinsellik özelliklerini mutlaka taşımalıdır. Metinsellik ölçütlerinin belirlenmesiyle metnin kriterleri belirlenmiş, devam eden süreçte de metinler türlerine göre sınıflandırılmaya başlanmıştır.

3.3. Metin Türleri

Dilidüzgün'e göre (1992) yazınsal ürünler, gerçeği farklı bir biçimde dile getirirken kendine özgü anlatım biçimleri ve yöntemlerden yararlanırlar. Gerçeği görme biçimlerindeki bu farklılık, hem farklı üslupların hem de farklı türlerin ortaya çıkmasını sağlamaktadır (akt. Tiryaki & Uysal, 2020, s. 65).

Bir metni doğru bir şekilde anlamlandırmak için bu metnin türünü belirlemek gerekmektedir. Farklı öğretici programlar ve metinle ilgili çeşitli araştırmalarda metin türleri farklı değişkenlere göre tasnif edilmektedir.

Kinneavy (1971), Söylem Kuramı isimli eserinde metinleri açıklayıcı, göndergesel, edebî ve ikna edici metin olarak sınıflandırmıştır (akt. Fludernik, 2000, s. 276).

Brinker (1992) metinleri işlevlerine göre beş kategoriye ayırmıştır:

1. Bilgilendirici metinler (haber, rapor, eleştiri...).
2. Çağrı metinleri (reklam ilanları, yorum, yasa, öneri...).
3. Bağlayıcı metinler (sözleşme, güvence belgesi, söz verme...).
4. Bağlantı metinleri (teşekkür metni, başsağlığı metni, kutlama kartı...).
5. Açıklama metinleri (vasiyetname, (ata(n)ma belgesi...) (akt. Kanatlı, 1998, s. 48-49).

Bloom Taksonomisi'nden hareketle Cemiloğlu (2015) eğitim bilimlerinde üç öğrenme alanı olarak bilinen bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanlardan hareket ederek metin türlerini düşünceye dayalı, duyguya dayalı ve olaya dayalı türler olarak üç farklı gruba ayırmıştır. Bu üç ana başlık altında ele alınan türler şu şekilde tasnif edilmiştir:

Düşünceye dayalı türler: makale, deneme, söyleşi, fıkra, eleştiri, inceleme.

Duyguya dayalı türler: şiir.

Olaya dayalı türler: hikâye, roman, tiyatro, masal, efsane, destan, fabl, anı, gezi yazısı (Cemiloğlu, 2015, s. 29-60).

Bu sınıflama ve Bloom taksonomisi birlikte düşünüldüğünde bilişsel alana yönelik türlerin düşünceye, duyuşsal alana yönelik türlerin duyguya, psikomotor alana yönelik türlerin ise olaya dayalı türlerle eşleştirildiği görülmektedir.

Günay’a göre (2017, s. 220-221) ise insanların günlük yaşam içerisinde karşılaşılabileceği metinler şu şekilde sıralanabilir:

- Anlatı türü metinler: roman, kısa öykü, anı, yaşanılanlarla ilgili belgesel anlatımlar.
- Şiirsel metinler: mâni, koşuk, manzume, düzyazı şiir, serbest şiir, şarkı, destan.
- Söyleşimsel metinler: tiyatro anlatımı, fotoroman, çizgi film, altyazılı filmler.
- Basın metinleri: röportaj, bildirge, görüşme, haber yorumu, köşe yazısı, gazete, dergi gibi yazılı basın tarafından yapılan açıklamalar.
- Özel bilgilendirici metinler: bilimsel dergi makaleleri, bilimsel kitaplar.
- İşlevsel metinler: kullanma kılavuzu, uyarıcı notlar, resmî matbu belgeler.
- Öğretici metinler: ders kitapları, ders fotokopileri.
- Çözümleme ile ilgili metinler: incelemeler, denemeler, araştırma metinleri.
- Mesleki metinler: rapor, tanıtım yazısı, mahkeme tutanağı, polis kaydı, bilgilendirici yazılar, kurum içi, yazışmalar, imza sirküleri, bilgilendirici notlar.
- Haberleşme metinleri: aile bireyleri arasındaki mektuplar, resmî yazışmalar, arkadaş mektupları, meslekî yazışmalar.
- Uyarıcı yazılar, panolar, pankartlar.
- Afişler, el ilanları.

Edebî ve kurmaca türlerin iç içe alındığı bu sınıflamada günlük yaşamdaki canlılık ve karşılaşılabirlik esas alınmıştır.

İltar (2018, s. 71) başka bir tasnifi ortaya koymuştur. Çalışmasında metinleri işlevlerine göre sınıflandırılmış ve 2 alt başlık (kullanım işlevli metinler ve edebî metinler) altında toplamıştır (bk. Tablo 1).

Tablo 1

İşlevlerine Göre Metin Türleri

Kullanım işlevli metinler			Edebî metinler			Diğer
Resmî yazılar	Öğretici metinler	İletişimsel metinler	Öğretici metinler	Anlatmaya/Göstermeye dayalı metinler	Nazım	Herhangi bir sınıflandırma içerisinde yer verilemeyen ve birden fazla türün özelliğini taşıyan metinler
Dilekçe	Ders notu	Söylev	Hatıra	Söyleşi	Mâni	
Garanti belgesi	Bulmaca	Blog	Biyografi	Deneme	Ninni	
Özgeçmiş	Harita	Broşür	Otobiyografi	Mektup	Şarkı	
Sözleşme/Anlaşma	Kroki	Afiş	Bilimsel makale	Çizgi roman	Türkü	
Hukukî metinler	Haber metni	E-posta	Köşe yazısı (PBM, sohbet, fıkra)	Fabl	Şiir	
Rapor	Kullanım kılavuzu	Reklam	Karikatür	Hikâye	Tekerleme	
Tebliğat	Talimatna-me	Kartpos-tal	Atasözü	Masal	Sayış-maca	
Reçete	Turizm rehberi	Mektup	Deyim	Efsane	Bilmecce	
Belge/Diploma/Sertifika	Hava durumu	Duvar yazısı	Özdeyiş	Mizahî Fıkra		
	Ansiklopedi/Sözlük maddesi	Döviz	Eleştiri	Destan		
	Katalog	Slogan (Motto)	Gezi yazısı	Roman		
	Yemek tarifi	Sosyal medya mesajları	Dinî metin			
	Çizelge/Grafik	İlan (duyuru, el ilanları)	Günlük			
	Program (Schedule)	Form	Anekdöt			
	Tanıtım yazısı	Röportaj				
	İbare	Menü				
		Davetiye				
		Maç anlatımı				
		Diyalog				
		Günlük				
		Yer/yön tarifi				

İltar, L. (2018). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki okuma metinlerinin farklı değişkenler açısından değerlendirilmesi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Kıran ve Kıran (2007), metinleri betimsel, anlatısal, açıklayıcı ve kanıtlayıcı metin olmak üzere dört gruba ayırmıştır. İşlev temelli yapılan bu sınıflamayı araştırmacılar şu örnekle somutlaştırmışlardır:

Ali mavi yolculuk yapmak için bu yaz tatile Marmaris'e gitti.

Eğer Ali, arkadaşı Ahmet’e Marmaris’te yaptıklarını, başına gelenleri anlatırsa anlatısal bir söylem üretmiş olur.

Eğer arkadaşına yolculuk yaptığı tekneği, gördüğü manzaraları betimlerse, betimsel bir söylem üretmiş olur.

Eğer yaptığı yolculuğun çok güzel geçtiğini, Ahmet’i, tatilini mutlaka Marmaris’te geçirmesi gerektiğine ikna etmeye çalışıyorsa bu kez kanıtlayıcı bir söylem üretmiş olur.

Nihayet arkadaşı Ahmet, ona bu yolculuğu nasıl yaptığını sorduğunda Ali, açıklayıcı bir söylem üretecektir (Kıran & Kıran, 2007, s. 21).

Yukarıdaki tasnifleri incelenirken araştırmacıların akademik çalışma alanları doğrultusunda çeşitli araştırma amaçlarının gerçekleştirilmesi için farklı değişkenlere dayanarak farklı metin türü tasnifleri ortaya çıkmıştır. Öğretici programlara bakıldığında da her programın kendi özellikleri taşıdığından dolayı metin türü tasnifleri de farklılaşmaktadır.

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü tarafından geliştirilen PISA olarak kısaltılan Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı’nda (MEB, 2019, s. 32-33) okuma becerileri değerlendirme çerçevesinde metinleri sınıflandırmak için kullanılan boyutlar şu şekildedir:

1. Kaynak: Bu kategoriye göre metinler, tek bir üniteden (tek bir kaynaktan alınan metinler) ya da birden çok üniteden (birden çok kaynaktan alınan metinler) oluşabilir.

2. Etkileşim şekli: PISA 2018 uygulamasında okuma becerileri değerlendirme çerçevesinin güncellenmesi ile birlikte daha geniş kapsamlı metinler değerlendirmeye alınabilmektedir:

- Durağan metinler: Dijital metinlerin bazıları, basılı metinlerde olduğu gibi düşük düzeyde bir etkileşim gerektirir ve bu metinler “durağan metinler” olarak nitelendirilir. Bu tür metinlerde kaydırma çubukları ya da sekmeler gibi basit yönlendirme araçlarından yararlanılabilir.

- Dinamik metinler: Dijital metinlerin birçoğu, okuyucuların metinle etkileşime girme olasılığını arttıran yenilikçi özellikler içermekte ve bu metinler “dinamik metinler” olarak nitelendirilmektedir. Okuyucunun başka bölümlere, sayfaya ya da internet sitesine gitmesini sağlayan metnin içinde yer alan bağlantı linkleri, anahtar kelimelerin dizinlerde aranmasını ve/veya bu kelimeleri metin içinde vurgulanmasını sağlayan gelişmiş arama özellikleri ve e-posta, forum ya da anlık mesajlaşma dinamik metinlerinin yenilikçi özelliklerinden bazılarıdır.

3. Metnin şekli: Metin, devamı olan bir düzyazının parçası şeklinde, devamı olmayan (liste gibi) bir metin şeklinde ya da bu ikisinin birleşimi olacak şekilde yazılabilir:

- Devamı olan metinler: Bu tür metinler, paragraflar hâlinde düzenlenebilen cümlelerden oluşmaktadır. Örneğin gazete haberleri, makaleler, romanlar, kısa hikâyeler, inceleme yazıları ve mektuplar bu kategoriye girmektedir.

- Devamı olmayan metinler: Bu tür metinlerin çoğu, birkaç listenin bir araya gelmesinden oluşmaktadır. Bazı metinler tek bir listeden oluşan basit listeler şeklindeyken birçoğu da birbiriyle bağlantılı basit listelerden oluşmaktadır. Örneğin listeler, tablolar, grafikler, diyagramlar, reklamlar, planlar, kataloglar ve indeksler bu kategoriye girmektedir. Bu tür metinler, devamı olan metinlere göre farklı şekilde oluşturulmaktadır ve dolayısıyla farklı bir okuma yaklaşımı gerektirmektedir.

- Karışık metinler: Durağan ve dinamik metinlerin çoğu, devamı olan ve olmayan şekilde birden çok ögenin bir araya gelmesi ile oluşur ve bu nedenle “karışık metin” olarak adlandırılmaktadır. Resimli bir paragraf ya da açıklayıcı göstergeleri olan bir grafik bu kategoriye girmektedir.

4. Metnin türü: metinler betimleme, hikâye, açıklama, tartışma, yönerge ve etkileşim olmak üzere altı metin türüne sınıflandırılmıştır:

- Betimleme: Bir nesnenin özelliklerini anlatır ve genellikle “ne” sorusunun cevabını verir. Günlüklerdeki belirli bölümler, kataloglar, yer bildiren haritalar, teknik kılavuzlardaki tanımlamalar bu türe örnek olarak verilebilir.

- Hikâye: Belirli bir zaman diliminde nesnelerin özelliklerini anlatır ve genellikle “ne zaman” sorusunun cevabını verir. Hikâyeler, kısa hikâyeler, oyunlar, biyografiler ve gazetede vaka incelemeleri hikâye türüne örnek olarak verilebilir.

- Açıklama: Bilgileri zihinsel yapılar ya da birleşik kavramlar şeklinde sunar ve genelde “nasıl” sorusunun cevabını verir. Açıklama metinleri; kavramların ve düşüncelerin öznel bir bakış açısıyla basit bir açıklamasını yapar. Bu metinler, tanımlar, terimler ve isimlerin düşüncelerle arasındaki ilişkiyi açıklar.

- Tartışma: Önerme ve kavramlar arasındaki ilişkiyi ortaya koyar ve genellikle “neden” sorusunun cevabını verir. İkna ve fikir yazılarında, düşüncelere ve bakış açlarına odaklanılmaktadır. Yorum yazılarında olaylar, nesneler ve fikirler ile ilgili kavramlar özel bir düşünce, değer ve inanç sistemi ile ilişkilendirilir. Benzer şekilde ele alınan bilimsel

tartışma yazıları, elde edilen önermelerin geçerli olup olmadığının başkaları tarafından değerlendirilmesini sağlar. Editöre yazılan mektuplar, elektronik ortamdaki bir forumda yer alan e-postalar tartışma yazılarına örnektir.

- Yönerge: Ne yapılacağı ile ilgili yönlendirmeleri içerir. Yönergeler bir görevi tamamlamak için gerekli davranışları açıklamaktadır. Yemek tarifleri, ilk yardım işlemleri, bir bilgisayar yazılımının kılavuzu bu metinlere örnek olarak verilebilir.

- Etkileşim: Bu türdeki metinlerin ayırt edici özelliği bilgiyi okura etkileşim içerisinde sunmasıdır. Mektuplar ve davetiyeler, ikili ilişkilerin kurulmasını ve korunmasını sağlar. Anketler ve mülakatlar bilgi toplamayı amaçlar. Etkileşim türüne aile ile ilgili haberlerin paylaşıldığı kişisel mektuplar, bir toplantıyı düzenlemek için yazılan mesajlar örnek olarak verilebilir (MEB, 2019, s. 32-33).

Bu sınıflamada okuma becerisini değerlendirme çerçevesinin temelini oluşturan boyutlarının yeterince geniş ve teknoloji çağıma uygun olduğu belirlenmiştir. PISA değerlendirmesindeki metin türlerinin temel edebî amaçlara göre sınıflandırıldığı tespit edilmiştir.

Ana dili öğrencileri için hazırlanan 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (MEB, 2019, s. 17) metinler; bilgilendirici metinler, hikâye edici metinler ve şiir olmak üzere üç ana başlık altında toplanmış ve 27 türe ayrılmıştır.

1. Bilgilendirici Metinler: anı; biyografiler / otobiyografiler; blok; dilekçe; efemera ve broşür (liste, diyagram, tablo, grafik, kroki, harita, afiş vb. karma içerikli metinler); e-posta ; günlük ; haber metni ve reklam ; kartpostal ; kılavuzlar (kullanım kılavuzları, tarifname, talimatnameler vb.) ; makale/fıkra/söyleşi/deneme; mektup ; özlü sözler (atasözü, deyim, duvar yazıları, döviz vb.) ; özlü sözler (vecize, atasözü, deyim, aforizma, duvar yazıları, motto, döviz vb.) ; sosyal medya mesajları.

2. Hikâye Edici Metinler: çizgi roman; fabl; hikâye; karikatür; masal / efsane / destan ; mizahi fıkra ; roman ; tiyatro.

3. Şiir: mâni / ninni ; şarkı / türkü ; şiir; tekerleme / sayısmaca / bilmece.

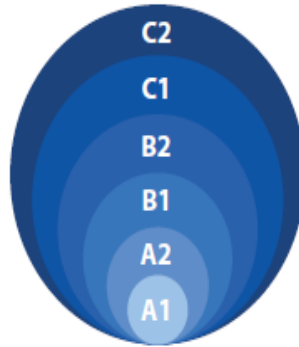
Bu tasnif ana dili öğretimi özelliklerine dikkat edilerek hazırlanmıştır. Türkçe Dersi Öğretim Programı, yukarıda sınıflandırılan metin türlerinin ana dili öğretimini hedefleyen ders kitaplarında yer almasını önermektedir.

Metinlerin yapılarının karmaşık olması nedeniyle belirli bir tür ve tip tasnifine gitmek zordur. Hatta bir metin yapısı içerisinde farklı tür metinlerin izleri görülebilir (Balcı, 2013, s. 93; akt. İltar & Açık, 2019, s. 315). Yukarıda sunulan metin türü tasniflerine bakıldığında her bir tasnifin kendi içerisinde anlamlı ve tutarlı olduğu görülmektedir. Araştırmacıların bakış açılarındaki farklılıklar ve öğretici programların değişiklikleri birçok metin türü tasnifinin ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

3.3.1. Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi Kapsamında Metin Türleri

Yabancı dil derslerinde metinleri işlevsel bir şekilde kullanmak için öğrencilerin bu metinleri anlamlandırmaları gerekmektedir. Bu yüzden öğrencilerin dil seviyelerine uygun ve farklı türlerde olan metinlere ihtiyaç duyulmaktadır.

Yabancı dil öğretiminde Avrupa Konseyi tarafından belirlenmiş bir genel işleyiş yönergesi niteliği taşıyan Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi altı Ortak Başvuru Seviyesini sunmuştur. Bu seviyeler Şekil 2’de gösterilmiştir.

Şekil 2. Ortak başvuru seviyeleri. Avrupa Konseyi / Millî Eğitim Bakanlığı (2018). *Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni: Öğrenme, Öğretme ve Değerlendirme Tamamlayıcı Cilt*. http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_01/04144518_CEFR_TR.pdf sayfasından erişilmiştir.

Bu düzenleniş, aşamalı sürece sahip tanımlayıcı şemaların ilgili görünümüleriyle kullanıcıların/öğrenenlerin ilişki kurmasını sağlayan bir yol haritası sağlamaktadır. Bununla birlikte söz konusu altı seviyenin değişmez olması amaçlanmamıştır. İlk olarak bu seviyeler üç ana kategoriye ayrılabilir: Temel kullanıcı (A1 ve A2), Bağımsız kullanıcı (B1 ve B2), ve Yetkin kullanıcı (C1 ve C2). İkinci olarak dil yeterlikleri alanında geniş bir sınıflandırma sunan altı başvuru seviyesi, pek çok zaman daha alt seviyelere de ayrılmaktadır (AK/MEB, 2021, s. 40).

Öneriler Çerçevesi'nde (AK/MDB, 2013, s. 96-97) metin türleri sözlü metinler ve yazılı metinler olmak üzere iki ana başlık altında toplanmıştır. Söz konusu sözlü ve yazılı metin türleri şunlardır:

1. Sözlü Metinler:

- Kamu duyuruları ve yönergeler
- Topluluk önünde yapılan konuşmalar, üniversite dersleri, sunumlar, vaazlar
- Geleneksel töreler (törenler gibi)
- Eğlence (dram, şov, okumalar ve şarkılar)
- Spor yorumları (futbol, boks ve at yarışları gibi)
- Haber programları
- Halka açık tartışma ve konuşmalar
- Kişiler arası ikili konuşma ve sohbetler
- Telefon görüşmesi
- Başvuru görüşmesi

2. Yazılı Metinler:

- Kitaplar, edebiyat, teknik kitaplardan edebî dergilere kadar
- Dergiler
- Gazeteler
- Kullanım yönergeleri (el işleri ve “kendin yap” kitapları, yemek kitapları)
- Ders kitapları
- Çizgi romanlar
- Broşürler
- El ilanları
- Reklam malzemeleri
- Resmî tabela ve levhalar
- Süpermarket, dükkân ve pazaryerlerinde bulunan levhalar
- Mal paketleri ve etiketleri
- Bilet, giriş bileti vb.
- Form ve soru katalogları
- Sözlükler (bir ve iki dilli)
- Ticari ve mesleki mektuplar, faksılar
- Özel mektuplar
- Deneme, makale ve alıştırma

- Muhtıra, rapor ve belgeler
- Notlar ve iletiler vb.
- Bilgi bankaları (haberler, edebiyat, genel bilgiler gibi).

Bu tasnife bakıldığında öncelikle söylem ve metin ayırımına yer verilmediği, metin türlerinin çeşitlendirildiği, günlük hayata yaklaştırıldığı ve işlevselliğin temel alındığı görülmektedir. Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi Tamamlayıcı Cilt'te (AK/MEB, 2021) metinler için yeni bir sınıflandırma verilmemiştir.

Öneriler Çerçevesi'nde (AK/MDB, 2013, s. 146) öğrencilere sunulan yazılı ve sözlü metinler iki gruba ayrılmaktadır. Bunlardan birincisi doğal, bildirişimsel amaçlar için üretilmiş metinlerdir. Bu metinler otantik (özgün) metinler olarak bilinmektedir. İkincisi ise yabancı dil öğretiminde kullanılmak üzere özel olarak geliştirilmiş metinlerdir. Bu tür metinler kurgu metinler olarak adlandırılmaktadır.

Öneriler Çerçevesi'nde (AK/MDB, 2013) "otantik metin" kavramıyla birlikte "doğal metin" kavramı da kullanılmaktadır. Öneriler Çerçevesi Tamamlayıcı Cilt'te (AK/MEB, 2021) ise "otantik metin", "doğal metin" ya da "özgün metin" kavramları artık yer almamaktadır. Fakat Tamamlayıcı Cilt'te (AK/MEB, 2021, s. 110-111) "kurgusal olmayan metin" ve "yaratıcı metin" kavramları bulunmaktadır. Yaratıcı metinler, serbest zaman etkinliği olarak okumanın temel kaynakları arasındadır ve bu başlık altındaki ölçekte edebiyat okumaları üzerine pek çok tanımlayıcı mevcuttur. Bununla birlikte, yaratıcı metinler edebiyat ve hatta diyalog metni/senaryo ile sınırlı değildir. Filmler, oyunlar, resitaller ve çok biçimli sanatsal düzenlemeler, hayal gücünün ve kültürel önemin eserleri olan diğer yaratıcı metin türlerinden sadece birkaçıdır. Yaratıcı metinler, bir tepki oluşturma eğilimi taşır ve dil eğitiminde de pek çok zaman bu desteklenir. Söz konusu tepki bir sınıfta veya yabancı dil öğrenimiyle ilgili amatör bir edebiyat kulübünde ifade edilebilir (AK/MEB, 2021, s. 110-111).

Öneriler Çerçevesi'nde belirlendiği üzere dil öğrenmeyi de içine alan dil kullanımı, kişiler tarafından gerçekleştirilen eylemleri kapsar. Bireyler ve sosyal aktörler olarak bu kişiler çeşitli yetkinlikler (hem genelde hem de iletişimsel dil yetkinlikleri özelinde) geliştirirler. Bu kişiler, görevleri gerçekleştirmek için en uygun görünen stratejileri harekete geçirerek, belirli alanlardaki temalarla ilgili metin üretme ve/veya alımlamaya yönelik dil süreçlerini içeren dil etkinliklerine katılmak amacıyla çeşitli bağlamlarda ve şartlarda ve çeşitli sınırlamalar altında mevcut yetkinliklerine başvururlar. Bu eylemlerin katılımcılar

tarafından izlenmesi, yetkinliklerinin pekiştirilmesini veya değiştirilmesini sağlar (AK/MEB, 2021, s. 36). Dil öğrenenlerin yetkinliklerinin geliştirilmesini sağlayan aracı metin olarak belirleyen bu paragraf metinlerin dil öğreniminde önemini vurgulamaktadır.

Öneriler Çerçevesi Tamamlayıcı Cilt, iletişimsel dil etkinlikleri ve stratejileriyle iletişimin karmaşık gerçekliğini açıklamada giderek yetersiz kalan geleneksel dört beceri modelini (dinleme, konuşma, okuma, yazma) değiştirmektedir. Bunun yerine (alımlama, üretim, etkileşim, aracılık) modelini önermekte ve bu modelin metin temelli olduğuna dikkat çekmektedir. Metin türüne dayalı bu şekildeki bir yaklaşım, içerik şemalarının etkinleştirilmesini ve metin türüne uygun biçimsel şemaların (söylem organizasyonu) edinimini teşvik eder (AK/MEB, 2021, s. 37).

Sözlü ve yazılı olmak üzere iki alt dala ayrılan alımlama ve üretim, geleneksel dört beceriyi temsil eder. Etkileşim hem alımlamayı hem de üretimi içerir ancak bu parçaların toplamından daha fazlasıdır. Aracılık hem alımlamayı hem üretimi, ek olarak da sıkça etkileşimi içerir. (AK/MEB, 2021, s. 38)

Günlük hayatta bulunan metinlerin içerikleri, kelime sıklıkları, uzunlukları yahut türleri Öneriler Çerçevesi'nde yer alan yapılabirlik ifadelerine denk gelemeyebilir. Yabancı dil öğretiminde otantik metinlerin kullanılması öğrencileri gerçek diliyle tanıştırmakta, günlük hayat ve hedef kültürün özellikleri ile ilgili yeni bilgiler sunmakta ve öğrencilerde ilgi uyandırmaktadır. Fakat öğrencilerin gereken bilgiye sahip olmaması uygulanan otantik metindeki bazı kelimelerin ve gramer yapıların anlaşılmasına sebep olmaktadır. Bu durumda otantik metinlerin değiştirilmesi yoluna başvurulabilmektedir.

3.3.2. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı'nda Metin Türleri

Maarif Vakfı tarafından hazırlanan Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı'nda (TMV, 2020, s. 14-17) metinler dilin kullanım alanlarına göre tasnif edilmiştir. Söz konusu tasnifte geçen metinler şunlardır:

1. Özel (kişisel) alanda kullanılan metinler:

- Teleteks, garantiler, tarifler, kılavuzlar, romanlar, dergiler, gazeteler, reklam malzemeleri, broşürler, özel mektuplar, gönderilmiş ve kaydedilmiş konuşulmuş metinler;
- Çevrim içi duyurular;

- Konut, sigorta poliçesi, kira / ipotek, istihdam veya sağlık hizmeti ile ilgili politika; yönetmelik veya prosedür metinleri;
- TV programı akışı;
- Restoran menüleri.

Özel alanda kullanılan metin örneği Şekil 3'te gösterilmiştir.

Menü			
Çorbalar			
Domates Çorbası		3 TL	
Mercimek Çorbası		2,5 TL	
Ezogelin Çorbası		3,5 TL	
Mantar Çorbası		2 TL	
Salatalar			
Mevsim Salatası		4 TL	
<i>(Domates, marul, salatalık, biber, maydanoz)</i>			
Çoban Salata		3 TL	
<i>(Domates, yeşil biber, soğan, maydanoz)</i>			
Karışık Salata		3 TL	
<i>(Havuç, turp, maydanoz, domates)</i>			
Pizzalar			
	Küçük	Orta	Büyük
Akdeniz	6,90 TL	12,70 TL	17,50 TL
<i>(Mozarella peyniri, beyaz peynir, siyah zeytin, domates)</i>			
Karışık	7,40 TL	14,20 TL	18,90 TL
<i>(Mozarella peyniri, mantar, salam, sucuk, zeytin)</i>			
4 Mevsim	8,40 TL	14,70 TL	19,70 TL
<i>(Mozarella peyniri, pepperoni, sucuk, mantar, siyah zeytin)</i>			
Anadolu	8,90 TL	17,30 TL	19,70 TL
<i>(Mozarella peyniri, pepperoni, yeşil biber, sucuk)</i>			

Şekil 3. Restoran menüsü. Uzun, N. E. (Ed.) (2009). *Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 1 Temel A1-A2*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

2. Kamusal alanda kullanılan metinler:

- Kamu duyuruları;
- Etiketler ve paketler;
- El ilanları;
- Duvar yazıları;
- Yolcu biletleri, yol planları;
- Afişler, yönetmelikler;
- Programlar;
- Kontratlar;
- Yemek listesi;
- Kutsama metinleri, ilahiler;
- Çevrim içi forumlar;
- Çevrim içi ilanlar;
- Sipariş formları;

- Kamuya açık toplantılardaki sunumlar;
- Politika değişikliklerini açıklayan kamuya açık belgeler;
- Politik konuşmalar;
- Yasaklar, uyarılar veya talimatlar;
- Bilgi panoları;
- Kulüp/dernek programları;
- Seyahat programları;
- Hava raporları;
- Konut veya vergi kanunları.

Kamusal alanda kullanılan metin örneği Şekil 4'te gösterilmiştir.

Şekil 4. El ilanı. Uzun, N. E. (Ed.) (2009). *Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 1 Temel A1-A2*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

3. Meslekî alanda kullanılan metinler:

- Ticari mektup;
- Rapor, bildiri;
- Güvenlik yönergesi;
- Kullanım kılavuzları ve el kitapları;
- Reklam yazıları;
- Etiket ve afiş yazılar;
- İş yeri anlatımı;
- Levhalar;
- Kartvizitler;

- Çevrim içi prosedür metinleri;
- Çevrim içi seminerler;
- Çevrim içi formlar;
- İş raporları;
- Ticari teklif şartnameleri;
- Güvenlik prosedürleriyle ilgili talimatlar;
- Genelgeler;
- E-posta siparişleri.

Meslekî alanda kullanılan metin örneği Şekil 5'te gösterilmiştir.

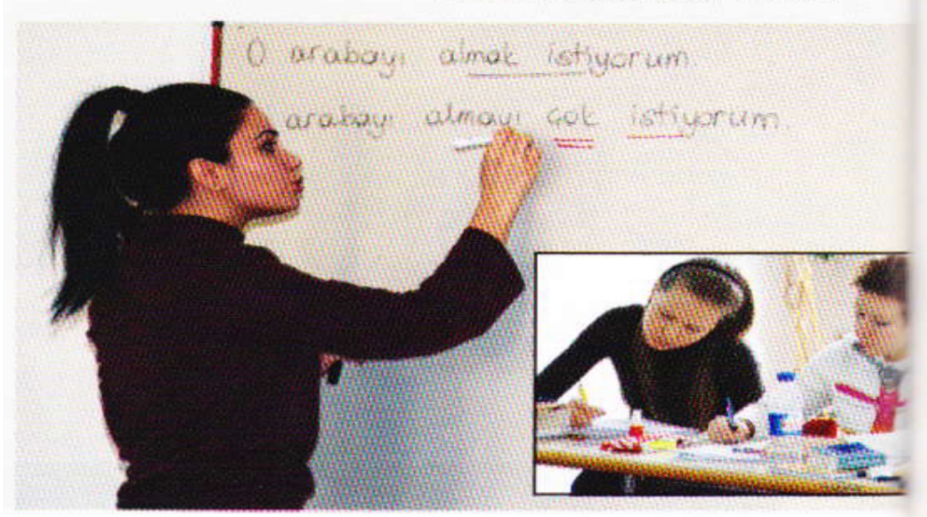
Şekil 5. İş afişi. Uzun, N. E. (Ed.) (2009). *Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 1 Temel A1-A2*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

4. Eğitim alanında kullanılan metinler:

- Asıl metinler (yukarıdaki gibi);
- Öğretici kitaplar, okuma kitapları;
- Kaynak kitaplar;
- Tahta yazıları;
- Bilgisayar ekranındaki metin;
- Teleteks;
- Alıştırmalar;
- Gazete makaleleri;
- Özetler;
- Sözlükler;
- Ödev listeleri;
- Ders taslağı;
- Sınav yönetmelikleri;

- Sınavlar;
- Okul takvimi;
- Grafikler ve diyagramlar;
- Değişim programına katılım şartlarını içeren belgeler.

Eğitim alanında kullanılan metin örneği Şekil 6'da gösterilmiştir.

Şekil 6. Tahta yazısı. Uzun, N. E. (Ed.). (2009). *Yeni Hitit yabancılar için Türkçe ders kitabı 3 Yüksek B2-C1*. Ankara: Ankara Üniversitesi.

Yukarıdaki tasnif dilin kullanım alanı değişkenine göre yapıldığı için Öneriler Çerçevesi metindeki tasniften daha ayrıntılı ve özele yöneliktir. Fakat iki tasnifin gerçek hayata yaklaştırıldığı ve günlük kullanımında sık sık rastlanabilecek metin türlerini tanımladığı görülmektedir.

Yabancı dil öğretiminde metinleri kurgu ve özgün (otantik) olarak iki grupta toplamak mümkündür (Genç & Ünver, 2012). Bu çalışmada da dil öğretimi ekseninde bu tasnif temel alınmıştır.

3.3.3. Otantik Metin

Birçok kuramcı otantik metni tanımlamaya çalışmıştır. Nunan (1988, s. 99) otantik materyallerin dil öğretmekten başka amaçlar için üretilmiş materyaller olduğunu söylemiştir. Little, Devitt ve Singleton'a göre (1988, s. 27) otantik metin, içinde üretildiği dil topluluğunda bazı sosyal amaçlar yerine getirmek için oluşturulan bir metindir. Tomlinson'a göre (1998, s. 8) otantik metin, dil öğretimi için yazılmamış metindir. Thornbury (2006, s. 21) otantik metni şöyle açıklamıştır; "Bir metin, orijinal olarak sınıf dışı kitle için yazılmışsa otantiktir." Durmuş (2013, s. 1291) ise otantik metni şöyle açıklamıştır; "Dil öğrenim

sürecinde öğrencilerin hedef dilde karşılaştığı metinlerden ana dili olarak konuşanların doğal iletişim ortamlarında üretilmiş olanlarına otantik (özgün) metin denir". Tanımlardan hareketle otantik metinlerin dil öğretmeye hizmet etme gibi bir amacı olmayan ve öğrenciyi gerçek hayattaki dil yapılarıyla buluşturan orijinal metinler olduğunu söylemek mümkündür.

Berardo (2006, s. 65) okuma materyalleri içerisinde otantik (özgün) metinlerin kullanılmasının avantajlarını şöyle sıralamaktadır:

- Özgün metinler dilin çeşitliliğini ortaya koyan gerçek dili yansıtır.
- Öğrenciler dünyada neler olup bittiği hakkında bilgilendirilir.
- Özgün metinler modası çok hızlı bir şekilde geçen konuları barındırmaz ve dil açısından uygun olmayan şeyleri içermeye eğilimli değildir.
- Özgün metinler küçük ölçekli becerilerin öğretilmesi ve uygulanması için idealdir.
- Geleneksel öğretim materyallerinde bulunmayan çok çeşitli metin türlerini ve dil stillerini içerir.
- Özgün metinler ilgi çekici konuları içerdiği için öğrencileri okumaya teşvik eder (Berardo 2006, s. 65).

Bunun yanında öğretim sürecinde kullanılacak otantik metin seçiminde dikkat edilmesi gereken bazı etkenler vardır. Berardo (2006, s. 63) bu etkenleri şöyle sınıflandırmaktadır.

1- İçeriğin uygunluğu:

Metnin öğrencilerin ilgisini çekip çekmediği, öğrencilerin ihtiyaçlarıyla ilgili olup olmadığı, öğrencinin sınıf dışında kullanabileceği bir materyal türünü temsil edip etmediği ile ilgilidir.

2- Faydalanılabilirlik:

Metinden öğretim amaçlı faydalanılıp faydalanılmadığı, metinden hangi amaca yönelik faydalandığı, metinden yararlanılarak hangi becerilerin geliştirilebileceği ile ilgilidir.

3- Okunabilirlik:

Metnin öğrenci için çok kolay ya da çok zor olup olmadığı, yapısal olarak çok fazla şey talep edip etmediği, yapısal olarak çok karmaşık olup olmadığı, ne kadar yeni kelime içerdiği ile ilgilidir.

4- Sunum:

Metnin özgün görünüp görünmediği, çekici olup olmadığı, öğrencinin dikkatini çekip çekmediği, öğrenciye daha fazla okuma isteği sağlayıp sağlayamadığı ile ilgilidir.

Bu etkenleri göz önüne alarak sağlam ve verici bir eğitim süreci oluşturulabilmektedir. Otantik metinlerin türleriyle ilgili bilgi sahibi olmak da bu süreci daha verici bir hâle getirecektir.

Öneriler Çerçevesi'nde (AK/MDB, 2013, s. 146) otantik metinler iki şekilde ele alınmaktadırlar:

- dil öğrenenlerin öğrendiği dili kullanırken doğrudan karşılaştığı, uyarlanmamış doğal metinler (gazeteler, dergiler, radyo-televizyon yayınları vb.);
- dil öğrenenlerin deneyimlerine, ilgi alanlarına, özelliklerine uygun olarak seçilmiş, seviyesi belirlenmiş ve/veya uyarlanmış doğal metinler.

Chung'a göre (1995, s. 29) metinlerin uyarlanması sadeleştirme ve genişletme olmak üzere iki şekilde gerçekleştirilebilir. Hâlihazırda sıklıkla tercih edilen sadeleştirmeler; cümlelerin daha kısa ve karmaşık olmayan yapılarda kurulması, metindeki bazı anlamsal içeriklerin atılması ve kelime sıklığı yüksek olan kelimelerin kullanımı yoluyla gerçekleştirilmektedir. Sadeleştirmeye alternatif olarak kullanılan bir diğer yöntem metin içerisindeki bilinmeyen yapı ve kelimeler atılmaksızın metnin daha anlaşılabilir bir hâle getirilmesi için genişletilmesi yoludur. Bu tanımlardan anlaşılacağı üzere metnin değiştirilmesinde amaç hedef dilde var olan yapılardan daha az karmaşık ve anlaşılır yapıları ortaya koymaktır. Dolayısıyla günlük hayattan alınan bir metne Öneriler Çerçevesi eksenindeki seviyelendirmeden hareketle müdahale etmek mümkündür.

G. Neuer, özgün (otantik) metinleri kullanım işlevli, bilgi iletici ve yazınsal olmak üzere üçe ayırır (Dilek, 1995, s. 9). Ancak alanda yapılan çoğu çalışmaları incelendiğinde otantik metinlerin kullanımlık otantik metin ve yazınsal otantik metin olmak üzere ikiye ayrıldığı görülmektedir (Bölükbaş, 2015, s. 925). Bu kavramların ve ayrımın içeriğine aşağıda değinilmiştir.

3.3.3.1. Kullanımlık Otantik Metin

Kullanımlık otantik metinler, belli bir konuda bilgi vermek amacıyla ve gündelik yaşam durumlarından oluşan metinlerdir. Gazete haberleri, çeşitli etkinlik biletleri, ilanlar, restoran menüleri, anonslar... (Özcan, 2019, s. 20). Tapan'a göre (1990) kullanımlık metinler öğrencinin karşılaşılabileceği gündelik durumlarda ortaya çıkabilecek bildirişim yönelimlerini dilsel ve toplumsal yönden doğru bir biçimde söze dökebilmesine, böylece de bu durumlarla karşılaştığında dil aracılığıyla yabancı bir dünyada eyleme geçebilmesine

olanak sağlamaktadır. Bu nedenle, yabancı dil öğretiminde son derece önemlidir (akt. Özcan, 2019, s. 20).

Kullanmalık otantik metinler, iletişimsel yaklaşımla dil öğrenen öğrenciler için oldukça yararlı ve motive edici öğretim materyalleridir. Bu materyaller doğrudan gündelik dille ilişkilendirilmiş ve öğrencilerin gündelik hayatta iletişim kurabilmelerini sağlamak amacıyla öğretim kitaplarında yer alan materyallerdir. Öğrenci bu materyallerle buluştuğunda ya daha önce karşılaşmış olduğu durumları anımsayacak ya da ilerleyen süreçlerde bu materyallerden edindiği bilgileri gündelik hayat içerisinde görebilecektir (İltar, 2018, s. 60). Bu tür metinlerin ders kitapları içerisinde yer alması öğrencilerin iletişim kurabilme becerilerini artırmakta ve hedef dili geliştirmektedir.

3.3.3.2. Yazınsal Otantik Metin

Yazınsal otantik metinler dış dünyayı anlamlandırabilmek için dil derslerinde işlenmesi amaçlanan değişik türlerdeki otantik metinler içinde değerlendirilmesi gereken bir metin türüdür (İltar, 2018, s. 61). Aytaç'tan aktaran Özcan (2019, s. 20) yazınsal metinlerden bilgi, tarih, kültür tarihi, hayat felsefesi edinilebileceğini, okurun hayat bilgilerini yalnızca kendi deneyimlerinden ziyade, okuduğu yazınsal metinlerden de edinilebileceğini ve bunların insanın ruh dünyasını geliştireceğini belirtmektedir. Polat'a göre (1993) yazınsal özgün metinler kullanmalık özgün metinlerde olduğu gibi doğrudan gündelik dilde kullanılabilecek iletişim ihtiyaçlarına cevap vermez. Yazınsal metinler her ne kadar gündelik dil ihtiyaçlarına cevap veremese de gündelik hayatı daha iyi anlamaya yardımcı olur ve dili daha etkili kullanabilmeyi sağlar. Yazınsal özgün metinlerin gerçek yaşamla ilişkileri değerlendirildiğinde gerçek yaşamın yazarın iç dünyasında yeniden kurgulanarak anlatıldığı görülmektedir. Bu bakımdan yazınsal metinlerin insanı ve toplumu anlamadaki dil öğretimine katkısı görmezlikten gelinemez (akt. İltar, 2018, s. 61).

Polat'a göre (1993) ders sırasında uygulanan yazınsal metinler öğrencinin dil düzeyinin çok üstünde olmamalı, konu yönünden öğrencinin ilgisine ve yaşam deneyimine uygun olmalı, çok yoğun bir art alan bilgisi gerektirmemelidir (akt. Özcan, 2019, 20).

Yazınsal otantik metinleri ders ortamında kullanmak hem öğrencinin güdülenmesine hem de hedef kültürün anlaşılmasına yardımcı olacaktır. İşbu çalışmada yukarıda belirtilen kullanmalık ve yazınsal metin türlerinin ikisi de otantik metin olarak kabul edilmiş ve inceleme altına alınmıştır.

3.3.4. Kurgu Metin

Demircan’a göre (1990) kurgu (özgün olmayan) metinler, gerçek yaşamla doğrudan özdeş olmayan, bunu yansıtmayı amaçlamayan ve okuyucuya doğrudan eyleme dökülemeyecek yaşantı örnekleri sunan metinlerdir (akt. Özcan, 2019, s. 20). Kurgu metinler, bir öğrenme ünitesinde öğretilmesi planlanan sözcük ve dil yapılarını içeren ve ders öğretmeni ya da ders kitabı yazarınca oluşturulmuş metinlerdir. Bu metinlerin amacı sadece hedef dildeki belli yapıları ve sözcükleri öğretmektir. Bu yüzden kurgu metinlerde geçen diyaloglar ve cümle yapıları gerçek hayatta karşılaşılanlardan oldukça farklıdır. Yapay metinlerde şu özelliklere rastlanır:

- Her daim mükemmel şekillendirilmiş cümlelerdir.
- Bir dil bilgisi yapısını kullanan bir soru tam bir cevap alır.
- Yapılar tekrar eder.
- Çoğu zaman “iyi” okunmaz (Berardo, 2006, s. 61-62; akt. İltar, 2018, s. 58).

Öneriler Çerçevesi’nde (AK/MDB, 2013) “oluşturulmuş metin”, “ders amacıyla hazırlanan metin” kavramları geçmektedir. Öneriler Çerçevesi Tamamlayıcı Cilt’te (AK/MEB, 2021) “kurgusal metin” kavramına rastlanmaktadır. Kurgu metinler dört farklı şekilde ele alınmaktadır. Yabancı dil öğretiminde kullanılmak üzere özel olarak geliştirilmiş metinler bunlardır:

- doğal metinlere benzer metinler (örneğin, özellikle bu amaçla yazılan ve tiyatro oyuncular tarafından seslendirilen dinleme anlama metinleri);
- öğretilecek dilsel içerik bağlamında örnek vermek üzere hazırlanmış metinler (örneğin, belirli bir ünite);
- alıştırma amaçlı birbirinden bağımsız cümleler;
- ders kitaplarındaki yönergeler ve açıklamalar; öğretmenin kullandığı ders dilindeki test ve sınavlardaki görevler gibi (yönergeler, açıklamalar, sınıf içindeki yönlendirme ve kontrol vb.) (AK/MDB, 2013, s. 146).

Kurgu metinlerdeki dil, çoğunlukla bir dizi yanlış metin göstergesi içeren ve öğretilmesi hedeflenen şeyler üzerine odaklanan suni bir dildir (İltar, 2018, s. 57-58). Kullanılan dilin yapay olması metni öğrencinin gerçek dünyada karşılaşacağı her şeyden farklı kılmaktadır. Bu metinler, yapıları öğretmek için kullanışlı olabilmekte fakat dilin gerçekten nasıl kullanıldığını yansıtmamaktadırlar.

Metin türünün yanı sıra ders kitaplarında yer alacak metinlerde kimi özelliklerin mevcut olması gerekmektedir. Devam eden başlıkta bu özelliklere değinilmiştir.

3.4. Ders Kitaplarındaki Metinlerde Bulunması Gereken Özellikler

Yabancı dil öğretimi için metinlerin seçilmesinin belirli kuralları vardır. Bu kurallar öğrencinin metni anlamlandırmasıyla doğrudan ilişkilidir. Öneriler Çerçevesi Tamamlayıcı Cilt'te (AK/MEB, 2021, s. 58) öğrencinin okuduğunu kavramayla ilgili dil seviyelerine göre bilgiler verilmiştir. Bu bilgiler Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2

Genel Okuduğunu Kavrama

Genel okuduğunu kavrama	
C2	Soyut, yapısal olarak karmaşık veya son derece gündelik anlatıma özgün edebî ve edebî olmayan yazılar dâhil olmak üzere neredeyse tüm metin tiplerini anlayabilir. İnce tarz farklılıklarını ve hem örtük hem açık anlamı fark edip takdir ederek çok çeşitli uzun ve karmaşık metinleri anlayabilir.
C1	Zor bölümleri tekrar okuyabilmesi koşuluyla kendi uzmanlık alanıyla ilgili veya uzmanlık alanı dışında uzun ve karmaşık metinleri ayrıntılı bir şekilde anlayabilir. Tekrar okuma fırsatı olması ve kaynak araçlara erişebilmesi koşuluyla edebî yazılar, gazete veya dergi makaleleri ve uzmanlık alanına ait akademik ve mesleki yayımları da kapsayan çok çeşitli metinleri anlayabilir.
B2	Okuma tarzını ve hızını farklı metin ve amaçlara uyarlayarak ve uygun başvuru kaynaklarını titizlikle seçip kullanarak büyük ölçüde bağımsız bir şekilde okuyabilir. Geniş bir aktif okuma sözcük birikimine sahiptir fakat düşük kullanım sıklığına sahip deyimlerde biraz zorluk yaşayabilir.
B1	İlgi alanlarıyla ilgili konularda karmaşık olmayan olgusal metinleri tatmin edici ölçüde kavrayarak okuyabilir.
A2	Somut türde aşına olduğu meselelerle ilgili, yüksek kullanım sıklığına sahip günlük veya işle ilgili dilden oluşan kısa ve basit metinleri anlayabilir. Bir kısmı ortak uluslararası kelime ögeleri olan yüksek kullanım sıklığına sahip kelimeleri içeren kısa ve basit metinleri anlayabilir.
A1	Aşına olduğu isimleri, kelimeleri ve temel öbekleri seçerek ve gerektiğinde yeniden okuyarak her seferde tek bir öbek olmak üzere çok kısa ve basit metinleri anlayabilir.
A1	Resimli hazır yemek restoran menüsü veya aşına olduğu kelimeleri içeren resimli kitap öncesi gibi resimler eşliğindeki kelimeleri/işaretleri tanıyabilir.

Avrupa Konseyi / Milli Eğitim Bakanlığı. (2021). Diller için Avrupa ortak başvuru metni: öğrenme, öğretme ve değerlendirme Tamamlayıcı cilt. http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_01/04144518_CEFR_TR.pdf sayfasından erişilmiştir.

Yabancı bir dil öğretmek için kullanılan ders kitaplarındaki metinler bazı özelliklere sahip olmalıdır. Okur (2014, s. 116) bu özellikleri şöyle sıralamaktadır:

- Bilgi aktarma: Öğrenciye gerçek yaşam tecrübeleri sunacak duygu ve düşünceleri aktarmalıdır.
- Denetleme: Öğrencinin kendini kontrol etmesini sağlamalı ve eksik yanlarını görmesine olanak tanınmalıdır.
- İletişim kurma: Öğrencinin kendini anlatmasını veya karşı tarafa aktarmak istediği bir mesajı anlatmasını sağlamalıdır.
- Davranış geliştirme: Öğrencinin var olan kanılarını değiştirebilmeli ve onu etkilemelidir.
- Bir düşünceyi savunma / bir düşünceye karşı çıkma: Öğrencinin bazı düşünceleri savunmasını, bazı düşünceleri de eleştirmesini sağlamalıdır.
- Estetik yaşam oluşturma: Öğrencinin ilgisini çekecek ve ona zevk verecek şekilde olmalıdır.

Ders kitaplarında yer alan metinlerin yukarıdaki bütün özellikleri içermesi öğrencilerin dil becerilerinin gelişmesini aynı zamanda sağlam ve faydalı bir öğrenme sürecinin gerçekleştirilmesini sağlamaktadır.

3.5. Dil Öğretimi Kitaplarında Metin Türlerinin Dağılımı

Ana dili öğretimi ve yabancı dil öğretimi kitaplarındaki metinler zorluk, uzunluk, uygunluk ve tür bakımından aynı şekilde değerlendirmek doğru değildir. Ana dili olarak Türkçeyi öğrenenler için Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda 1. sınıftan başlayarak 8. sınıfa kadar her sınıfta hangi metin türünün kullanılması gerektiği gösterilmiştir (bk. Tablo 3, s. 40).

Metin türlerinin dengeli dağılıp dağılmadığının metin biçimlerine göre belirleneceği söylenmiştir. Örneğin “Bilim ve Teknoloji” temasında bilgilendirici metin daha fazla olabilir. Başka bir temada ise şiir türündeki metinlere daha fazla yer verilebilir (MEB, 2019, s. 17).

Ana dili eğitimi programında sınıflara göre hangi metin türünün ne kadar kullanılabileceği kitap yazarlarına bırakılmıştır. Ancak metin türlerinin temalar arasında, kitap bütününde dengeli bir şekilde dağılımının sağlanması gerekliliği vurgulanmıştır.

Yabancı dil öğretiminin kendi özellikleri olduğundan dolayı ana dili öğretiminde kullanılan bu sınıflamayı benzer bir şekilde yabancı dil öğretiminde tüm yaş gruplarına uygulamak mümkün değildir.

Tablo 3

Sınıf Düzeylerine Göre Metin Türlerinin Dağılımı

TÜRLER	1	2	3	4	5	6	7	8
BİLGİLENDİRİCİ METİNLER								
Anı		+	+	+	+	+	+	+
Bibliografiler, Otobiografiler							+	+
Blog						+	+	+
Dilekçe					+		+	+
Efemera ve Broşür (liste, diyagram, tablo, grafik, kroki, harita, afiş vb. karma içerikli metinler)		+	+	+	+	+	+	+
e-posta			+	+	+	+	+	+
Günlük		+	+	+			+	+
Haber Metni, Reklam		+	+	+	+	+	+	+
Kartpostal		+	+	+				
Kılavuzlar (kullanım kılavuzları, tarifname, talimatnameler vb.)		+	+	+	+	+	+	+
Gezi Yazısı						+	+	+
Makale / Fıkra / Söyleşi / Deneme					+	+	+	+
Mektup					+	+	+	+
Özlü Sözler (atasözü, deyim, duvar yazıları, döviz vb.)	+	+	+	+				
Özlü Sözler (vecize, atasözü, deyim, aforizma, duvar yazıları, motto, döviz vb.)					+	+	+	+
Sosyal Medya Mesajları				+	+	+	+	+
HİKÂYE EDİCİ METİNLER								
Çizgi Roman	+	+	+	+	+	+	+	+
Fabl	+	+	+	+	+	+	+	+
Hikâye	+	+	+	+	+	+	+	+
Karikatür	+	+	+	+	+	+	+	+
Masal / Efsane / Destan	+	+	+	+	+	+	+	+
Mizahi Fıkra	+	+	+	+	+	+	+	+
Roman				+	+	+	+	+
Tiyatro	+	+	+	+	+	+	+	+
ŞİİR								
Mani / Ninni	+	+	+	+				
Şarkı / Türkü	+	+	+	+	+	+	+	+
Şiir	+	+	+	+	+	+	+	+
Tekerleme / Sayısmaca / Bilmece	+	+	+	+				

Millî Eğitim Bakanlığı. (2019). 1.-8. Türkçe dersi öğretim programı. Ankara.

Ders kitaplarının mevcut yöntemlerin sınırlılıklarından hareketle oluşturulması gerekmektedir (Anthony, 1963, s. 65). Bunun yanında yabancı dil öğretimi için yazılan programların (Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi; Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Programı) incelenmesi sırasında ders kitaplarında otantik metinlerin bulunması zorunluluğu tespit edilmiştir. Öneriler Çerçevesi Tamamlayıcı Cilt'te (AK/MEB, 2021, s.

103) belirtildiği üzere “seviye yükseldikçe tanımlayıcı tarafından açıklanan süreç, bilişsel ve dilsel açıdan daha zorlayıcı hâle gelmekte, metin tiplerinin çeşitliliği artmakta, metinlerin karmaşıklık düzeyi yükselmekte ve konu başlıkları soyutlaşmakta, sözcük birikimi de gelişmektedir”.

Hangi metin türü hangi dil seviyesinde anlaşılabilir ile ilgili bilgiler Öneriler Çerçevesi doğrultusunda hazırlanan CEF-ESTIM Kılavuzu’ndan (ECML, 2010, s. 13) alınmış ve aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4

Dil Düzeylerine Göre Metin Türlerinin Anlamlandırılması

Metni Anlamlandırmak İçin Öğrencinin Muhtemel Dil Seviyesi	Metin Türü
C1/C2	Özetler, sözleşmeler, talimat kılavuzları, referans kitapları, mevzuatlar, kutsal metinler, vaazlar, ilahiler, millî marşlar, eğlence (dram, şov, okumalar ve şarkılar), röportajlar, topluluk önünde yapılan konuşmalar, sunumlar, bilimsel makaleler.
B1/B2	İş mektupları, sözlükler, garantiler, eğitici materyaller, iş tanımları, dergi makaleleri, gazete makaleleri, romanlar, raporlar, muhtıralar, spor yorumları (futbol, boks ve at yarışları gibi), telefon konuşmaları.
A2/B1	Reklam materyali, broşürler, posta, kişisel mektuplar, yemek tarifleri, teletext, ders kitapları, kartvizitler, basit haber yayınları, tanıtım metinleri, basit telefon konuşmaları, trafik bilgileri, hava durumu.
A1/A2	Duyurular, bildirimler, mal paketleri ve etiketleri, broşürler, can güvenliği uyarıları, menüler, ilanlar, biletler, zaman çizelgeleri, afiş, levha.

European Centre for Modern Languages. (2010). *The CEF-ESTIM Grid*. Retrieved from https://www.ecml.at/Portals/1/3MTP/CEFEESTIM/CEF_ESTIM_03_2011.pdf?ver=2020-08-21-091737-530

Bu tabloda görüldüğü gibi sıralanan bütün metinler otantik metinlerdir. Fakat Öneriler Çerçevesi’nde bu metin türlerinin ders kitaplarında ne sayıda yer almaları gerektiği hakkında herhangi bir bilgi bulunmamıştır.

BÖLÜM IV

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, çalışma dokümanı, verilerin toplanması ve verilerin analizi ile ilgili bilgi verilmiştir.

4.1. Araştırmanın Modeli

İki farklı yabancı dil (Türkçe ve İngilizce) öğretimine yönelik ders kitaplarında otantik metinlere ne ölçüde yer verildiğini ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmanın araştırma modeli nitel olarak belirlenmiştir. Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2008, s. 41). Nitel araştırmalar, metin analizleri kullanarak verileri betimleme, temalara göre analiz etme ve bulguları daha geniş anlamda yorumlamayı sağlamaktadır (Creswell, 2020, s. 21). Bu çalışmada verilerin tespiti için betimsel analiz yaklaşımına başvurulmuştur.

4.2. Çalışma Dokümanı

Çalışma, nitel modelde tasarlandığı için evren ve örneklem bulunmamakta, bununla birlikte çalışma dokümanı yer almaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ve Avrupa Konseyi'nin Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi kılavuzu doğrultusunda Ankara Üniversitesi TÖMER tarafından geliştirilen Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe (YHYİT) kitap setindeki ders kitapları ile yabancı dil olarak İngilizce öğretiminde uygulanan, Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi'ne göre hazırlanan ve Oxford University Press tarafından yayımlanan New Headway (NH) (4th Edition / 4. Baskı) kitap setindeki ders kitapları bu çalışmanın dokümanlarını oluşturmuştur.

Öneriler Çerçevesi, her ne kadar alımlama, üretim, etkileşim ve aracılık şeklinde dört iletişim biçimi belirlemiş olsa ve geleneksel dört beceri modelini iletişimin karmaşık gerçekliğini açıklamada giderek yetersiz (s. 37) bulsa da çalışma dokümanı olarak kabul edilen kitap setleri, dört beceri modelini esas olarak oluşturmuş olduğu için dil becerileri dinleme, konuşma, okuma ve yazma olarak gruplandırılmıştır.

YHYİT ve NH ders kitapları Öneriler Çerçevesi'ne göre hazırlandığı için çalışma dokümanları olarak alınmıştır. Bununla birlikte NH kitap seti Avrupa ve Amerika'da yabancı/ikinci dil olarak İngilizce öğretmek için kullanılan en yaygın kitap setlerinden biridir. Bu kitap seti, kanıtlanmış geleneksel öğretim yöntemlerini yeni gelişmelere dayanan metodlarla birleştirdiği için İngilizce öğretim kurumları tarafından tercih edilmektedir. BHYİT kitap seti ise yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yaygın bir şekilde uygulanan setlerdendir.

BHYİT kitap setinde 3 ders kitabı yer almaktadır. BHYİT 1 ders kitabı 12 ünite içermekte, A1 ve A2 dil seviyelerini geliştirmeyi amaçlamaktadır. BHYİT 2 ders kitabı 12 ünitelerden oluşmakta ve B1 dil seviyesini kazandırmak için kullanılmaktadır. BHYİT 3 ders kitabı 12 ünite içermekte, B2 ve C1 dil seviyelerini kazandırmak için kullanılmaktadır.

NH kitap setinde 6 ders kitabı bulunmaktadır. NH Beginner ders kitabı 14 ünitelerden oluşmakta ve A1 dil seviyesini edinmek için uygulanmaktadır. NH Elementary ders kitabı 12 ünite içermekte ve A2 dil seviyesini geliştirmektedir. NH Pre-Intermediate ders kitabı 12 ünitelerden oluşmakta, A2 ve B1 dil seviyelerini kazandırmak için kullanılmaktadır. NH Intermediate ders kitabı 12 ünite içermekte ve B1 dil seviyesinin kazanılması için uygulanmaktadır. NH Upper-Intermediate ders kitabı 12 ünitelerden oluşmakta ve B2 dil seviyesini kazandırmak için kullanılmaktadır. NH Advanced ders kitabı 12 ünite içermekte ve C1 dil seviyesini geliştirmektedir.

4.3. Verilerin Toplanması

Ders kitapları, ikincil veri kaynağı olarak kabul edilmektedir. İkincil veri kaynakları, birincil veri kaynaklarından türetilmiş olan veri kaynaklarıdır. Daha önceden yürütölmüş olan araştırmalardan yola çıkılarak yeni bir araştırma yapılması ikincil bir veri kaynağı oluşturulmasına bir örnektir. Çeşitli araştırma raporlarına dayalı olarak oluşturulmuş eserler de ikincil veri kaynaklarına örnektir. Ders kitapları çoğunlukla bu yolla oluşturulmaktadır (Yılmaz & Arık, 2019, s. 18). BHYİT ve NH ders kitaplarında otantik metinlerin kurgu

metinlere göre ne ölçüde yer aldığı, otantik metin türlerinin dağılımı, otantik metinlerin hangi seviyede daha çok kullanıldığı ve hangi dil becerisini geliştirmede ön plana çıktığı betimsel analiz tekniği kullanılarak tespit edilmiştir. Metinler kurgu metin ve otantik metin olarak değerlendirilmiş; yönergeler, kısa tanıtım yazıları ve metni destekleyici görsellerde yer alan metinler, anlatı kapsamında değerlendirilerek çalışma dokümanına dâhil edilmemiştir.

Metin türlerinin belirlenmesinde 3 uzman (tezin yazarı, danışman ve bağımsız alan uzmanı) tarafından ortak değerlendirme yapılmıştır. Alınan görüşler, Miles-Huberman (1994) formülüne göre orantılanmış ve güvenilirlik %90 oranına ulaşılarak bu metodla sağlanmıştır.

4.4. Verilerin Analizi

Bu araştırmanın verileri betimsel analiz yaklaşımı kullanılarak incelenmiştir. Betimsel analizin amacı elde edilen verilerin düzenlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde okuyucuya sunulmasıdır. Veriler daha önceden belirlenmiş temalara göre sınıflandırılmakta, özetlenmekte ve yorumlanmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2008, s. 224). Bu bağlamda araştırmada incelenmiş ders kitaplarındaki otantik metinler farklı (sayı, tür, hangi seviyede daha çok kullanıldığı, hangi dil becerisini geliştirmede ön plana çıktığı) açılardan ayrıntılı betimlenmiştir. Otantik metinlerle kazandırılmasını amaçlanan dil becerilerinin tespit edilmesinde metne yönelik etkinlikler dikkate alınmıştır.

Verilerin analizi ve tablollaştırılmasında Microsoft Excel ve Maxqda Analytics Pro programlarından yararlanılmıştır. Frekans değerlerinin esas alındığı metin türlerinin dağılımında betimsel analiz araçlarından alt kodların istatistiğine başvurulmuştur. Öğrenme alanları ve otantik metinlerin ilişkisel dağılımını görebilmek içinse ilişkisel analiz araçlarından kod ilişkileri tarayıcısı ve karşılaştırmalı analiz araçlarından iki vaka analizi modeli kullanılmıştır.

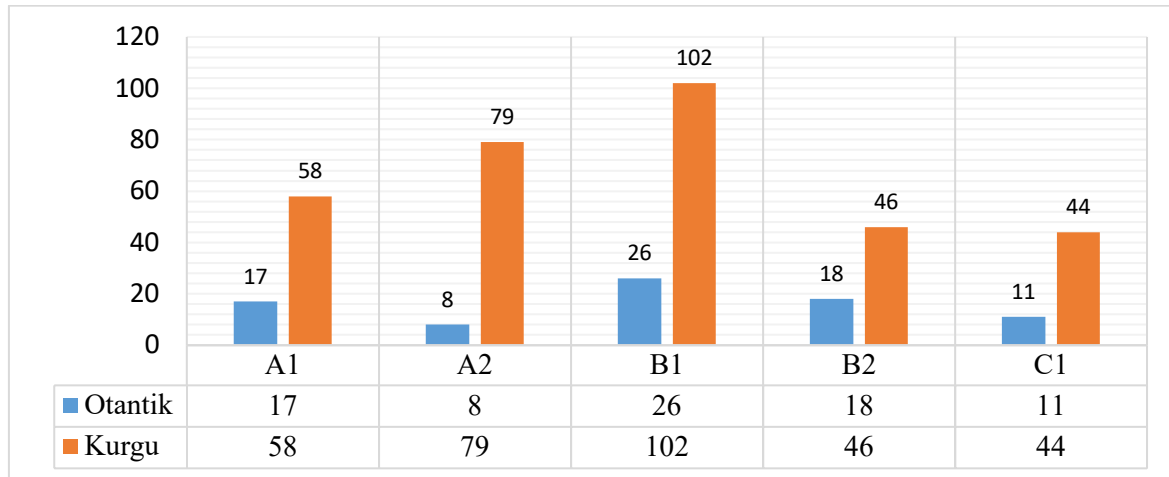
BÖLÜM V

BULGU VE YORUMLAR

5.1. Birinci Alt Problemle İlgili Bulgu ve Yorumlar

Çalışmanın birinci alt problemini “YHYİT ve NH ders kitaplarında otantik metinler hangi seviyede daha çok kullanılmaktadır?” cümlesi oluşturmaktadır. Bu soruya cevap verebilmek için öncelikle iki farklı kitap setinde yer alan ders kitaplarındaki otantik ve kurgu metin sayısı belirlenmiştir.

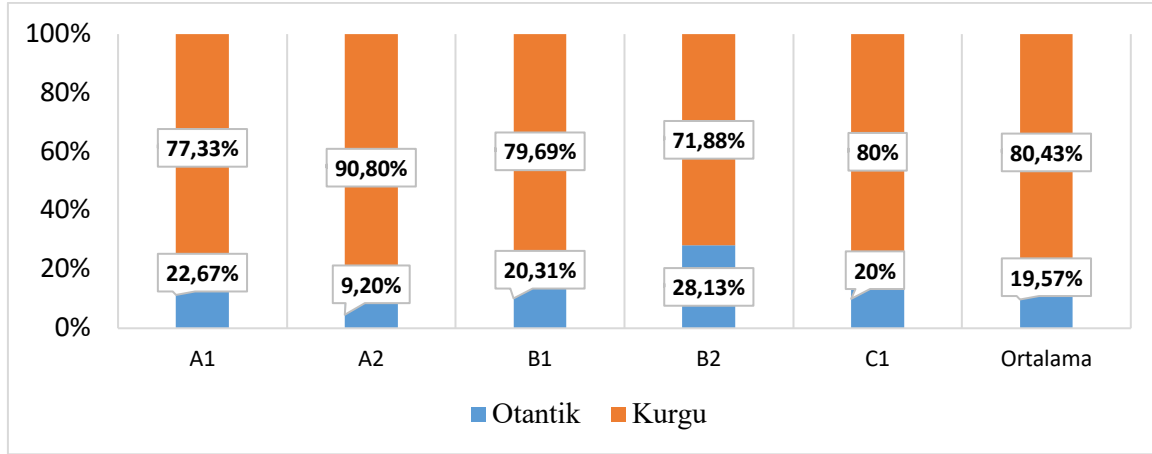
YHYİT ders kitaplarındaki otantik ve kurgu metinlerin seviyelere göre sayısal dağılımı Şekil 7’de verilmiştir.

Şekil 7. YHYİT ders kitaplarındaki otantik ve kurgu metinlerin seviyelere göre nicel dağılımı

Şekil 7 incelendiğinde YHYİT ders kitaplarında toplam 409 metnin yer aldığı görülmektedir. Bunlardan 329’u kurgu ve 80’i otantik metindir. A1 seviyesinde 58 kurgu, 17 otantik; A2 seviyesinde 79 kurgu, 8 otantik; B1 seviyesinde 102 kurgu, 26 otantik; B2 seviyesinde 46 kurgu, 18 otantik; C1 seviyesinde 44 kurgu ve 11 otantik metin yer almaktadır.

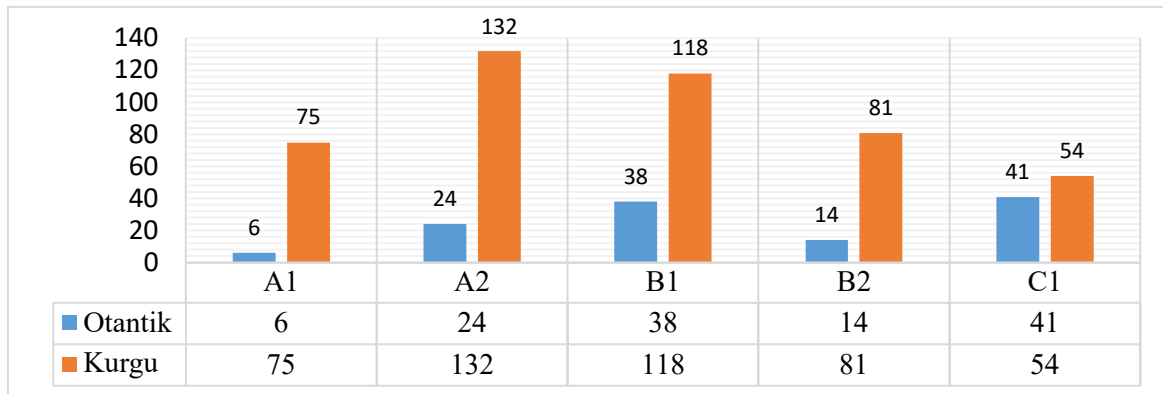
Yukarıdaki verilerden hareketle Şekil 8’de YHYİT kitaplarındaki otantik ve kurgu metinlerin seviyelere göre yüzdelik dağılımı verilmiştir.

Şekil 8. YHYİT ders kitaplarındaki otantik ve kurgu metinlerin seviyelere göre yüzdelik dağılımı

Şekil 8’de görüleceği üzere YHYİT ders kitaplarında otantik metinler en yüksek oranda (%28,13) B2 seviyesinde bulunmaktadır. B2 seviyesinden sonra otantik metinler A1 seviyesinde %22,67; B1 seviyesinde %20,31; C1 seviyesinde %20 oranında yer almaktadır. A2 seviyesinde ise %9,20 ile otantik metinler en az orandadır. YHYİT ders kitaplarındaki ortalamaya bakılırsa kurgu metinler %80,43 oranındayken otantik metinler %19,57 oranındadır. Tablodan hareketle YHYİT ders kitaplarının her seviyesinde kurgu metinlerin otantik metinlerden daha fazla yer aldığını söylemek artık mümkündür.

NH ders kitaplarındaki otantik ve kurgu metinlerin seviyelere göre sayısal dağılımı Şekil 9’da verilmiştir.

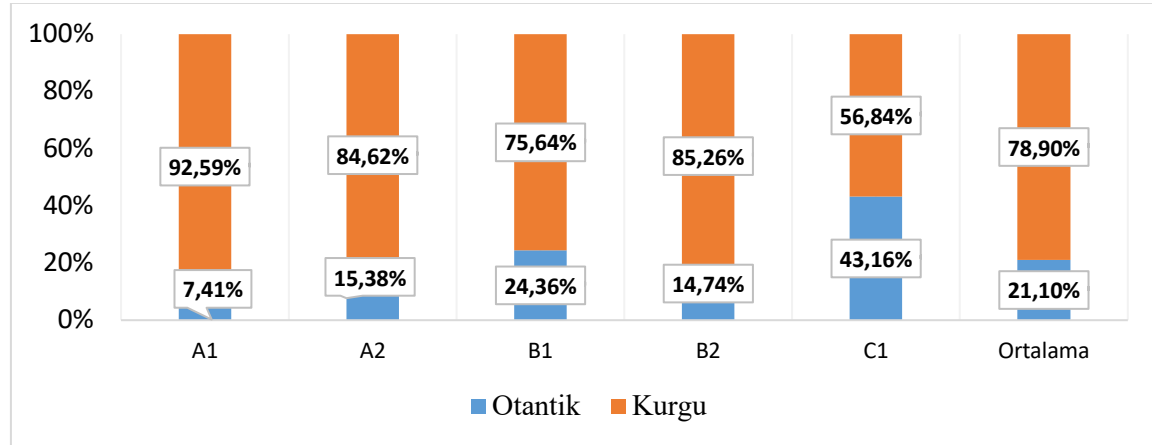

Şekil 9. NH ders kitaplarındaki otantik ve kurgu metinlerin seviyelere göre sayısal dağılımı

NH ders kitaplarında toplam 583 metin yer almaktadır. Bunlardan 460’ı kurgu ve 123’ü otantik metindir. A1 seviyesinde 75 kurgu, 6 otantik; A2 seviyesinde 132 kurgu, 24 otantik; B1 seviyesinde 118 kurgu, 38 otantik; B2 seviyesinde 81 kurgu, 14 otantik; C1 seviyesinde 54 kurgu ve 41 otantik metin yer almaktadır. NH ders kitaplarının her seviyesinde kurgu metinlerin otantik metinlerden daha çok olduğu görülmektedir. Otantik metinler en çok

sayıda (41) C1 seviyesinde bulunmaktadır. C1 seviyesinden sonra 38 otantik metinle B1, 24 otantik metinle A2 ve 14 otantik metinle B2 seviyeleri gelmektedir. En az otantik metni içeren seviye ise A1 seviyesidir.

NH ders kitaplarındaki otantik ve kurgu metinlerin seviyelere göre yüzdelik dağılımı Şekil 10'da verilmiştir.

Şekil 10. NH ders kitaplarındaki otantik ve kurgu metinlerin seviyelere göre yüzdelik dağılımı

NH ders kitaplarında otantik metinler en büyük oranda (%43,16) C1 seviyesinde bulunmaktadır. C1 seviyesinden sonra otantik metinler B1 seviyesinde %24,36; A2 seviyesinde %15,38; B2 seviyesinde %14,74 oranında yer almaktadır. A1 seviyesinde ise %7,41 ile otantik metinler en az orandadır. Ortalamaya bakılırsa kurgu metinler %78,90 ve otantik metinler %21,10 oranındadır.

YHYİT ve NH ders kitaplarında otantik metinlerin karşılaştırmalı olarak seviye bazında dağılımı Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5

YHYİT ve NH Ders Kitaplarında Otantik Metinlerin Seviyelere Göre Dağılım Sırası

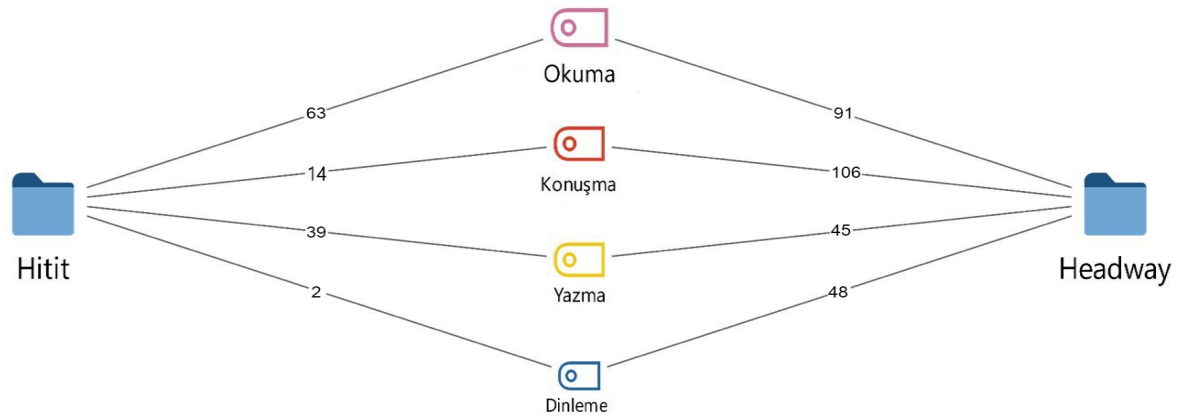
Sıra	YHYİT	NH
1	B2	C1
2	A1	B1
3	B1	A2
4	C1	B2
5	A2	A1

Karşılaştırma altında olan iki settaki ders kitaplarının her seviyesinde kurgu metinlere otantik metinlerden daha çok yer verilmektedir. YHYİT ders kitaplarında oransal olarak

otantik metinler diğer seviyelere göre en çok B2 seviyesinde yer alırken NH ders kitaplarında ise en çok C1 seviyesinde yer almaktadır. YHYİT ders kitaplarında otantik metinler en az oranda A2 seviyesinde bulunurken NH ders kitaplarında ise A1 seviyesinde bulunmaktadır. İki setteki ders kitaplarının otantik ve kurgu metinleri içerme ortalamasına bakılırsa bulgular neredeyse aynıdır: YHYİT ders kitaplarında kurgu metinler %80,43 ve otantik metinler %19,57 oranında olurken NH ders kitaplarında ise kurgu metinler %78,90 ve otantik metinler %21,10 oranındadır. Bununla birlikte her iki sette de otantik metinlerin en az A1 ve A2 seviyelerinde yer aldığı görülmektedir.

5.2. İkinci Alt Problemlerle İlgili Bulgu ve Yorumlar

Çalışmanın ikinci alt problemini “YHYİT ve NH ders kitaplarında yer alan otantik metinler hangi dil becerisini geliştirmede ön plana çıkmaktadır?” cümlesi oluşturmaktadır. Bu alt problemi yanıtlamak için iki farklı kitap setinde yer alan otantik metinlerin ve bu metinlerden hareketle öğrenciye yönlendirilen yönergelerin hangi dil becerisini geliştirmeye yönelik olduğu diyagramlar aracılığıyla gösterilmiş ve sonra yorumlanmıştır.

Şekil 11. YHYİT ve NH ders kitaplarında dört dil becerisini geliştirmeye yönelik otantik metinlerin sayısı

YHYİT ders kitaplarında toplam 63 otantik metin okuma, 14 otantik metin konuşma, 39 otantik metin yazma ve 2 otantik metin dinleme dil becerilerini geliştirmeye yöneliktir. YHYİT ders kitaplarında otantik metinler aracılığıyla okuma ve yazma becerilerine konuşma ve dinleme becerilerinden daha sık yer verilmiştir. Bunun yanında dinleme becerisine yönelik otantik metin sayısı 2’dir. Dolayısıyla YHYİT ders kitaplarında otantik metinler aracılığıyla kazandırılması amaçlanan becerilerin sırasıyla okuma, yazma, konuşma ve dinleme olduğunu söylemek mümkündür.

NH ders kitaplarında ise toplam 91 otantik metin okuma, 106 otantik metin konuşma, 45 otantik metin yazma ve 48 otantik metin dinleme becerilerini geliştirmek için kullanılmaktadır. Dolayısıyla NH ders kitaplarında otantik metinler aracılığıyla kazandırılması amaçlanan becerilerin sırasıyla konuşma, okuma, dinleme ve yazma olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 6’da YHYİT ve NH ders kitaplarında otantik metinler aracılığıyla kazandırılması amaçlanan becerilerin karşılaştırmalı sırası sunulmuştur.

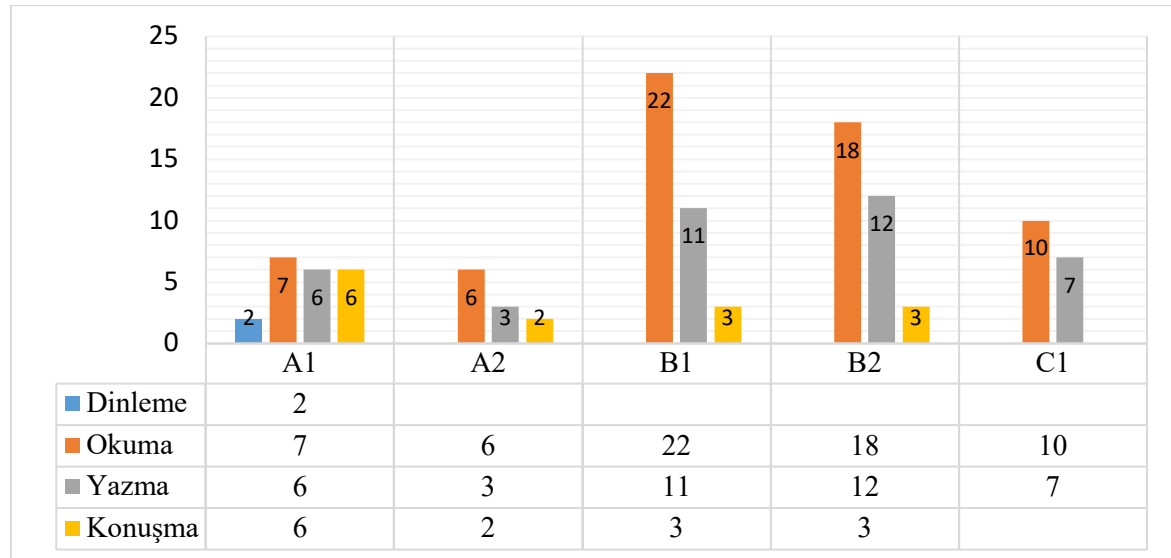
Tablo 6

YHYİT ve NH Ders Kitaplarında Otantik Metinler Aracılığıyla Kazandırılması Amaçlanan Becerilerin Sırası

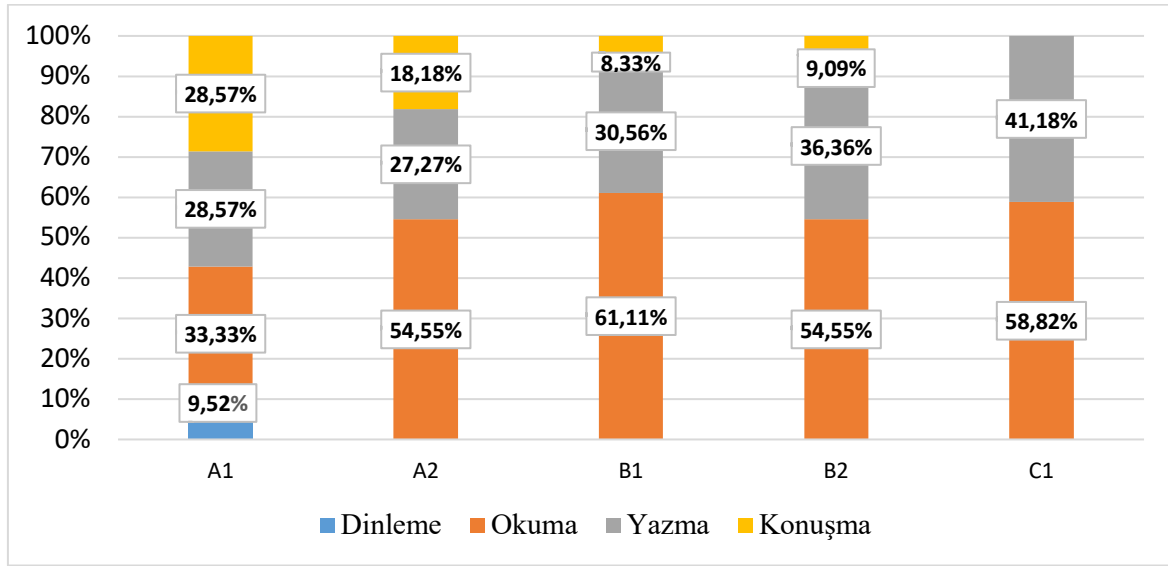
Sıra	YHYİT	NH
1	okuma	konuşma
2	yazma	okuma
3	konuşma	dinleme
4	dinleme	yazma

Tablo incelendiğinde YHYİT ders kitaplarında otantik metinlerin sırasıyla okuma, yazma, konuşma, dinleme; NH ders kitaplarında ise konuşma, okuma, dinleme, yazma becerilerini kazandırma amaçlı ele alındığı görülmektedir.

Şekil 11’deki görselin beceriler ekseninde YHYİT ders kitaplarına göre sayısal dağılımı Şekil 12’de ve bu verilerin yüzdelik dağılımı Şekil 13’te verilmiştir.

Şekil 12. YHYİT ders kitaplarındaki dil becerisini geliştirmeye yönelik otantik metinlerin sayısal dağılımı

Şekil 13. YHYİT ders kitaplarındaki dil becerisini geliştirmeye yönelik otantik metinlerin yüzdelik dağılımı

YHYİT ders kitaplarında A1 seviyesindeki otantik metinler en yüksek (%33,33) oranda okuma becerisini geliştirmeye yöneliktir. Okuma becerisinden sonra otantik metinler %28,57 oranında yazma ve konuşma; %9,52 oranında dinleme becerilerini geliştirmeyi amaçlamaktadır.

A2 seviyesinde otantik metinler %54,55 oranında okuma; %27,27 oranında yazma ve %18,18 oranında konuşmayı geliştirmeye yöneliktir. Bu seviyede dinleme becerisinin gelişimine yönelik yönerge içeren hiçbir otantik metin bulunmamaktadır.

B1 seviyesindeki otantik metinler %61,11 oranında okuma; %30,56 oranında yazma ve %8,33 oranında konuşma becerilerinin gelişmesi amacına yöneliktir. B1 seviyesinde de tıpkı A2 seviyesinde olduğu gibi dinleme becerisi gelişimine yönelik yönerge içeren otantik metin yer almamaktadır.

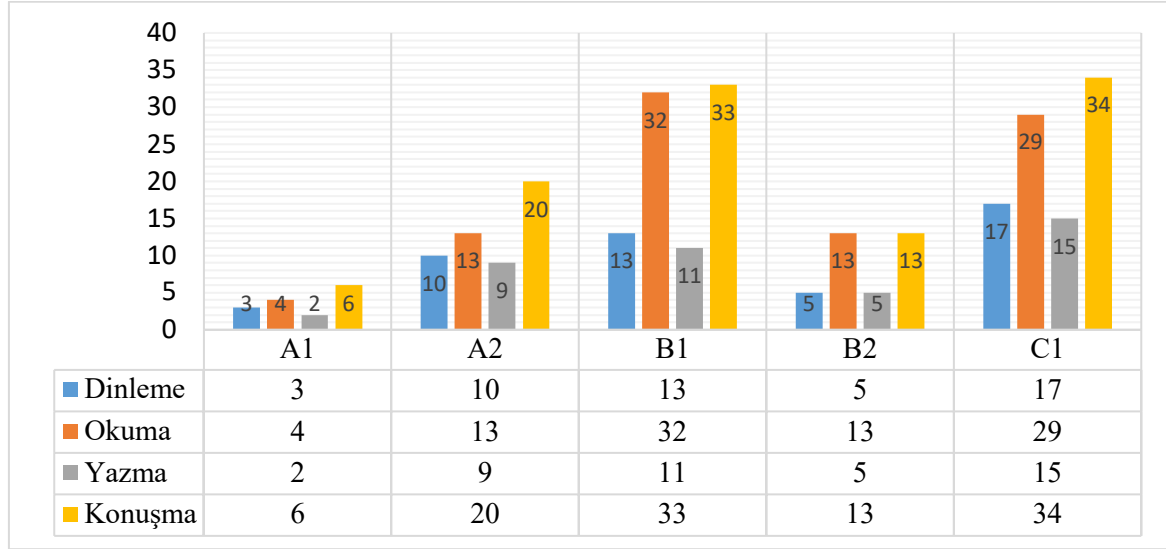
B2 seviyesinde otantik metinler %54,55 oranında okuma; %36,36 oranında yazma ve %9,09 oranında konuşmayı geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu seviyede dinleme becerisinin gelişimine yönelik hiçbir otantik metin bulunmamaktadır.

C1 seviyesinde otantik metinler %58,82 oranında okuma ve %41,18 oranında yazma becerilerinin gelişmesini sağlamaktadır. Ancak C1 seviyesinde dinleme ve konuşma becerilerini geliştirmek için hiçbir otantik metin yer almamaktadır.

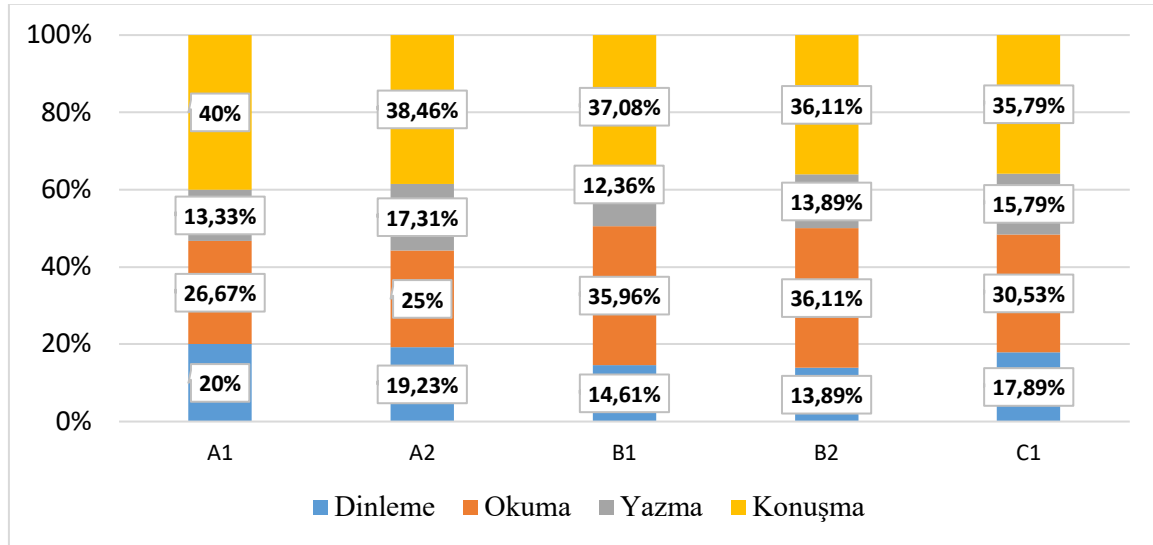
YHYİT ders kitaplarındaki otantik metinler her seviyede en çok okuma becerisini geliştirmeye yöneliktir. Okuma becerisinden sonra yazma becerisi, yazmadan sonra

konuşma becerisi gelmektedir. Otantik metinlerle en az geliştirilmesi amaçlanan dil becerisi ise dinlemedir.

Şekil 14, NH ders kitaplarında otantik metinlerin dil becerilerine göre sayısal dağılımını gösterirken Şekil 15 yüzdelik dağılımı göstermektedir.

Şekil 14. NH ders kitaplarındaki dil becerisini geliştirmeye yönelik otantik metinlerin sayısal dağılımı

Şekil 15. NH ders kitaplarındaki dil becerisini geliştirmeye yönelik otantik metinlerin yüzdelik dağılımı

NH ders kitabı A1 seviyesinde otantik metinler %40 oranında konuşma becerisini geliştirmeye yöneliktir. Bu beceriden sonra otantik metinler %26,67 oranında okuma; %20 oranında dinleme ve %13,33 oranında yazma becerilerinin gelişimini sağlamayı amaçlamaktadır.

NH ders kitabı A2 seviyesinde otantik metinler %38,46 oranında konuşma; %25 oranında okuma; %19,23 oranında dinleme ve %17,31 oranında yazma becerilerini geliştirmektedir.

NH ders kitabı B1 seviyesinde otantik metinlerle en fazla (%37,08) oranda geliştirilen beceri yine konuşmadır. Konuşma becerisinden sonra otantik metinler %35,96 oranında okuma; %14,61 oranında dinleme ve %12,36 oranında yazma becerilerini geliştirmeye yöneliktir.

NH ders kitabı B2 seviyesindeki otantik metinler eşit oranda (%36,11) en fazla konuşma ve okuma becerilerini geliştirmek amaçlanmıştır. Konuşma ve okuma becerilerinden sonra okuma metinleri yine eşit oranda (%13,89) dinleme ve yazma becerilerinin gelişimini sağlamaktadır.

NH ders kitabı C1 seviyesinde otantik metinler %35,79 oranında konuşma; %30,53 oranında okuma; %17,89 oranında dinleme ve %15,79 oranında yazma becerilerini geliştirmeye yöneliktir.

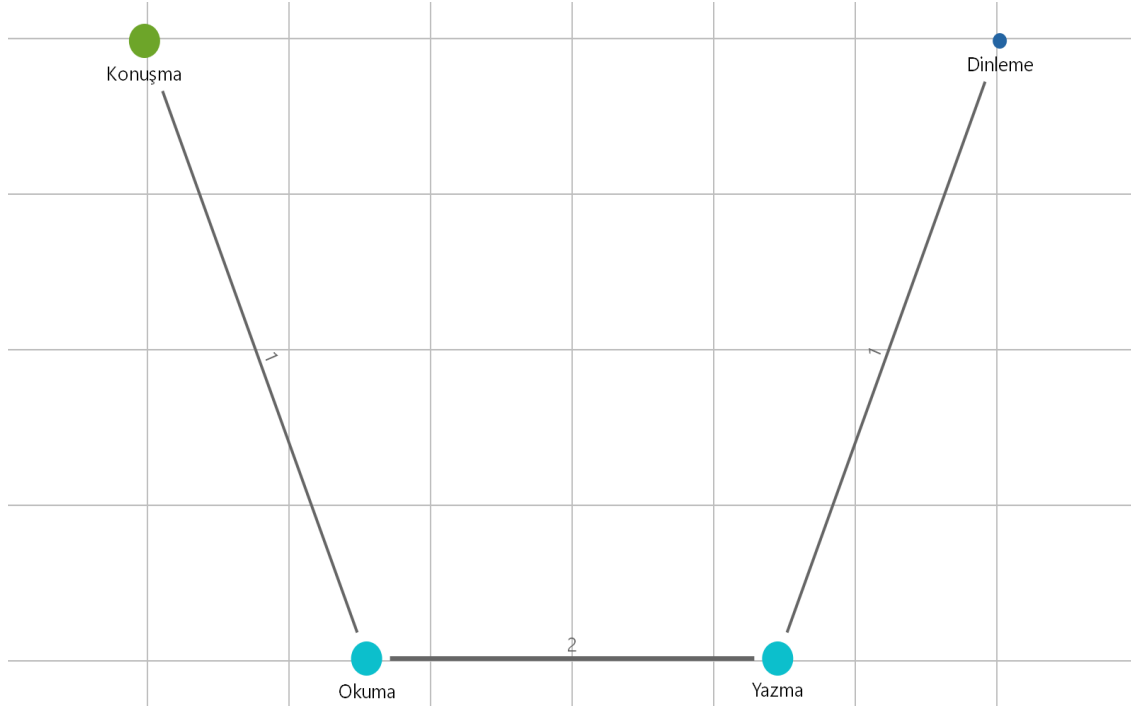
NH ders kitaplarındaki otantik metinler her seviyede en çok konuşma becerisini geliştirmeye yöneliktir. B2 seviyesinde otantik metinler konuşmayla birlikte eşit oranda okumayı da geliştirmektedir. Bu seviye hariç diğer seviyelerde okuma becerisinin gelişimine yönelik otantik metinlerin oranı, konuşma becerisini geliştirmek için kullanılan otantik metinlerin oranından daha azdır. Okuma becerisinden sonra dinleme becerisi gelmektedir. NH ders kitaplarındaki otantik metinler en az yazma becerisinin gelişimine yöneliktir.

YHYİT ders kitaplarındaki otantik metinler daha çok okuma becerisini geliştirmeye yönelik olurken NH ders kitaplarının otantik metinleri en çok konuşma becerisinin gelişmesine yöneliktir. YHYİT ders kitaplarında dinleme becerisini geliştiren otantik metinler sadece A1 seviyesinde yer alırken diğer seviyelerde bulunmamaktadır. Bununla birlikte YHYİT ders kitabı C1 seviyesinde konuşma becerisini geliştirmeye yönelik olan hiçbir otantik metin yer almamaktadır. NH ders kitaplarının her seviyesinde ise dört dil becerisinin gelişimini sağlayan otantik metinler bulunmaktadır. YHYİT ders kitaplarındaki otantik metinler aracılığıyla en az geliştirilen beceri dinleme olurken NH ders kitaplarında otantik metinler en az yazma becerisini geliştirmeye yöneliktir.

5.3. Üçüncü Alt Problemle İlgili Bulgu ve Yorumlar

Çalışmanın üçüncü alt problemini “YHYİT ve NH ders kitaplarında otantik metinlerin geliştirmeyi hedeflediği dil becerilerinin bir arada yer alma durumları nasıldır?” sorusu oluşturmaktadır. Dil becerileri kimi metinlerde üst üste binişik vaziyette yer almıştır. Yani

bir otantik metne yönelik hem dinleme hem okuma öğrenme alanına yönelik yönerge bulunabilmektedir. Şekil 16, YHYİT ders kitabı A1 seviyesindeki otantik metinlerde öğrenme alanlarının bir arada kullanılma durumlarını göstermektedir.

Şekil 16. YHYİT A1 seviyesindeki otantik metinlerde öğrenme alanlarının bir arada kullanılma durumları

Öğrenme alanlarını temsil eden yuvarlak görseller, o öğrenme alanının söz konusu kitaptaki nicel yoğunluğunu gösterirken yatay ve dikey çizgilerdeki rakamlar, çizginin iki ucundaki becerilerin bir arada ele alınma durumunu göstermektedir. Çizginin kalınlığı frekans sıklığının göstergesiyken kodların yerleşim yerleri, öğrenme alanlarının incelenen dokümanda kesiştikleri noktaları temsil etmektedir.

A1 seviyesinde otantik metinlerden hareketle okuma ve yazma becerilerini temel alan etkinliklerin diğer olası öğrenme alanı çiftlerine kıyasla görece daha fazla bir arada kullanıldığı görülmektedir. 1 otantik metinde konuşma ve okuma, 1 otantik metinde yazma ve dinleme öğrenme alanları bir arada yer almıştır. Konuşma ve dinleme ile konuşma ve yazma öğrenme alanları ise incelenen kitaptaki otantik metinlere yönelik yönergelerde bir arada hiç yer almamıştır.

A2 seviyesinde öğrenme alanları kesişimi bulunmadığından bu seviyeye yönelik kod haritası mevcut değildir.

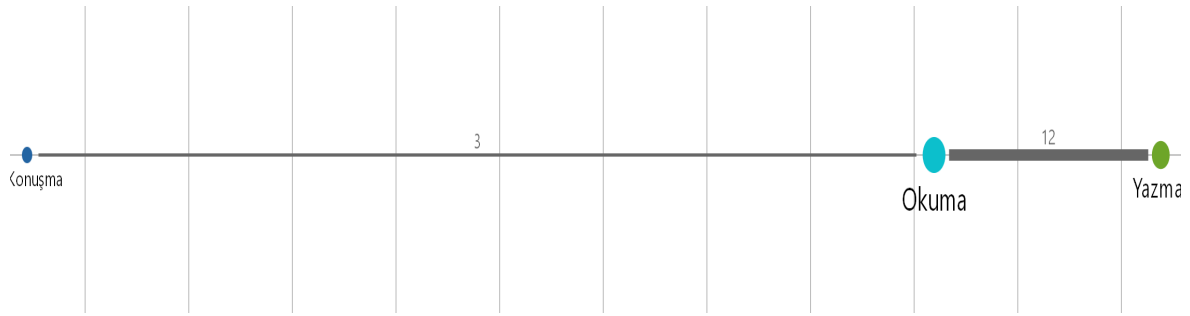
B1 seviyesinde binişik olarak yer alan öğrenme alanları Şekil17’de gösterilmiştir.

Şekil 17. YHYİT B1 seviyesindeki otantik metinlerde öğrenme alanlarının bir arada kullanılma durumları

Yukarıdaki şekle bakıldığında YHYİT ders kitabı B1 seviyesinde 9 otantik metinde yazma ve okuma, 1 otantik metinde okuma ve konuşma öğrenme alanlarının bir arada ele alındığı görülecektir. Bununla birlikte yazma ve konuşma öğrenme alanlarının her ikisine birden yer veren bir otantik metin bu seviyede yer almamaktadır.

B2 seviyesinde binişik olarak yer alan öğrenme alanları aşağıdaki şekilde gösterilmiştir.

Şekil 18. YHYİT B2 seviyesindeki otantik metinlerde öğrenme alanlarının bir arada kullanılma durumları

Yukarıdaki şekilde gösterildiği gibi YHYİT ders kitabı B2 seviyesindeki 12 otantik metinde okuma ve yazma, 3 otantik metinde konuşma ve okuma öğrenme alanları bir arada ele alınmıştır. Konuşma ve yazma öğrenme alanlarına yönelik yönerge içeren hiçbir otantik metin bu seviyede yer almamıştır.

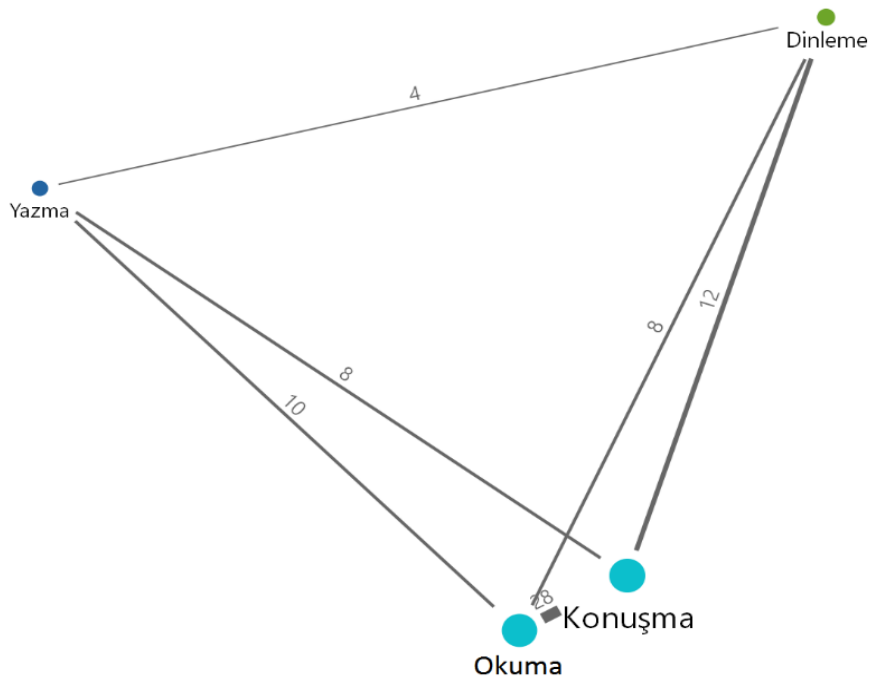
YHYİT ders kitapları hem A2 hem de C1 seviyelerindeki otantik metinlerde sadece okuma ve yazma öğrenme alanları birlikte kullanıldığı, diğer öğrenme alanları bir arada kullanılmadığı için bu seviyelerdeki ilişkileri gösteren kod haritaları oluşturulamamıştır.

YHYİT ders kitaplarındaki seviyelerin hepsi göz önüne alındığında okuma ve yazma öğrenme alanları, en sık bir arada ele alınan dil becerileri olmuştur.

Şekil 19, NH ders kitabı A1 seviyesindeki otantik metinlerde öğrenme alanlarının bir arada kullanılma durumlarını göstermektedir.

NH ders kitabı A2 seviyesindeki 13 otantik metinde okuma ve konuşma, 6 otantik metinde dinleme ve konuşma, 6 otantik metinde konuşma ve yazma, 6 otantik metinde dinleme ve yazma, 4 otantik metinde okuma ve yazma, 2 otantik metinde okuma ve dinleme öğrenme alanları bir arada yer almıştır. En fazla kesişimin A1 seviyesinde de olduğu gibi okuma ve konuşma alanlarında olduğu görülmekle beraber tüm öğrenme alanları birbiriyle en az 2 kez kesişmiştir.

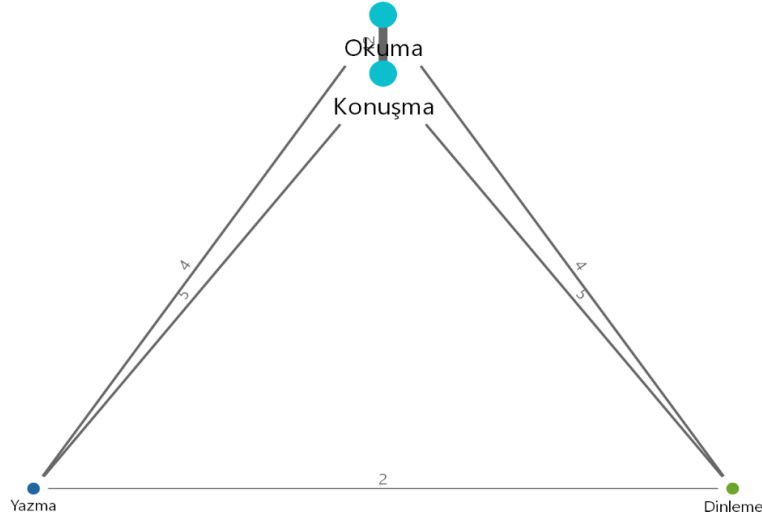
Şekil 21, NH ders kitabı B1 seviyesindeki otantik metinlerde öğrenme alanlarının bir arada kullanılma durumlarını göstermektedir.

Şekil 21. NH B1 seviyesindeki otantik metinlerde öğrenme alanlarının bir arada kullanılma durumları

NH ders kitabı B1 seviyesindeki 28 otantik metinde okuma ve konuşma, 12 otantik metinde konuşma ve dinleme, 10 otantik metinde okuma ve yazma, 8 otantik metinde okuma ve dinleme, 8 otantik metinde yazma ve konuşma, 4 otantik metinde yazma ve dinleme öğrenme alanları bir arada yer almıştır. En fazla kesişimin A1 ve A2 seviyelerinde olduğu gibi okuma ve konuşma alanlarında olduğu görülmekle beraber tüm öğrenme alanları birbiriyle en az 2 kez kesişmiştir.

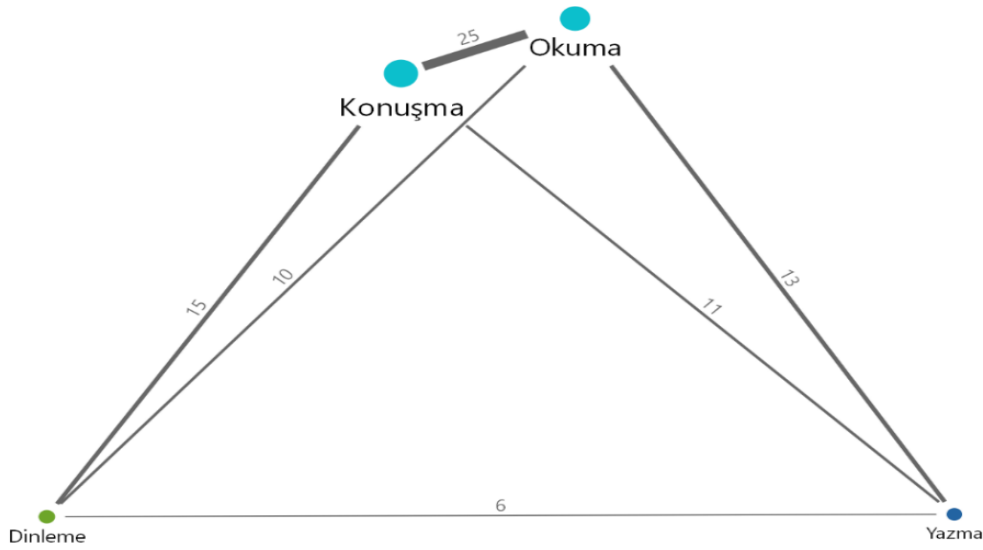
Şekil 22, NH ders kitabı B2 seviyesindeki otantik metinlerde öğrenme alanlarının bir arada kullanılma durumlarını göstermektedir.

Şekil 22. NH B2 seviyesindeki otantik metinlerde öğrenme alanlarının bir arada kullanılma durumları

NH ders kitabı B2 seviyesindeki 12 otantik metinde okuma ve konuşma, 5 otantik metinde yazma ve konuşma, 5 otantik metinde dinleme ve konuşma, 4 otantik metinde okuma ve yazma, 4 otantik metinde okuma ve dinleme, 2 otantik metinde yazma ve dinleme öğrenme alanları bir arada yer almıştır. En fazla kesişimin A1, A2 ve B1 seviyelerinde olduğu gibi okuma ve konuşma alanlarında olduğu görülmekle beraber tüm öğrenme alanları birbiriyle en az 2 kez kesişmiştir.

Şekil 23, NH ders kitabı C1 seviyesindeki otantik metinlerde öğrenme alanlarının bir arada kullanılma durumlarını göstermektedir.

Şekil 23. NH C1 seviyesindeki otantik metinlerde öğrenme alanlarının bir arada kullanılma durumları

NH ders kitabı C1 seviyesindeki 25 otantik metinde okuma ve konuşma, 15 otantik metinde dinleme ve konuşma, 13 otantik metinde okuma ve yazma, 11 otantik metinde konuşma ve yazma, 10 otantik metinde dinleme ve okuma, 6 otantik metinde dinleme ve yazma öğrenme alanları bir arada yer almıştır. En fazla kesişimin A1, A2, B1 ve B2 seviyelerinde olduğu gibi okuma ve konuşma alanlarında olduğu görülmekle beraber tüm öğrenme alanları birbiriyle en az 6 kez kesişmiştir.

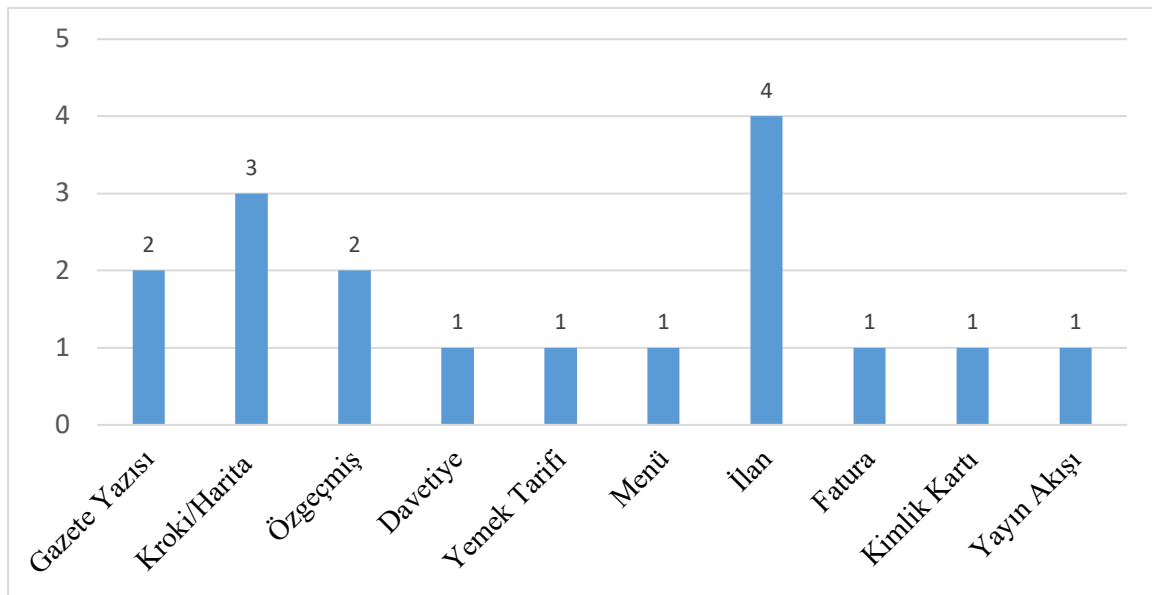
NH ders kitaplarındaki seviyelerin hepsi göz önüne alındığında okuma ve konuşma öğrenme alanları, en sık bir arada ele alınan dil becerileri olmuştur.

YHYİT ders kitaplarında her dil seviyesindeki otantik metinlerde bir arada en çok okuma ve yazma öğrenme alanları kullanılırken NH ders kitaplarında bir arada en çok okuma ve konuşma öğrenme alanları kullanılmaktadır.

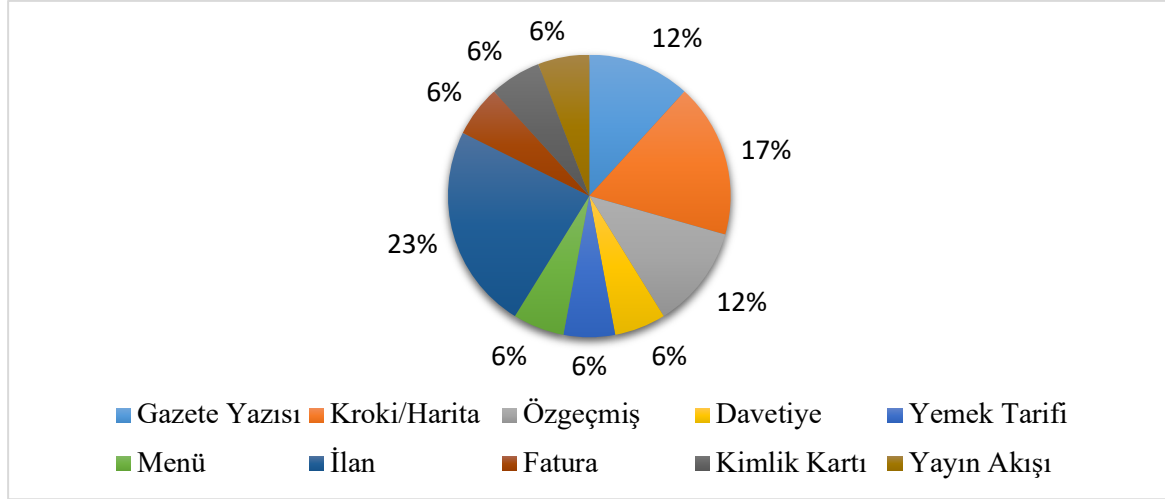
5.4. Dördüncü Alt Problemle İlgili Bulgu ve Yorumlar

Çalışmanın dördüncü alt problemini “YHYİT ve NH ders kitaplarında otantik türlerin dağılımı nasıldır?” sorusu oluşturmaktadır. Bu soru cümlesine cevap vermek için YHYİT ve NH ders kitaplarındaki her dil seviyesinde kullanılan otantik türler incelenmiş ve karşılaştırılmıştır.

Şekil 24, YHYİT ders kitabı A1 seviyesinde yer alan otantik türlerin sayısal dağılımını, Şekil 25 aynı veri setinin yüzdelik dağılımını göstermektedir.

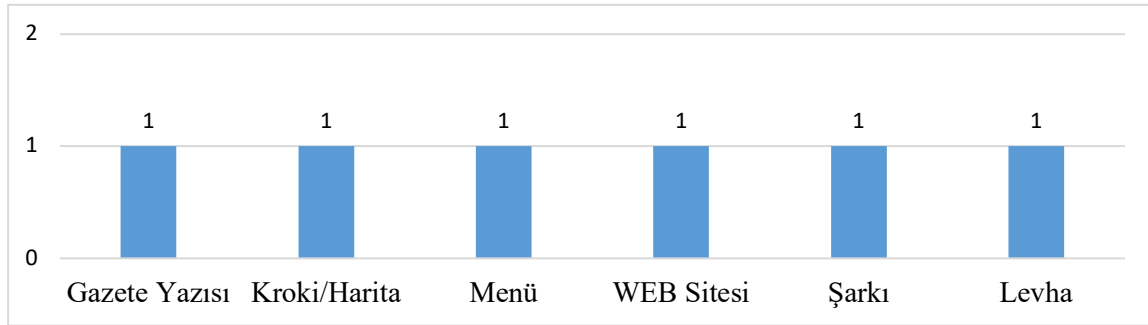
Şekil 24. YHYİT A1 seviyesinde otantik türlerin sayısal dağılımı

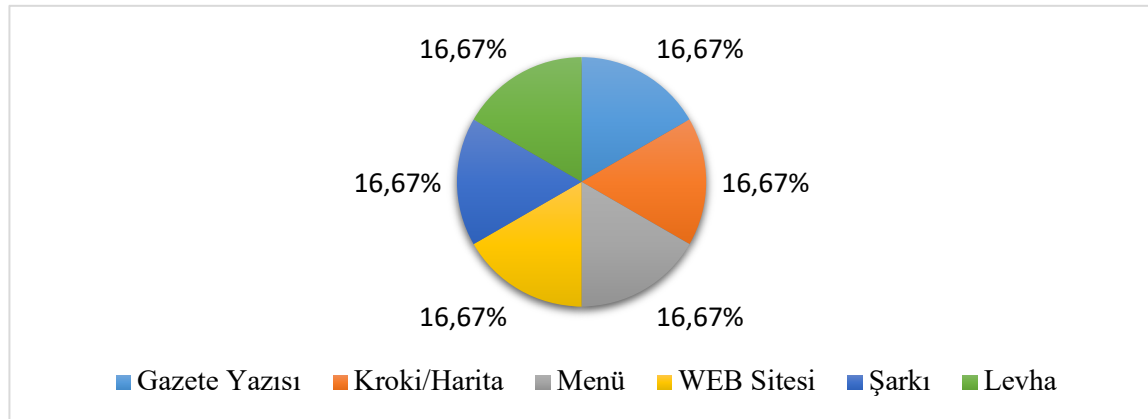
Şekil 25. YHYİT A1 seviyesinde otantik türlerin yüzdelik dağılımı

YHYİT ders kitabı A1 seviyesinde toplam 17 otantik metin bulunmakta ve 10 farklı metin türü yer almaktadır. En çok kullanılan otantik metin türü %23 ile ilandır. İlan türünden sonra %17 ile kroki/harita; %12 ile özgeçmiş ve gazete yazısı; %6 ile davetiye, yemek tarifi, menü, fatura, kimlik kartı ve yayın akışı türleri gelmektedir.

Şekil 26, NH ders kitabı A1 seviyesinde yer alan otantik türlerin sayısal dağılımını, Şekil 27 aynı veri setinin yüzdelik dağılımını göstermektedir.

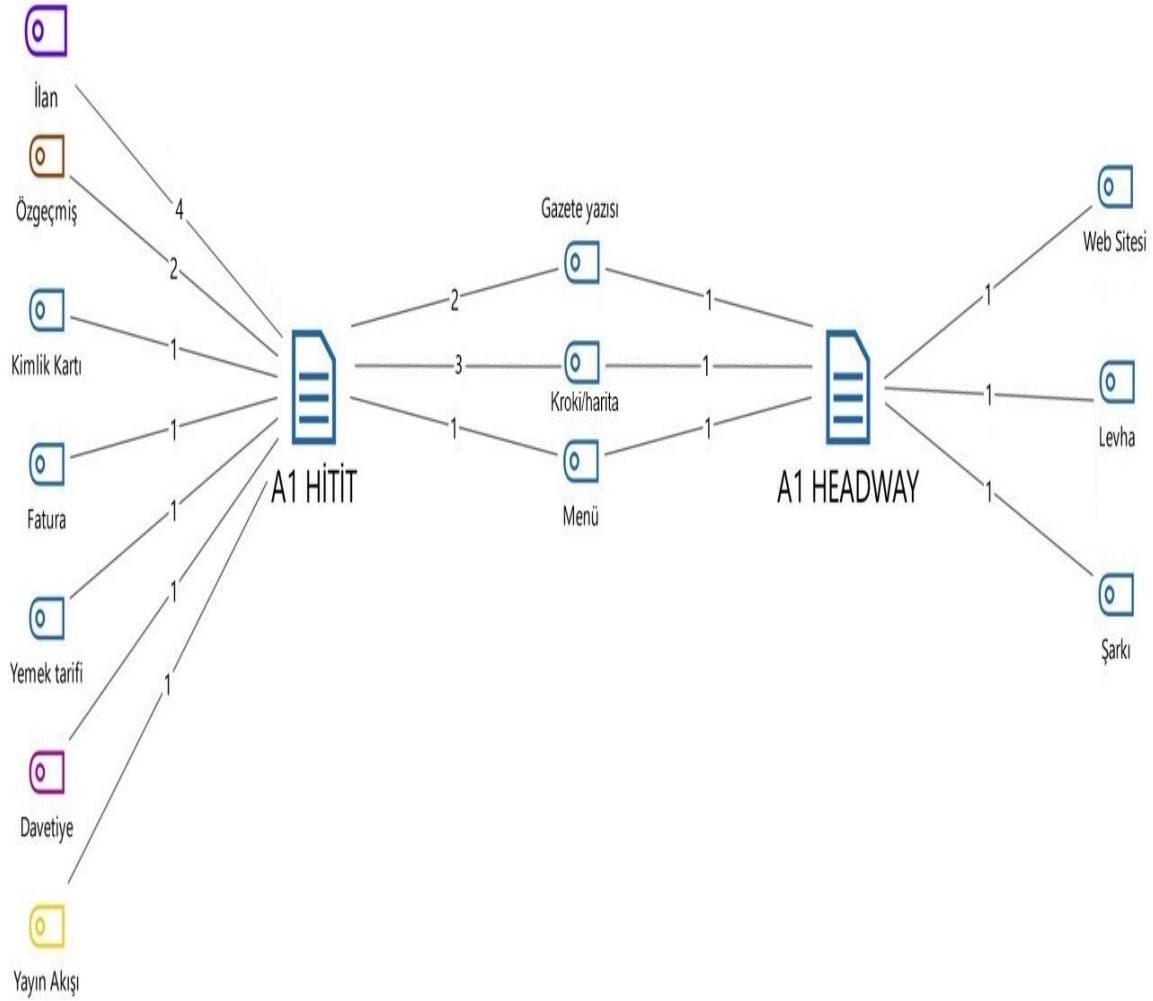
Şekil 26. NH A1 seviyesinde otantik türlerin sayısal dağılımı

Şekil 27. NH A1 seviyesinde otantik türlerin yüzdelik dağılımı

NH ders kitabı A1 seviyesinde toplam 6 otantik metin bulunmakta ve 6 farklı metin türü yer almaktadır. Dolayısıyla bu seviyede otantik türler %16,67 ile eşit oranda dağılmıştır. Bu seviyede gazete yazısı, kroki/harita, menü, WEB sitesi, şarkı ve levha türlerinde birer otantik metin yer almaktadır.

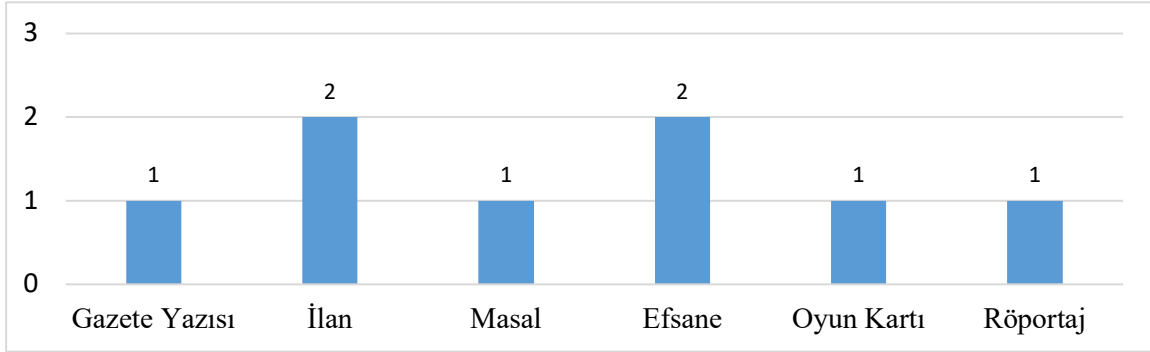
Şekil 28, YHYİT ve NH ders kitapları A1 seviyesinde yer alan ortak ve farklı türleri göstermektedir.

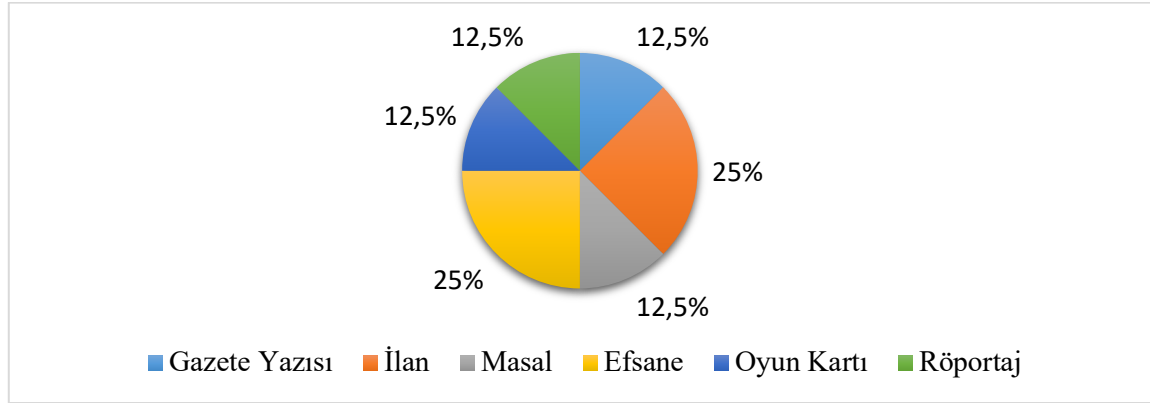
Şekil 28. YHYİT ve NH A1 seviyesinde yer alan otantik türler

Şeklin ortasında yer alan türler, her iki ders kitabında da ortak olan türleri, sol tarafındaki türler sadece YHYİT ders kitabında yer alan türleri, sağ tarafındaki türler ise NH ders kitabında yer alan türleri göstermektedir. Buna göre YHYİT ve NH ders kitaplarında A1 seviyesinde yer alan ortak otantik türler gazete yazısı, menü ve kroki/harita türleridir. Sadece YHYİT A1 seviyesinde bulunan otantik türler; ilan, özgeçmiş, kimlik kartı, fatura, yemek tarifi, davetiye, yayın akışıyken sadece NH A1 seviyesinde bulunan otantik türler ise WEB sitesi, levha ve şarkı türleridir.

Şekil 29, YHYİT ders kitabı A2 seviyesinde yer alan otantik türlerin sayısal dağılımını, Şekil 30 aynı veri setinin yüzdelik dağılımını göstermektedir.

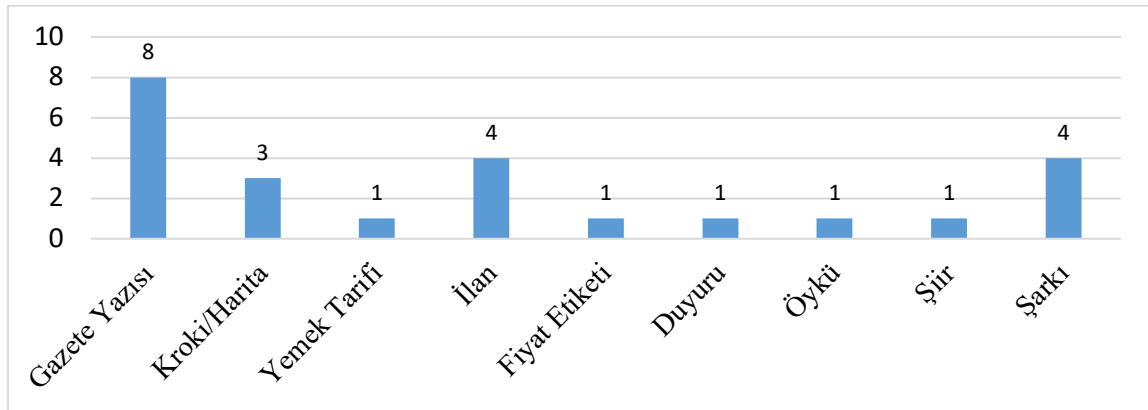
Şekil 29. YHYİT A2 seviyesinde otantik türlerin sayısal dağılımı

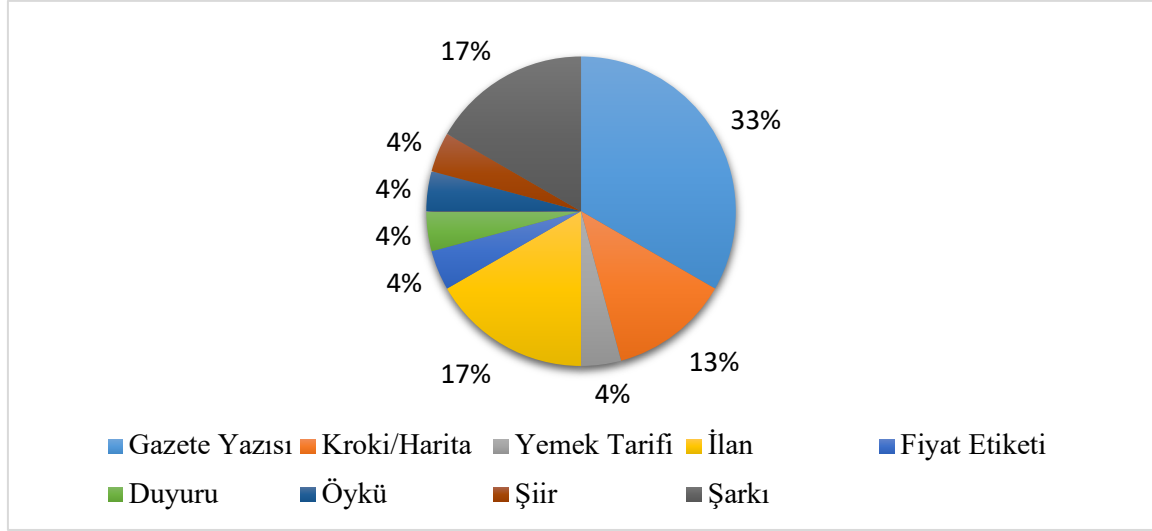
Şekil 30. YHYİT A2 seviyesinde otantik türlerin yüzdelik dağılımı

YHYİT ders kitabı A2 seviyesinde 6 farklı türde toplam 8 otantik metin bulunmaktadır. YHYİT ders kitabı A2 seviyesinde %25 ile efsane ve ilan en çok kullanılan türlerdir. Bu türlerden sonra %12,5 ile gazete yazısı, masal, oyun kartı ve röportaj türleri gelmektedir.

Şekil 31, NH ders kitabı A2 seviyesinde yer alan otantik türlerin sayısal dağılımını, Şekil 32 aynı veri setinin yüzdelik dağılımını göstermektedir.

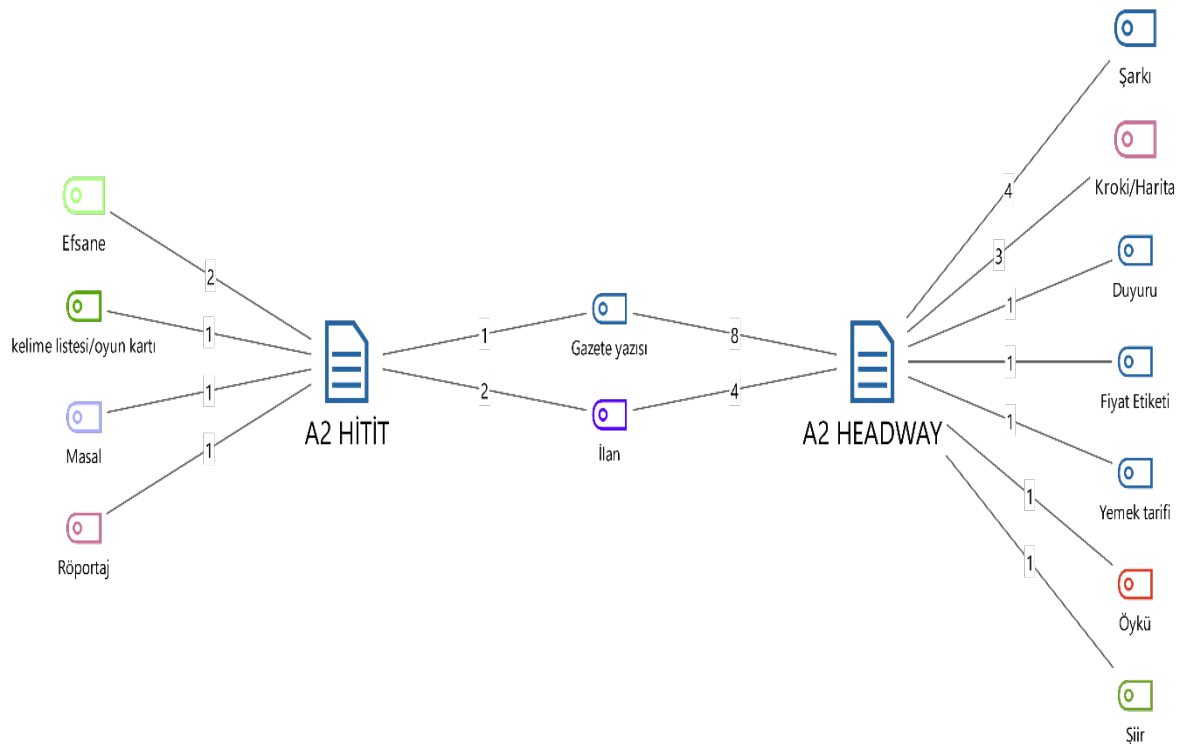
Şekil 31. NH A2 seviyesinde otantik türlerin sayısal dağılımı

Şekil 32. NH A2 seviyesinde otantik türlerin yüzdelik dağılımı

NH ders kitabı A2 seviyesinde 9 farklı türde toplam 24 otantik metin yer almaktadır. NH ders kitabı A2 seviyesinde en çok kullanılan otantik metin türü %33 oran ile gazete yazısıdır. Bu türden sonra %17 ile ilan ve şarkı; %13 ile kroki/harita; %4 ile yemek tarifi, fiyat etiketi, duyuru, öykü ve şiir türleri gelmektedir.

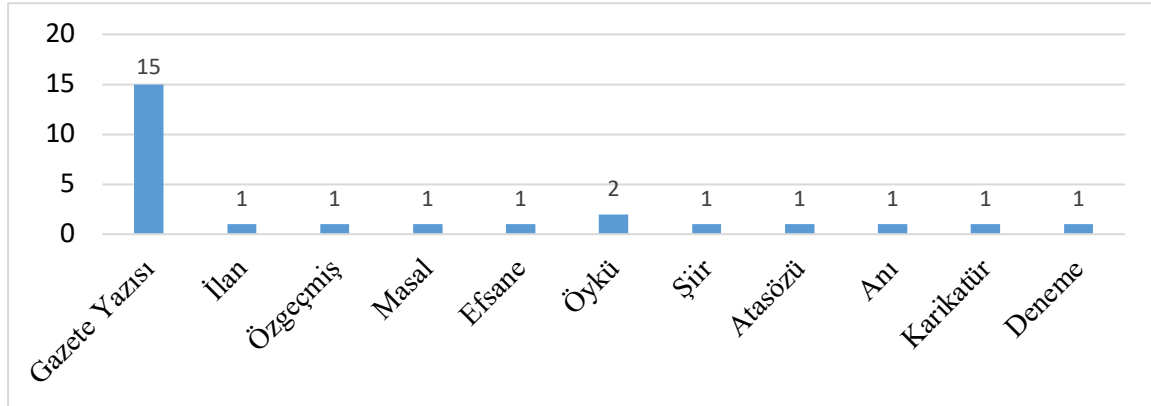
Şekil 33, YHYİT ve NH ders kitapları A2 seviyesinde yer alan ortak ve farklı türleri göstermektedir.

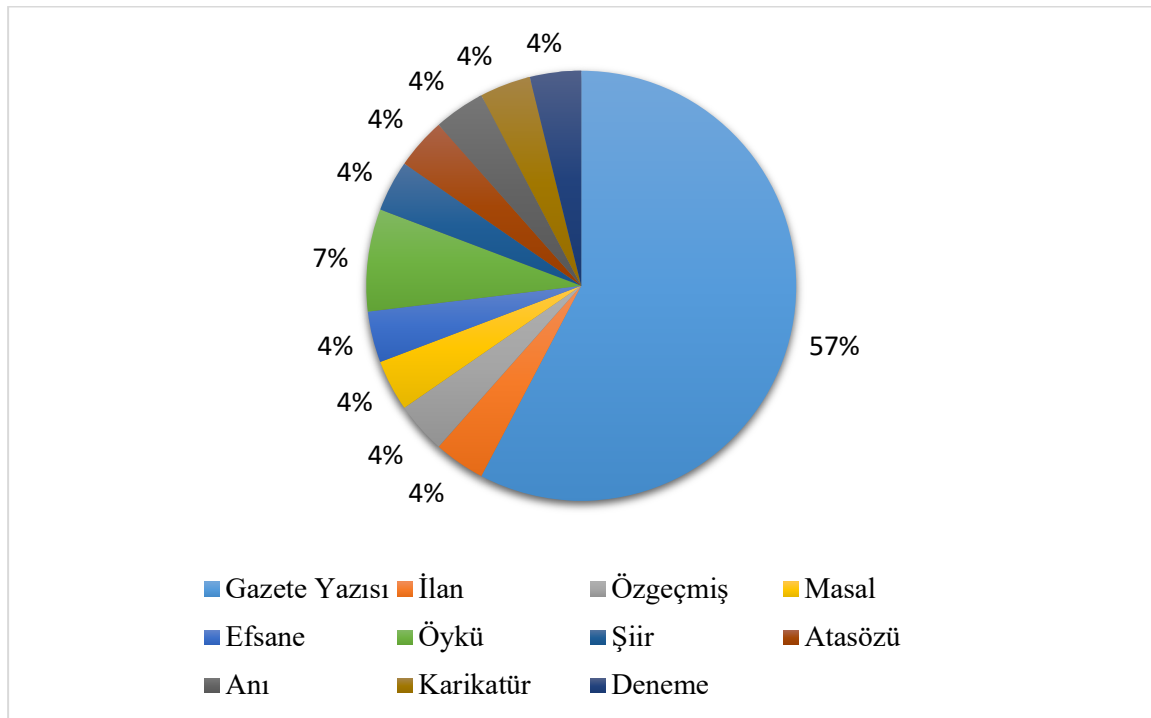
Şekil 33. YHYİT ve NH A2 seviyesinde yer alan otantik türler

Hem YHYİT A2 seviyesinde hem NH A2 seviyesinde bulunan otantik türler, gazete yazısı ve ilan türleridir. Sadece YHYİT A2 seviyesinde yer alan türler; efsane, oyun kartı/kelime listesi, masal, röportajken sadece NH A2 seviyesinde bulunan türler ise şarkı, kroki/harita, duyuru, fiyat etiketi, yemek tarifi, öykü ve şiirdir.

Şekil 34, YHYİT ders kitabı B1 seviyesinde yer alan otantik türlerin sayısal dağılımını, Şekil 35 aynı veri setinin yüzdelik dağılımını göstermektedir.

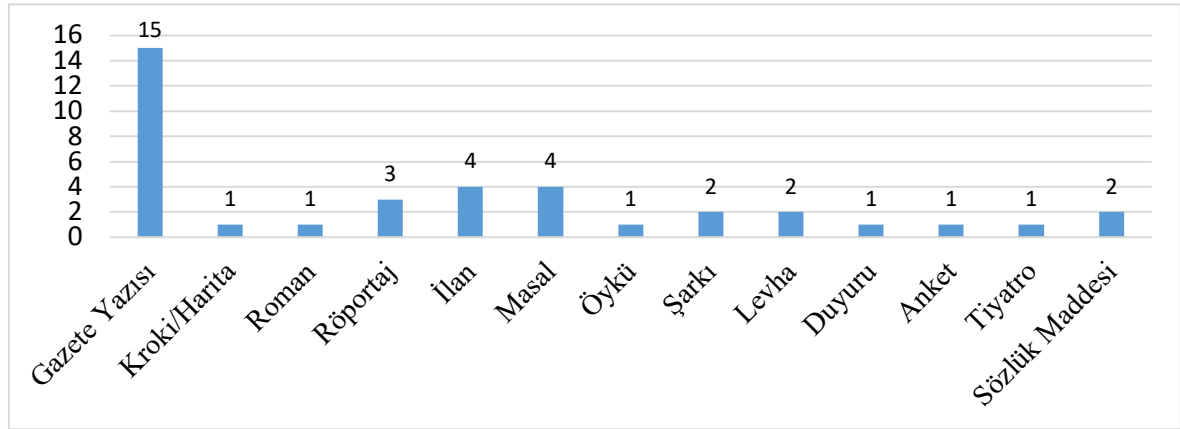
Şekil 34. YHYİT B1 seviyesinde otantik türlerin sayısal dağılımı

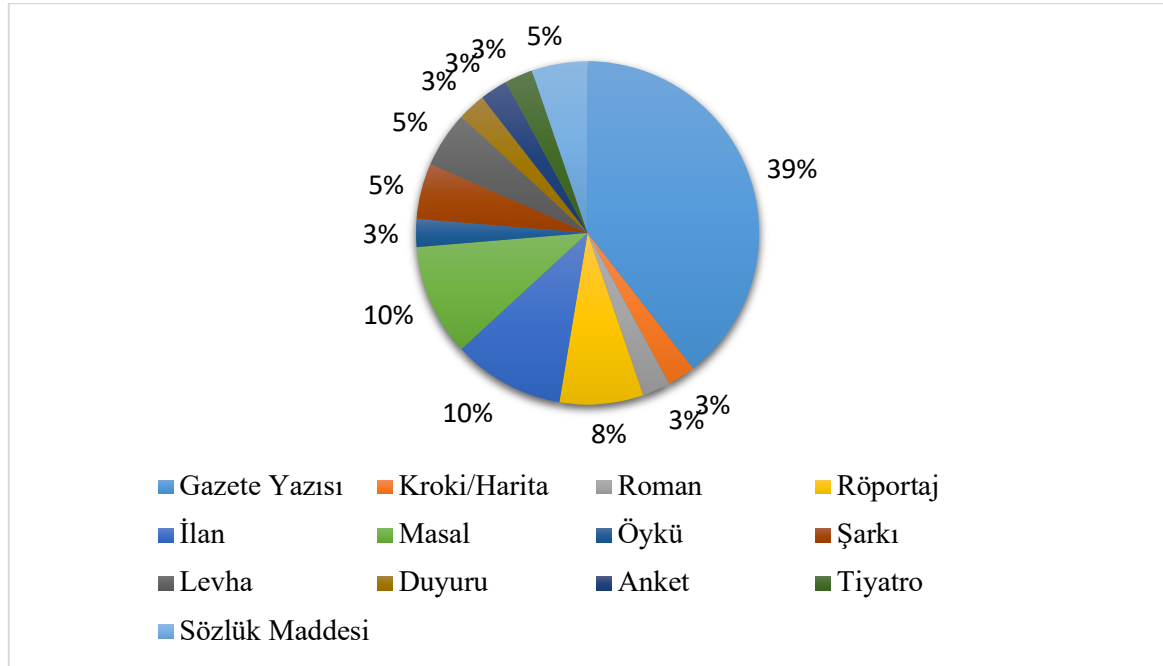
Şekil 35. YHYİT B1 seviyesinde otantik türlerin yüzdelik dağılımı

YHYİT ders kitabı B1 seviyesinde toplam 26 otantik metin bulunmakta ve 11 farklı metin türü yer almaktadır. YHYİT ders kitabı B1 seviyesinde en çok kullanılan otantik tür %57 ile gazete yazısıdır. Bu türden sonra %7 ile öykü; %4 ile ilan, özgeçmiş, masal, efsane, şiir, atasözü, anı, karikatür ve deneme türleri gelmektedir.

Şekil 36, NH ders kitabı B1 seviyesinde yer alan otantik türlerin sayısal dağılımını, Şekil 37 aynı veri setinin yüzdelik dağılımını göstermektedir.

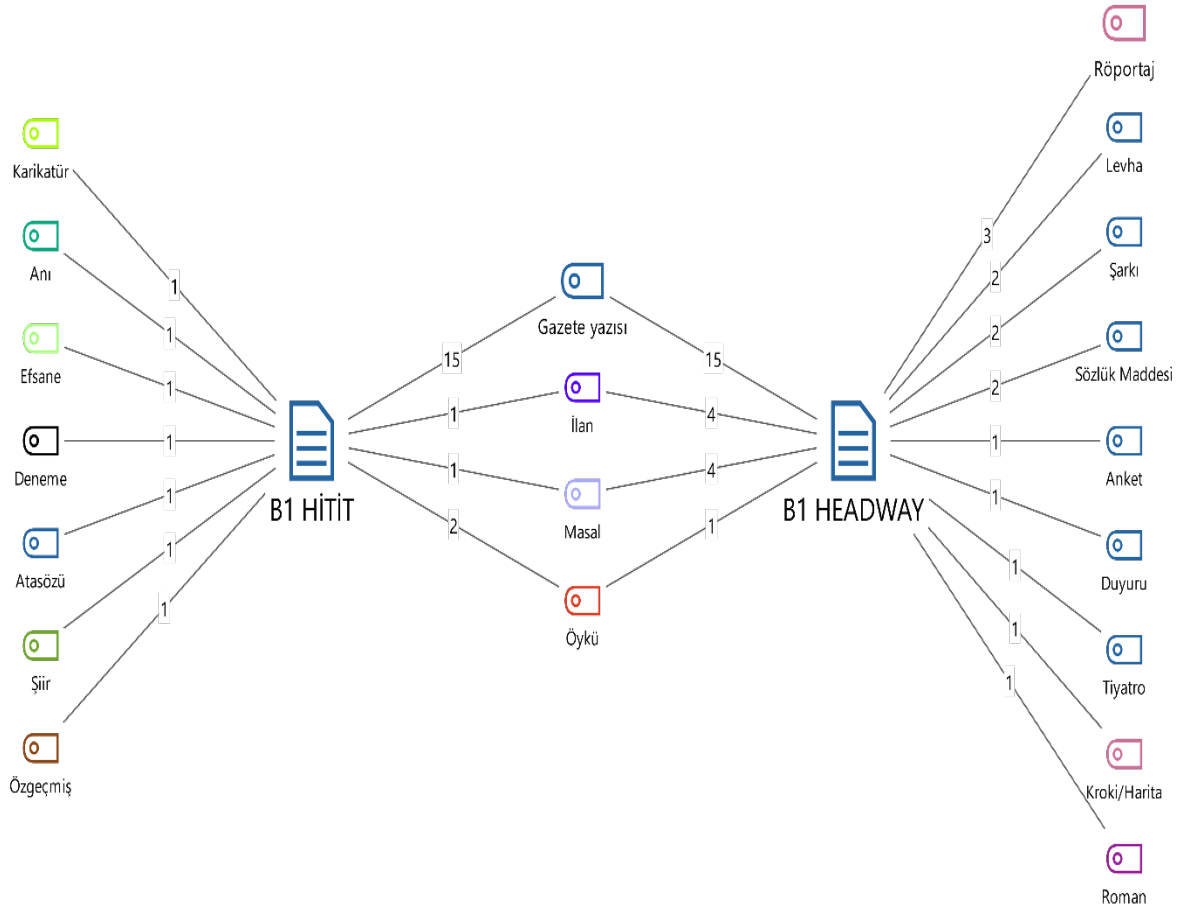
Şekil 36. NH B1 seviyesinde otantik türlerin sayısal dağılımı

Şekil 37. NH B1 seviyesinde otantik türlerin yüzdelik dağılımı

NH ders kitabı B1 seviyesinde toplam 38 otantik metin bulunmakta ve 13 farklı metin türü yer almaktadır. NH ders kitabı B1 seviyesinde en çok kullanılan otantik tür %39 ile gazete yazısıdır. Bu türden sonra %10 ile ilan ve masal; %8 ile röportaj; %5 ile şarkı, levha ve sözlük maddesi; %3 ile kroki/harita, roman, öykü, duyuru, anket ve tiyatro türleri gelmektedir.

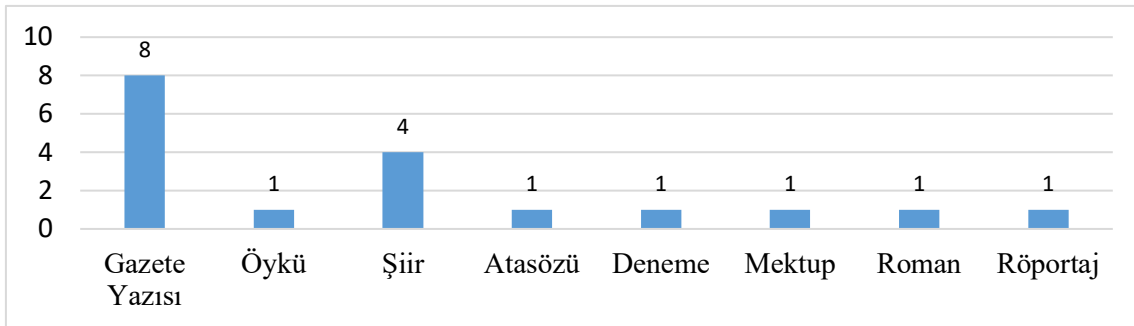
Şekil 38, YHYİT ve NH ders kitapları B1 seviyesinde yer alan ortak ve farklı türleri göstermektedir.

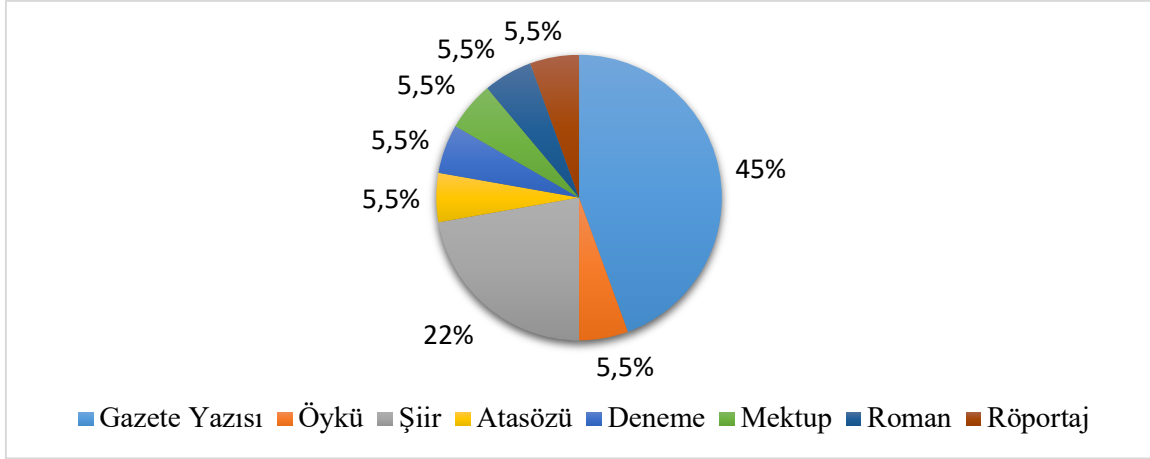
Şekil 38. YHYİT ve NH B1 seviyesinde yer alan otantik türler

Hem YHYİT hem NH ders kitapları B1 seviyesinde bulunan otantik türler; gazete yazısı, ilan, masal ve öyküdür. Sadece YHYİT ders kitabı B1 seviyesinde yer alan otantik türler karikatür, anı, efsane, deneme, atasözü, şiir, özgeçmişken sadece NH ders kitabı B1 seviyesinde bulunan türler röportaj, levha, şarkı, sözlük maddesi, anket, duyuru, tiyatro, kroki/harita, romandır.

Şekil 39, YHYİT ders kitabı B2 seviyesinde yer alan otantik türlerin sayısal dağılımını, Şekil 40 aynı veri setinin yüzdelik dağılımını göstermektedir.

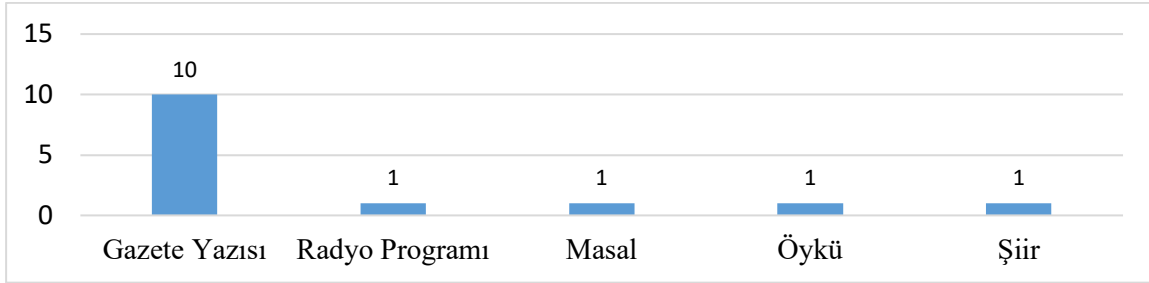
Şekil 39. YHYİT B2 seviyesinde otantik türlerin sayısal dağılımı

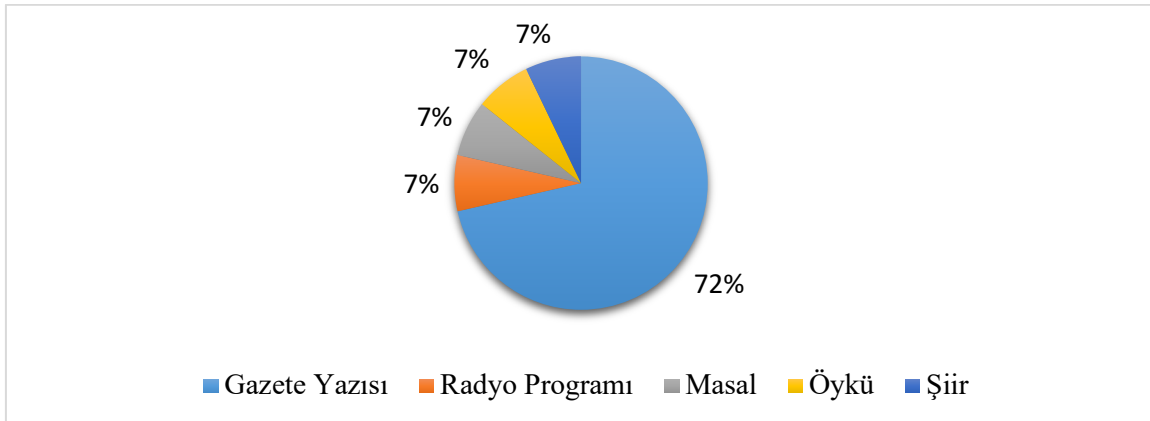
Şekil 40. YHYİT B2 seviyesinde otantik türlerin yüzdelik dağılımı

YHYİT ders kitabı B2 seviyesinde toplam 18 otantik metin bulunmakta ve 8 farklı metin türü yer almaktadır. YHYİT ders kitabı B2 seviyesinde en çok kullanılan otantik tür %45 ile gazete yazısıdır. Bu türden sonra %22 ile şiir; %5,5 ile öykü, atasözü, deneme, mektup, roman, röportaj türleri gelmektedir.

Şekil 41, NH ders kitabı B2 seviyesinde yer alan otantik türlerin sayısal dağılımını, Şekil 42 aynı veri setinin yüzdelik dağılımını göstermektedir.

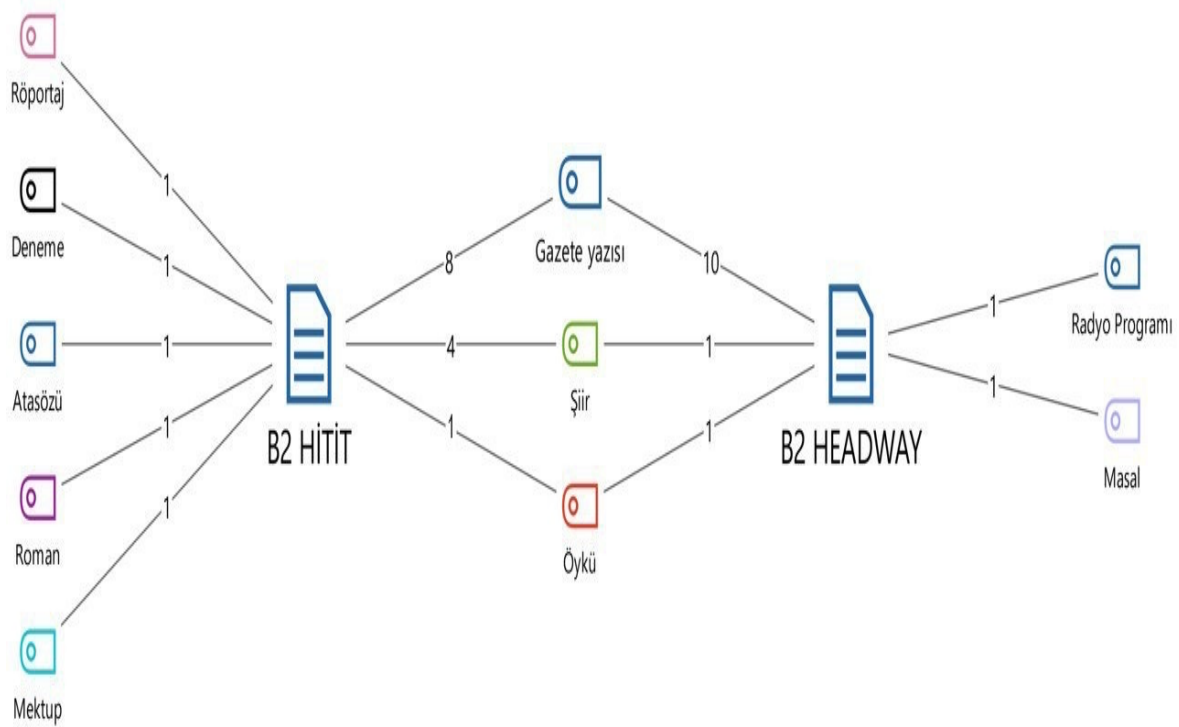
Şekil 41. NH B2 seviyesinde otantik türlerin sayısal dağılımı

Şekil 42. NH B2 seviyesinde otantik türlerin yüzdelik dağılımı

NH ders kitabı B2 seviyesinde toplam 14 otantik metin bulunmakta ve 5 farklı metin türü yer almaktadır. NH ders kitabı B2 seviyesinde de en çok kullanılan otantik tür %72 ile gazete yazısıdır. Bu türden sonra %7 ile radyo programı, masal, öykü ve şiir türleri gelmektedir.

Şekil 43, YHYİT ve NH ders kitapları B1 seviyesinde yer alan ortak ve farklı türleri göstermektedir.

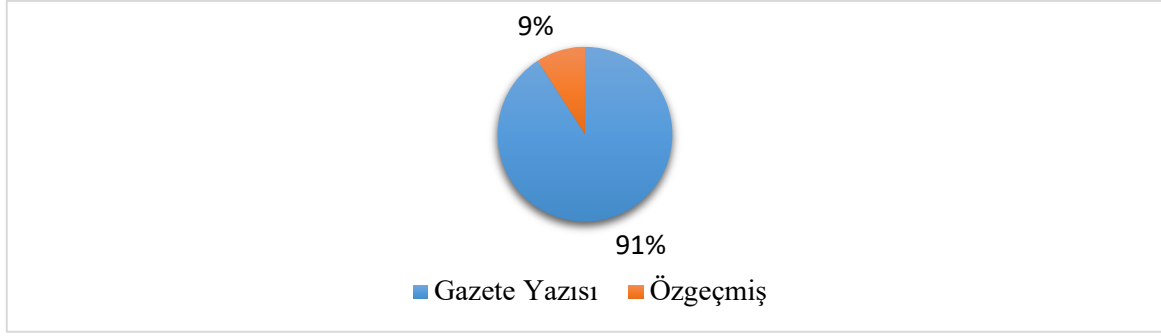
Şekil 43. YHYİT ve NH B2 seviyesinde yer alan otantik türler

Hem YHYİT ders kitabı hem NH ders kitabı B2 seviyesinde bulunan otantik türler; gazete yazısı, şiir, öyküdür. Sadece YHYİT B2 seviyesinde yer alan otantik türler; röportaj, deneme, atasözü, roman ve mektup türleriyken sadece NH B2 seviyesinde bulunan türler ise radyo programı ve masal türleridir.

Şekil 44, YHYİT ders kitabı C1 seviyesinde yer alan otantik türlerin sayısal dağılımını, Şekil 45 aynı veri setinin yüzdelik dağılımını göstermektedir.

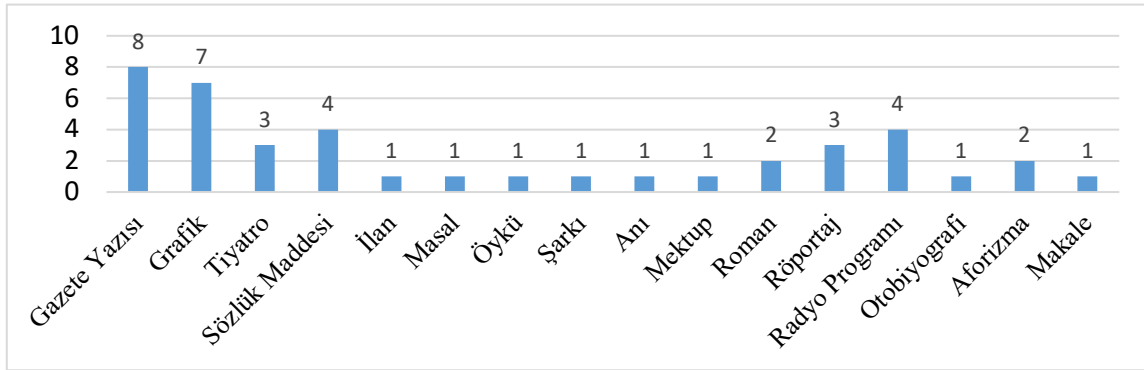
Şekil 44. YHYİT C1 seviyesinde otantik türlerin sayısal dağılımı

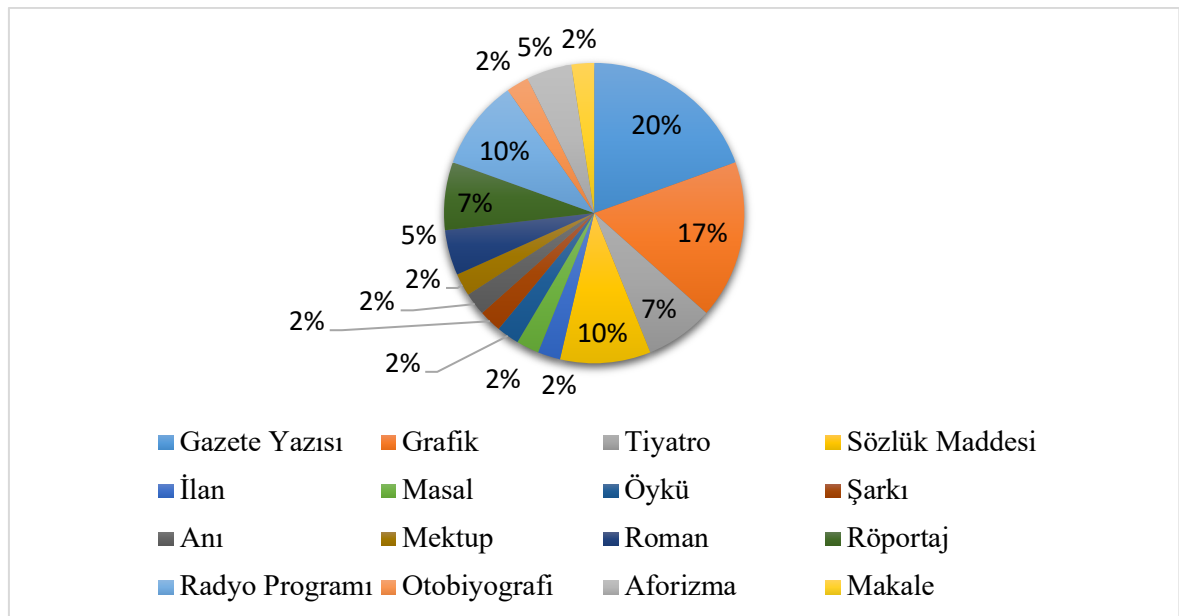
Şekil 45. YHYİT C1 seviyesinde otantik türlerin yüzdelik dağılımı

YHYİT ders kitabı C1 seviyesinde toplam 11 otantik metin bulunmakta ve 2 farklı metin türü yer almaktadır. YHYİT ders kitabı C1 seviyesinde kullanılan iki otantik türden %91 ile gazete yazısı türü ön plana çıkmaktadır. İkinci olan özgeçmiş türü sadece %9 oranındadır.

Şekil 46, NH ders kitabı C1 seviyesinde yer alan otantik türlerin sayısal dağılımını, Şekil 47 aynı veri setinin yüzdelik dağılımını göstermektedir.

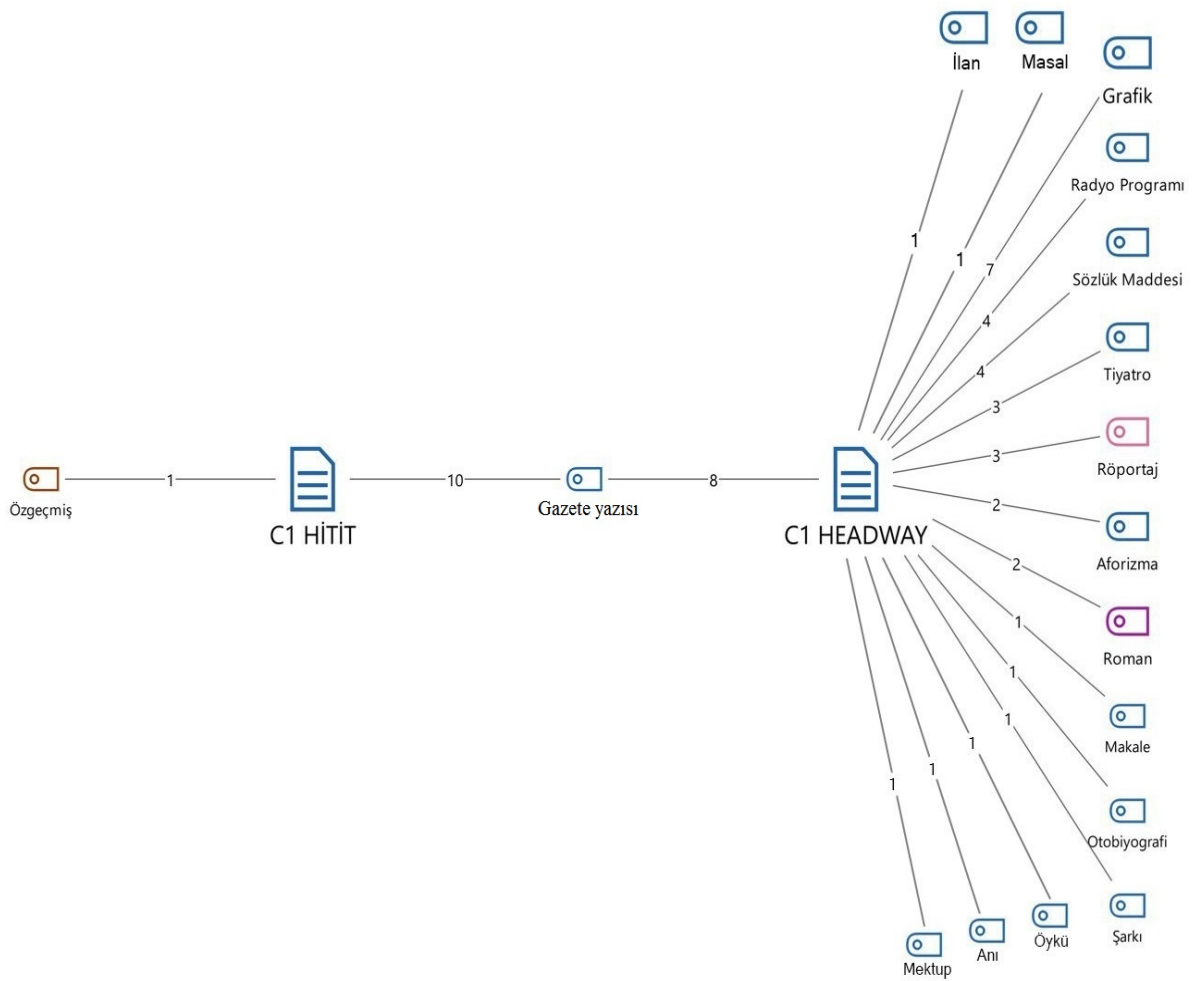
Şekil 46. NH C1 seviyesinde otantik türlerin sayısal dağılımı

Şekil 47. NH C1 seviyesinde otantik türlerin yüzdelik dağılımı

NH ders kitabı C1 seviyesinde toplam 41 otantik metin bulunmakta ve 16 farklı metin türü yer almaktadır. NH ders kitabı C1 seviyesinde de en çok kullanılan otantik tür %20 ile gazete yazısıdır. Bu türden sonra %17 ile grafik; %10 ile sözlük maddesi ve radyo programı; %7 ile tiyatro ve röportaj; %5 ile roman ve aforizma; %2 ile ilan, masal, öykü, şarkı, anı, mektup, otobiyografi ve makale türleri gelmektedir.

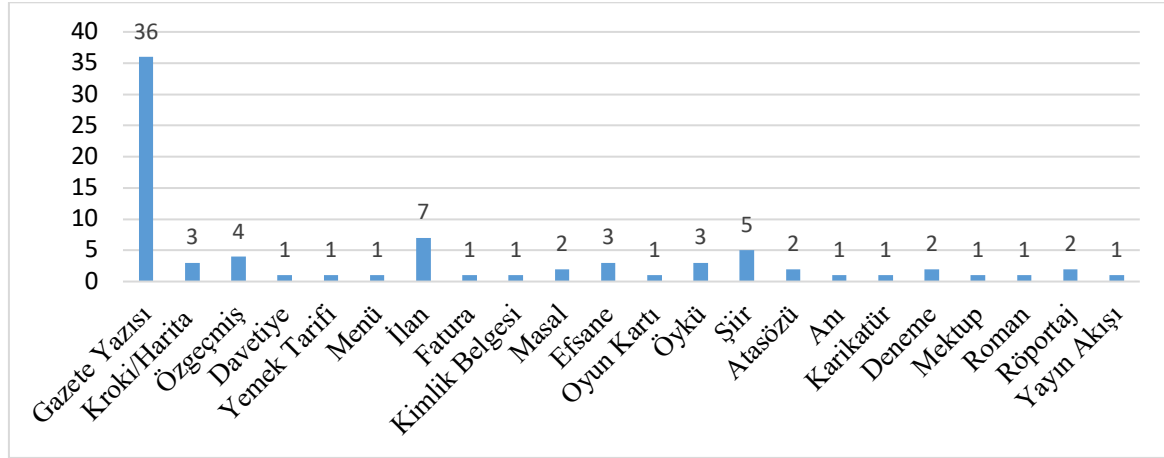
Şekil 48, YHYİT ve NH ders kitapları C1 seviyesinde yer alan ortak ve farklı türleri göstermektedir.

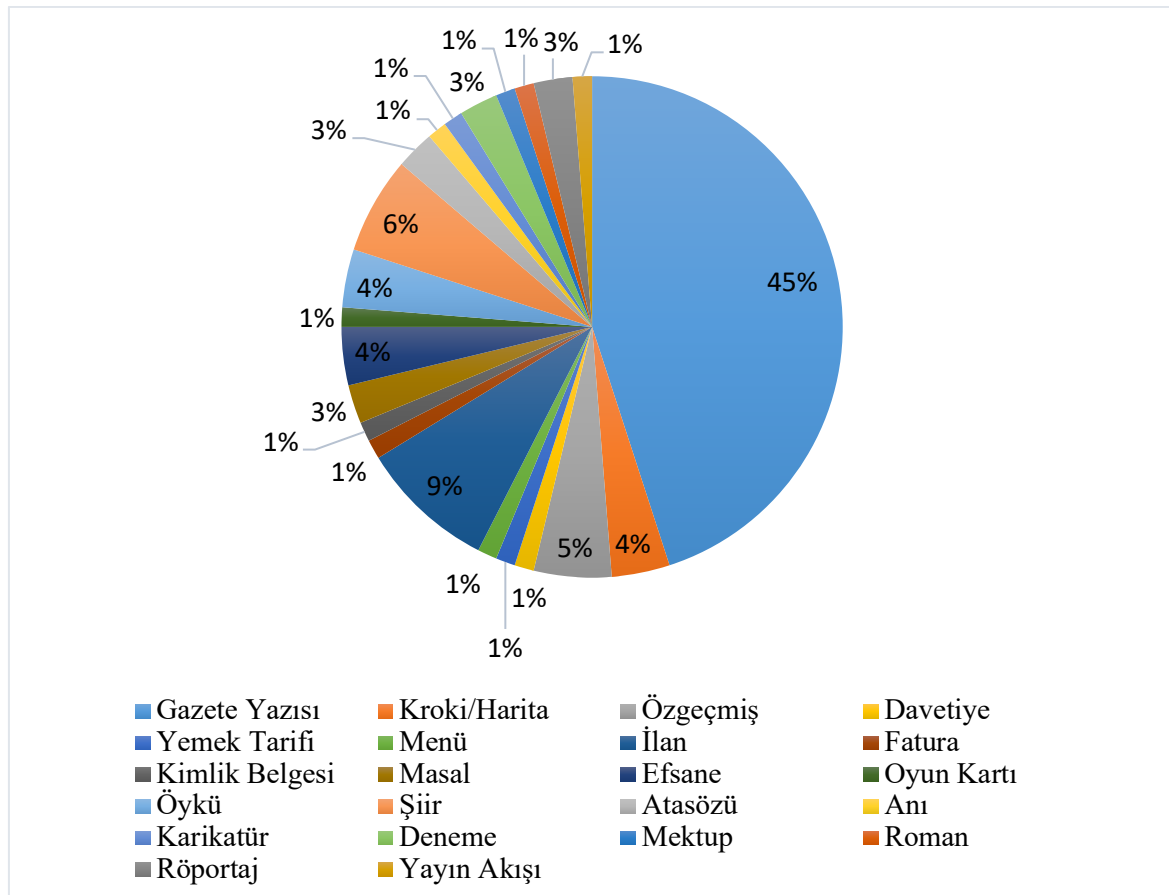
Şekil 48. YHYİT ve NH C1 seviyesinde yer alan otantik türler

Gazete yazısı türü hem YHYİT hem de NH ders kitapları C1 seviyesinde yer alan bir otantik türdür. Bunun yanında YHYİT C1 seviyesinde özgeçmiş türü de bulunmaktadır. Sadece NH ders kitabı C1 seviyesinde yer alan otantik türler ise grafik, radyo programı, sözlük maddesi, tiyatro, röportaj, aforizma, roman, makale, otobiyografi, şarkı, ilan, masal, öykü, anı ve mektuptur.

Şekil 49, YHYİT ders kitabında tüm seviyelerde yer alan otantik metinlerin tür bazında sayısal dağılımını ve Şekil 50 aynı veri setinin yüzdelik bazda ifade edilmesini sunmaktadır.

Şekil 49. YHYİT ders kitaplarında toplam otantik türlerin sayısal dağılımı

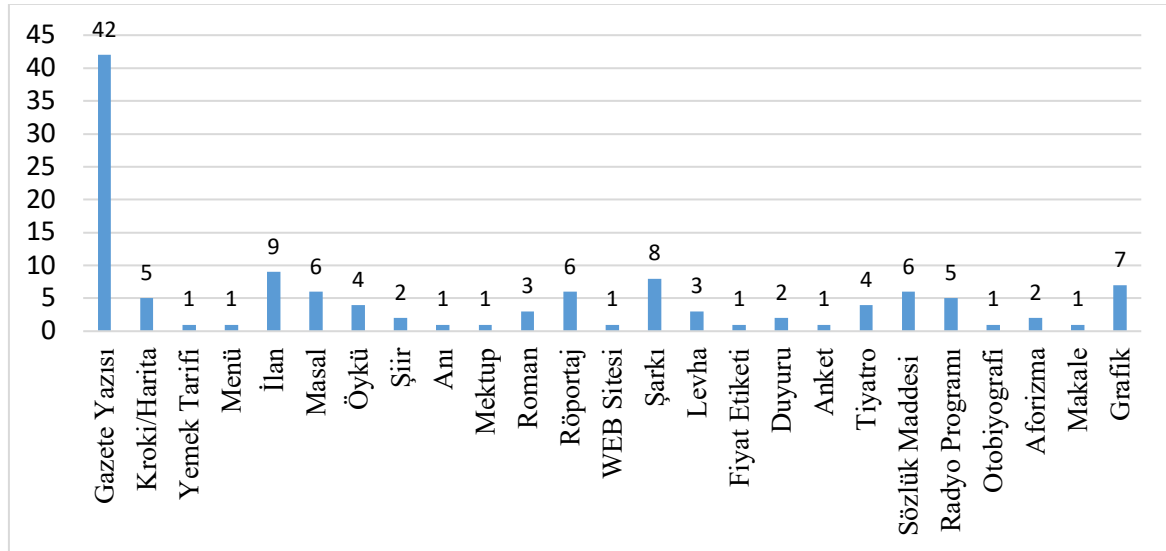

Şekil 50. YHYİT ders kitaplarında toplam otantik türlerin yüzdelik dağılımı

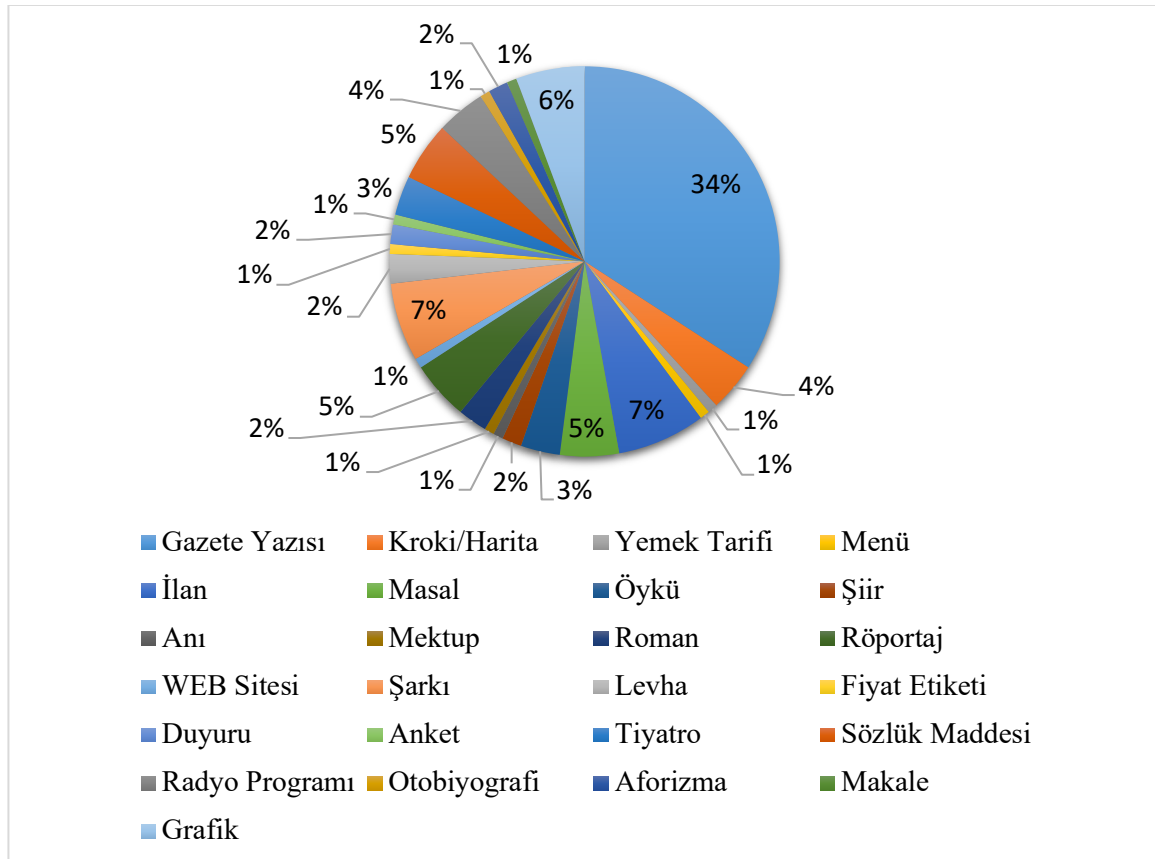
YHYİT ders kitaplarında A1 seviyesinden C1 seviyesi tamamlanana kadar toplamda 80 otantik metin bulunmakta ve 22 farklı otantik tür yer almaktadır. En yaygın kullanılan tür gazete yazısı türüdür. Gazete yazısı türünün oranı %46'dır. Bu türden sonra %9 ile ilan; %6 ile şiir; %5 ile özgeçmiş; %4 ile kroki/harita, efsane ve öykü; %3 ile masal, atasözü, deneme

ve röportaj türleri gelmektedir. YHYİT ders kitaplarında en az (%1 oranında) kullanılan otantik türler ise davetiye, yemek tarifi, menü, fatura, kimlik belgesi, oyun kartı, anı, karikatür, mektup ve romandır.

Şekil 51, NH ders kitabında tüm seviyelerde yer alan otantik metinlerin tür bazında sayısal dağılımını ve Şekil 52 aynı veri setinin yüzdelik bazda ifade edilmesini sunmaktadır.

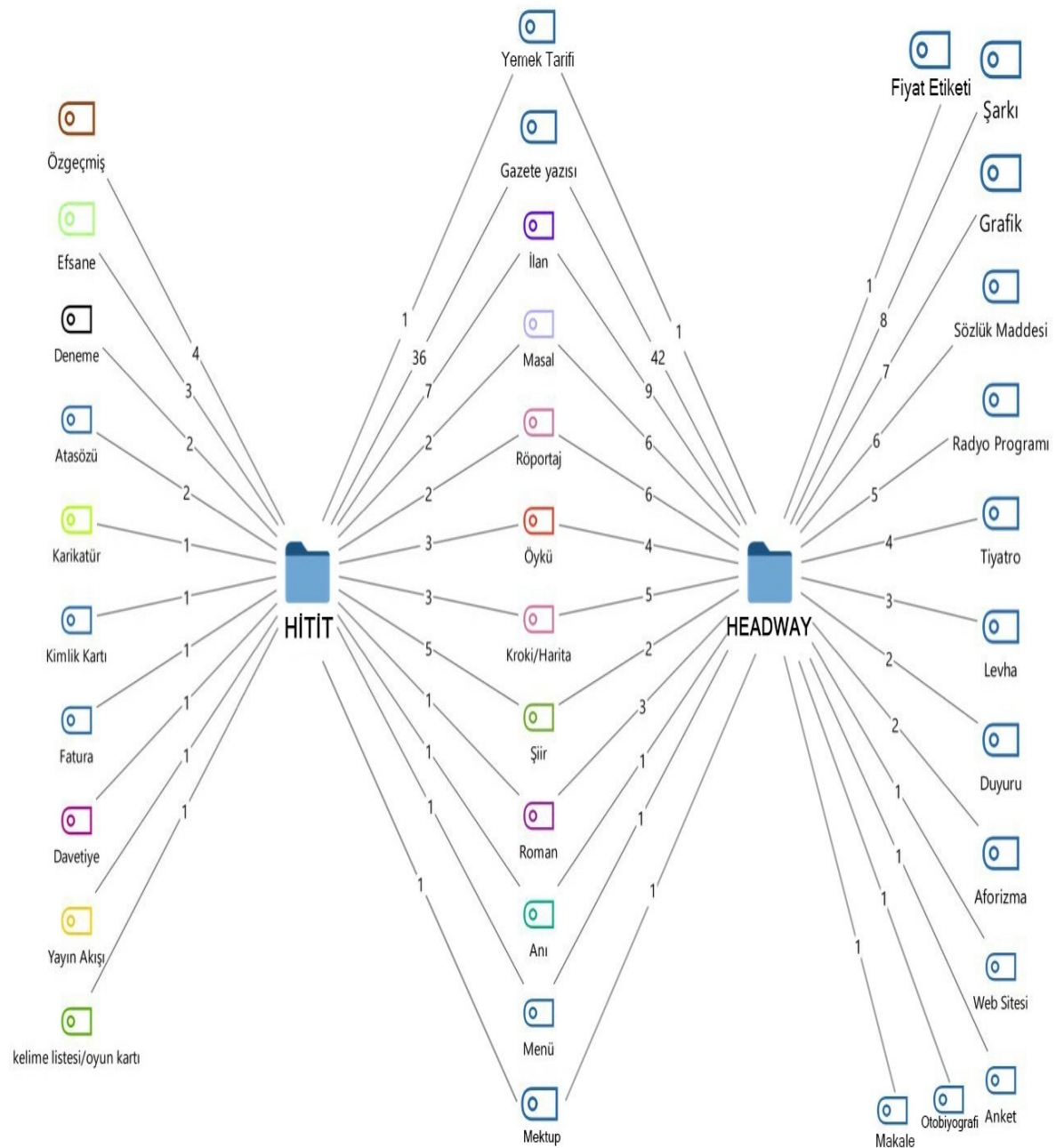
Şekil 51. NH ders kitaplarında yer alan otantik türlerin sayısal dağılımı

Şekil 52. NH ders kitaplarında yer alan otantik türlerin yüzdelik dağılımı

NH ders kitaplarında A1 seviyesinden C1 seviyesi tamamlamana kadar toplamda 123 otantik metin bulunmakta ve 25 farklı otantik tür yer almaktadır. En yaygın kullanılan tür gazete yazısı türüdür. Bu türün oranı %34'tür. Gazete yazısı türünden sonra %7 ile ilan ve şarkı; %6 ile grafik; %5 ile masal, röportaj ve sözlük; %4 ile kroki/harita ve radyo programı; %3 ile öykü ve tiyatro; %2 ile roman, levha, şiir, duyuru ve aforizma türleri gelmektedir. "NH" ders kitaplarında en az (%1 oranında) kullanılan otantik türler ise yemek tarifi, menü, anı, mektup, WEB sitesi, fiyat etiketi, anket, otobiyografi ve makaledir.

Şekil 53, YHYİT ve NH ders kitaplarında yer alan ortak ve farklı türleri göstermektedir.

Şekil 53. YHYİT ve NH ders kitaplarında yer alan otantik türler

İki setteki ders kitaplarında yer alan otantik türlerinden bazıları aynıdır. Bunlar gazete yazısı, ilan, kroki/harita, röportaj, öykü, şiir, masal, anı, yemek tarifi, menü, mektup, roman türleridir. Sadece YHYİT ders kitaplarında bulunan otantik türler; özgeçmiş, efsane, deneme, atasözü, karikatür, kimlik belgesi, fatura, davetiye, oyun kartı, yayın akışıyken sadece NH ders kitaplarında yer alan otantik türler ise şarkı, sözlük maddesi, radyo programı, tiyatro, levha, aforizma, duyuru, fiyat etiketi, makale, otobiyografi, WEB sitesi, anket, grafiklerdir.

NH ders kitaplarında kullanılan otantik türlerin çeşitliliği YHYİT ders kitaplarında kullanılan otantik türlerin çeşitliliğinden daha fazladır. NH ve YHYİT ders kitaplarında en çok kullanılan otantik tür, gazete yazısı türüdür. Bu türden sonra iki kitap setinde ikinci sırada ilan türü gelmektedir. YHYİT ders kitaplarında ilan türünden sonra gelen tür şiir olurken NH ders kitaplarında ilan türünden sonra şarkı türü gelmektedir. İki setteki ders kitaplarında en az kullanılan bazı türler aynıdır: yemek tarifi, menü, anı ve mektup. Fakat bunun yanında YHYİT ders kitaplarında en az oranda kullanılan türler arasında davetiye, fatura, kimlik belgesi, oyun kartı, karikatür ve roman türleri de yer almaktadır. NH ders kitaplarında ise en az kullanılan diğer türler; WEB sitesi, fiyat etiketi, anket, otobiyografi ve makaledir.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE TARTIŞMA

6.1. Sonuçlar

Yabancı/ikinci dil öğretimi kitaplarında otantik metinlerin dil becerileri ekseninde ele alınış biçimlerini betimlemeyi amaçlayan bu çalışmanın 1. alt problemini “YHYİT ve NH ders kitaplarında otantik metinler hangi seviyede daha çok kullanılmaktadır?” sorusu oluşturmuştur. İki setteki ders kitapları incelendiğinde her seviyede kurgu metinlerin otantik metinlere göre nicel olarak daha fazla sayıda yer aldığı tespit edilmiştir. Alan yazını, otantik metin kullanımının dil öğretimi sürecindeki zorluklarına değinen çalışmalarla birlikte (Dania ve Adha, 2020) genel olarak olumlu etkisini desteklemektedir (Dilek, 1995; Demircan, 2004; Çelik, 2018; Losada ve Insuasty, 2017; Albiladi, 2019). Öneriler Çerçevesi’nde de (AK/MDB, 2013, s. 146) yabancı dil öğretiminde sadece kurgu metinlerin değil özgün (otantik) metinlerin de kullanılmasının gerek olduğu belirtilmiştir.

İnceleme altında olan YHYİT ve NH ders kitaplarındaki metinlerin çoğunun kurgu metinlerden oluştuğu belirlenmiştir. Bu sonuç, Genç ve Ünver (2012), İltar (2018), Uçkun ve Onat (2008) ile Gökşen’in (2021) yabancı dil öğretimi kitapları üzerine yaptığı çalışmanın sonuçlarıyla uyumludur. Hem alan yazındaki çalışmalarda hem de söz konusu çalışmada kurgu metinler, otantik metinlere kıyasla sayıca fazladır.

YHYİT ders kitaplarında otantik metinlerin en yüksek oranda B2 seviyesinde, NH ders kitaplarında ise en yüksek oranda C1 seviyesinde yer aldığı saptanmıştır. A1 ve A2 seviyelerinde ise ilerleyen seviyelerdeki yoğunluğun olmadığı görülmüştür. YHYİT ders kitaplarında da otantik metinlerin en az oranda A2 seviyesinde bulunduğu belirlenmiştir. NH ders kitaplarında ise A1 seviyesinin en az oranda otantik metinleri içeren seviye olduğu tespit edilmiştir.

Dilek (1995, s. 21) dilin gerçek yaşamda kullanılması amaçlandığında özgün metinlerin yararlı olacağını, bununla birlikte yabancı dil öğretimi için hazırlanmamış olan özgün metinlerle yapılacak çalışmaların güçlüklerle yol açacağını belirtmektedir. Bu kaygıdan hareketle ilk aşamalarda kurgu metinlerin tercih edilmesini açıklamak mümkündür.

A1 ve A2 seviyelerinde otantik metin kullanımının yarattığı zorlukları göz önüne alan çalışmalar düşünüldüğünde (Göçmen, 2018; Dania & Adha, 2020) A1 ve A2 seviyelerindeki otantik metin azlığının tutarlı olduğu düşünülmüştür. Ayrıca kültürel yapıyı henüz tanımayan A1/A2 seviyeleri öğrencileri için otantik metinlerin fazladan zorlayıcı olacağını söylemek mümkündür.

Çalışmanın 2. alt problemi “YHYİT ve NH ders kitaplarında otantik metinler hangi dil becerisini geliştirmede ön plana çıkmaktadır?” şeklinde ifade edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre YHYİT ders kitaplarındaki otantik metinler en çok okuma, NH ders kitaplarındaki otantik metinler ise en çok konuşma becerisinin gelişimini sağlamayı amaçlamaktadır. Albiladi (2019) okuma becerisinin geliştirilmesinde otantik metinlerin kullanılmasının etkisini vurgulamıştır. Dolayısıyla okuma becerisinin geliştirilmesinde otantik materyallerin kullanımı isabetli olsa da dağılımın homojen olmaması, öğrenme alanının öncelenmediğini düşündürmektedir. YHYİT ders kitaplarındaki otantik metinler aracılığıyla en az geliştirilen beceri dinleme olurken NH ders kitaplarında otantik metinler en az yazma becerisini geliştirmeye yöneliktir. Kalaycı ve Durukan’ın (2019), YHYİT B1 ve B2 düzey ders kitaplarında yer alan tüm metinler üzerine yaptığı çalışma göz önüne alındığında söz konusu çalışmada okuma ve yazma becerisine yönelik etkinlik sayısının sözlü anlatım, dinleme ve karşılıklı konuşma becerisine yönelik etkinlik sayılarından fazla olduğu sonucuna araştırmacılar tarafından ulaşılmıştır. Dolayısıyla otantik metinler için geçerli olan okuma becerisini inceleme durumu, kurgu metinler için de geçerlidir.

Otte’a göre (2006) işitsel otantik dokümanların öğrencilerin hem dinleme becerisine hem de derse olan ilgisine olumlu bir etkisi vardır. Nalbant’ın (2019) çalışması da dinleme becerisinin geliştirilmesinde otantik materyallerin etkisini ortaya koymuştur. Ancak YHYİT ders kitaplarında dinleme becerisine yönelik olan otantik metinlerin sadece A1 seviyesinde bulunduğu diğer seviyelerde bulunmadığı belirlenmiştir. Ayrıca YHYİT C1 seviyesinde yazma becerisine yönelik olan hiçbir otantik metnin yer almadığı saptanmıştır. NH ders kitaplarının bütün dil seviyelerinde ise dört dil becerisine yönelik olan otantik metinlerin kullanıldığı görülmüştür.

Çalışmanın üçüncü alt problemini “YHYİT ve NH ders kitaplarında otantik metinlerin geliştirmeyi hedeflediği dil becerilerinin bir arada yer alma durumları nasıldır?” sorusu oluşturmuştur. YHYİT ders kitaplarında her dil seviyesindeki otantik metinlerde bir arada en çok okuma ve yazma öğrenme alanları kullanılırken NH ders kitaplarında bir arada en çok okuma ve konuşma öğrenme alanları kullanılmaktadır. Hengirmen (1992), dinlediğini anlama ve okuduğunu anlama becerilerinin yabancı dili öğrenmeye, konuşma ve yazma becerilerininse hem öğrenmeye hem de öğrendiklerimizi anlamaya yaradığını belirtmektedir (akt. Dilek, 1995). Dolayısıyla konuşma ve yazma becerilerinden birini ihmal etmek, öğrenmede eksikliğe yol açacaktır.

Beyreli ve Ak Başoğlu (2013); NH serisinde temel dil becerilerinin ayrı birer bölüm hâlinde yer almasına rağmen her bölümün mutlaka diğer becerilerle ilişkili olduğu, YH serisinde ise temel dil becerilerinin genellikle birbirinden bağımsız olarak ele alındığı sonucuna ulaşmışlardır. Elde edilen bulgular da bu sonuçla uyumludur.

Öneriler Çerçevesi kapsamında iletişimsel dil yetkinliklerinin alımlama, üretim, etkileşim ve aracılık olduğu hatırlandığında YHYİT ders kitaplarının etkileşim ve aracılık boyutlarından ziyade alımlamanın okuma ve üretimin yazma boyutuna öncelik verdiğini, NH ders kitaplarının ise neredeyse her seviyede okuma-dinleme, okuma-yazma, konuşma-yazma, okuma-konuşma, konuşma-dinleme, dinleme-yazma iş birliğine yer verdiği görülmüştür. Bu da yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde otantik metinlerin dil becerilerini geliştirmede yeterince iş birliğine yönelik kullanılmadığını düşündürmektedir.

Çalışmanın 4. alt problemi “YHYİT ve NH ders kitaplarında otantik türlerin dağılımı nasıldır?” soru cümlesidir. YHYİT ders kitaplarında en çok kullanılan otantik tür gazete yazısı türüdür. NH ders kitaplarında da gazete yazısı türüne diğer otantik türlere göre en çok yer verilmiştir. Mandal’ın (2012) çalışmasında otantik metinlerin kullanımıyla ilişkin olumlu tespitler edilmiş ve gazetenin yabancı dil dersleri için en kolay bulunabilecek ve uygulanabilecek bir materyal olduğu belirtilmiştir. Gazete yazısı türünden sonra hem YHYİT hem de NH ders kitaplarında ikinci sırada ilan türü gelmektedir. Tanrıkulu ve Çelik’in (2019) yaptıkları çalışmada broşür/ilanların Türk kültürünü yansıtmada oldukça zengin içeriklere sahip olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanında broşürlerin kültür aktarımında kullanımının C seviyesinde daha uygun olduğu sonucuna varılmıştır. Ancak elde edilen bulgulara göre broşür/ilan türü en çok YHYİT A1 ve A2 seviyeleri ile NH A2 ve B1 seviyelerinde bulunmaktadır. Ayrıca Özcan (2019) çalışmasında Yeni Hitit B1 seviyesinde en çok kullanılan metin türünü diyalog olarak belirlemiştir. Elde edilen

bulgularından hareketle YHYİT ders kitaplarındaki diyalogların otantik olmadığı sebebiyle bu metin türü otantik olarak alınmamıştır.

Toplam olarak NH ders kitaplarında kullanılan otantik türlerin çeşitliliği YHYİT ders kitaplarında kullanılan otantik türlerin çeşitliliğinden daha fazladır: NH ders kitapları 25 otantik tür, YHYİT ders kitapları ise 22 otantik türe sahiptir. İki setteki ders kitaplarında yer alan otantik türlerinden bazıları aynıdır. Aynı olanlar; gazete yazısı, ilan, kroki/harita, röportaj, öykü, şiir, masal, anı, yemek tarifi, menü, mektup, roman türleridir. Sadece YHYİT ders kitaplarında bulunan otantik türler; özgeçmiş, efsane, deneme, atasözü, karikatür, kimlik belgesi, fatura, davetiye, oyun kartı, yayın akışıyken sadece NH ders kitaplarında yer alan otantik türler; şarkı, sözlük maddesi, radyo programı, tiyatro, levha, aforizma, duyuru, fiyat etiketi, makale, otobiyografi, WEB sitesi, anket, grafiktir. Bu farklılaşma, otantik türlerin sayıca zenginliğinden kaynaklanmakla birlikte hedef dilin kültürel yapısıyla da alakalı olabilmektedir. Bununla birlikte metin türlerinin seviyelere göre dağılımında dengeli bir ilerleyiş Gökşen'in (2021) çalışmasını destekler biçimde mevcut değildir.

Öneriler Çerçevesi doğrultusunda hazırlanan CEF-ESTIM Kılavuzu'na göre A1/A2 dil seviyelerine sahip olan öğrenciler tarafından duyuru, bildirim, mal paketi ve etiketi, broşür, can güvenliği uyarıları, menü, ilan, bilet, zaman çizelgesi, afiş, levha, yemek tarifi, basit telefon konuşması, kişisel mektup türleri anlamlandırılabilir. Bu türlerden YHYİT A1 ve A2 seviyelerinde yemek tarifi, menü, ilan türleri; NH A1 ve A2 seviyelerinde menü, levha, yemek tarifi, duyuru, fiyat etiketi türleri bulunmaktadır. Yine CEF-ESTIM Kılavuzu'na göre B1/B2 seviyelerindeki öğrenciler tarafından iş mektubu, sözlük, garanti, eğitici materyaller, iş tanımı, dergi makalesi, gazete makalesi, roman, rapor, muhtıra, spor yorumu (futbol, boks ve at yarışları gibi), telefon konuşması, kişisel mektup, broşür, ilan türleri anlamlandırılabilir. Bu türlerden YHYİT ders kitabı B1 ve B2 seviyelerinde gazete yazısı, ilan, mektup, roman türleri; NH B1 ve B2 seviyelerinde gazete yazısı, roman, ilan, sözlük maddesi türleri yer almaktadır. C1/C2 seviyelerine sahip olan öğrenciler tarafından özet, sözleşme, talimat kılavuzu, referans kitabı, mevzuat, kutsal metin, vaaz, ilahi, millî marş, eğlence (dram, şov, okumalar ve şarkılar), röportaj, topluluk önünde yapılan konuşma, sunum, bilimsel makale türleri anlamlandırılabilir. YHYİT ders kitabı C1 seviyesinde önerilen türlerden hiçbirisi yer almamaktadır. NH ders kitabı C1 seviyesinde bilimsel makale, tiyatro, şarkı, röportaj, radyo programı türleri yer almaktadır. CEF-ESTIM Kılavuzu'nda söz edilen türler daha çok NH ders kitaplarında yer almaktadır.

Bu hususlar göz önüne alınırsa NH ders kitaplarının otantik türlerin kullanılması açısından daha iyi bir şekilde tasarlandığı sonucuna varmak mümkündür.

6.2. Öneriler

Bu çalışma, veri seti olarak ders kitaplarındaki otantik metinleri almıştır. Aynı çalışmanın kurgu metinler üzerine de gerçekleştirilmesi araştırmacılar için mümkündür.

Söz konusu çalışma, ders kitapları üzerine ilerlemiştir. WEB 2.0 teknolojisindeki gelişmelerle ders kitapları da platform değiştirmiş, çevrim içi dil öğretim modülleri yaygınlaştırılmıştır. Bu modüllerde yer alan metinler, otantiklik ekseninde incelenebilir.

Otantik metinler üzerine gerçekleştirilen etkinliklerin analizi yapılabilir.

Program hazırlayıcıları tarafından seviyelere göre otantik ve kurgu metin dağılım önerisinde bulunulabilir.

Seviyelere göre bir dağılımın yanı sıra dil becerilerine göre dengeli bir dağılımın gözetilmesi gerekmektedir. Bu konuda program hazırlayıcıların yol gösterici olması mümkündür.

Türlerin dağılımı için seviyelendirme önerisi hazırlanabilir.

KAYNAKLAR

- Akbayır, S. (2004). *Metin bilgisi*. Samsun: Deniz Kültür.
- Al Azri, R. H. & Al-Rashdi, M. H. (2014). The effect of using authentic materials in teaching. *International Journal of Scientific & Technology Research*, 3(10), 249-254.
- Alan, Y. (1994). *Lisan ve insan*. İzmir: TÖV.
- Albiladil, S. W. (2019). Exploring the use of written authentic materials in ESL reading classes: benefits and challenges. *English Language Teaching*, 12(1), 67-77.
- Anthony, E. M. (1963). Approach, method and technique. *ELT Journal*, 17(2), 63-67.
- Autio, L. K. (2012). *Authentic texts as cultural mirrors: a handbook for English teachers*. Master's Thesis, University of Jyväskylä Department of Languages, Jyväskylä.
- Avrupa Konseyi / Millî Eğitim Bakanlığı (2021). *Diller için Avrupa ortak başvuru metni: öğrenme, öğretme ve değerlendirme. Tamamlayıcı cilt*. http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_01/04144518_CEFR_TR.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Avrupa Konseyi / Modern Diller Bölümü (2013). *Diller için Avrupa ortak öneriler çerçevesi öğrenim, öğretim ve değerlendirme*. https://www.telc.net/fileadmin/user_upload/Publikationen/Diller_iain_Avrupa_Ortak_oneriler_AEeraevesi.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Ayar, C. & Kurt, B. (2020). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki uyarlanmış metinlerin uyarlanma durumları: Yeni Hitit örneği. *Turkish Studies – Educational Sciences*, 15(3), 1521-1536.
- Beaugrande, R., & Dressler, W. U. (1981). *Introduction to text linguistics*. London: Longman.
- Berardo, S. A. (2006). The use of authentic materials in the teaching of reading. *The Reading Matrix*, 6(2), 60-69.

- Beyreli, L. & Ak Başoğul, D. (2013). İkinci dil öğretim kaynaklarında yer alan anlama etkinliklerinin karşılaştırılması (Yeni Hitit ve New Headway örneklemi). *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (11), 45-100.
- Bölükbaş, F. (2015). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde okuma metinlerinin dil düzeylerine göre sadeleştirilmesi. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, UDES2015, 924-935. https://ijlet.com/Makaleler/1382782440_Fatma%20B%c3%96L%c3%9cKBA%c5%9e.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Cemiloğlu, M. (2015). *İlköğretim okullarında Türkçe öğretimi*. Bursa: Alfa Aktüel.
- Chung, H. (1995). *Effects of elaborative modification on second language reading comprehension and incidental vocabulary learning*. Master's Thesis, University of Hawaii at Manoa, Honolulu.
- Creswell, J. W. (2020). *Eğitim araştırmaları: nitel ve nicel araştırmanın planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi* (H. Ekşi, Çev.). İstanbul: EDAM.
- Çelik, M. E. (2018). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde otantiklik ve otantik materyallerden yararlanma. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 7(21), 791-806.
- Ciornei, S. I. & Dina, T. A. (2015). Authentic texts in teaching English. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 180, 274 – 279.
- Çoban, A. & Karadüz, A. (2015). 7. sınıf öğrencilerin öyküleyici metinlerinin bağdaşıklık ve tutarlılık ölçütlerine göre değerlendirilmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(19), 67-96.
- Coşkun, E. (2005). *İlköğretim öğrencilerinin öyküleyici anlatımlarında bağdaşıklık, tutarlılık ve metin elementleri*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dania, R., & Adha, A. D. (2020). The challenges of using online authentic materials in reading classroom for first-ear EFL students. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, 546(1), 433-436.
- Demircan, H. (2004). *A study on the impact of authentic materials on EFL students' achievement, retention and opinions regarding two grammer units at high school level*. Master's Thesis, The Graduate School of Social Sciences of Middle East Technical University, Ankara.

- Demircan, Ö. (1990). *Yabancı dil öğretim yöntemleri*. İstanbul: Ekin Eğitim.
- Demircan, Ö. (2013). *Yabancı dil öğretim yöntemleri*. İstanbul: DER.
- Demirel, Ö. (1999). *İlköğretim okullarında Türkçe öğretimi*. İstanbul: MEB.
- Dilek, İ. (1995). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde özgün metinlerle çalışma yolları*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Durmuş, M. (2013). İkinci/yabancı dil öğretiminde özgün ve değiştirilmiş dilsel girdi üzerine. *Turkish Studies*, 8(1), 1291-1306.
- Durmuş, M. (2018). Dil Öğretiminin Temel Kavramları Üzerine Düşünceler: Yabancılar Türkçe Öğretimi Mi, Yabancı Dil Veya İkinci Dil Olarak Türkçe Öğretimi Mi?. *Türkbilig*, 35, 181-190.
- Erkul, R. (2004). *Cümle ve metin bilgisi*. Ankara: Anı.
- European Centre for Modern Languages (2010). *The CEF-ESTIM Grid*. Retrieved from https://www.ecml.at/Portals/1/3MTP/CEFESTIM/CEF_ESTIM_03_2011.pdf?ver=2020-08-21-091737-530
- Fludernik, M. (2000) Genres, text types, or discourse modes: narrative modalities and generic categorization. *Style*, 34(2), 274-292.
- Genç, A. & Ünver, Ş. (2012). Türkiye’de geçmişten günümüze Almanca öğretimi için yazılan ders kitaplarındaki metinlerin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 37(163), 67-80.
- Göçmen, E. (2018). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde otantik dokümanların kullanımı ve A1-A2 düzeyinde dil becerilerine etkisi*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Ankara.
- Gökdemir, F. (2014). *EFL instructors` perceptions about authentic materials in English language teaching*. Master’s Thesis, Çağ University Institute of Social Sciences, Mersin.
- Gökşen, E. (2021). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında edebî metin kullanımı*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Ankara.
- Grellet, F. (1981). *Developing reading skills*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Günay, D. (2017). *Metin bilgisi*. İstanbul: Papatya.

- Güneş, F. (2002). *Ders kitaplarının incelenmesi*. Ankara: Ocak.
- Güven, A. Z., Halat, S. & Bal, M. (2014). Ortaokul 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin metinsellik ölçütleri açısından incelenmesi. *International Journal of Language Academy*, 2(3), 208-231.
- Halliday, M. A. K., & Hasan, R. (1976). *Cohesion in English*. London: Longman.
- İltar, L. (2018). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki okuma metinlerinin farklı değişkenler açısından değerlendirilmesi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- İltar, L. & Açık, F. (2019). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde metin türlerinin sınıflandırılması ve ders kitaplarında yer alan okuma metinlerinin değerlendirilmesi. *Türkiyat Mecmuası - Journal of Turkology*, 29(2), 311-346.
- Kalaycı, D. & Durukan, E. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe ve İngilizce öğretimi ders kitaplarının öğrenme alanları bakımından karşılaştırılması. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 8(4), 2162-2177.
- Kanatlı, F. (1998). *Dilbilimsel gerekçeleştirme çözümlemesi: Almanca ve Türkçe boşanma metinleri bağlamında gerekçeleştirme ve belirleyenleri*. Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Karatay, H. (2014). *Okuma eğitimi kuram ve uygulama*. Ankara: Pegem Akademi.
- Kerimoğlu, C. (2016). *Genel dilbilime giriş*. Ankara: Pegem Akademi.
- Kierkegaard, S. (2000). *Kahkaha benden yana* (N. Çatlı, Çev.). İstanbul: Ayrıntı.
- Kılıç, Z. V. & İltar, B. G. (2015). The effect of authentic materials on 12th grade students' attitudes in EFL Classes. *ELT Research Journal*, 4(1), 2-15.
- Kıran, Z. & Kıran, A. E. (2007). *Yazınsal okuma süreçleri*. Ankara: Seçkin.
- Lee, W. Y. (1995). Authenticity revisited: Text authenticity and learner authenticity. *ELT Journal*, 49, 323-328.
- Little, D., Devitt, S., & Singleton, D. (1988). *Authentic texts in foreign language teaching: theory and practice*. Dublin: Authentik.
- Losada, C. A. C., & Insuasty, E. A. (2017). The impact of authentic materials and tasks on students' communicative competence at a Colombian language school. *Profile Issues in Teachers' Professional Development*, 19(1), 89-104.

- Mandal, H. S. (2012). *Teachers' views on the use of authentic materials in teaching English*. Master's Thesis, Tribhuvan University Faculty of Education, Kirtipur.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2019). 1.-8. *Türkçe dersi öğretim programı*. Ankara: MEB.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2019). *PISA 2018 Türkiye ön raporu*. Ankara: MEB.
- Nalbant, S. (2019). *Türkçenin yabancılara öğretiminde otantik öğrenmenin dinleme becerisine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.
- Nunan, D. (1988). *The learner-centered curriculum*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ögeyik, M. C. (2008). *Metinlerarasılık ve yazın eğitimi*. Ankara: Anı.
- Okur, A. (2014). Türkçe ders kitabı çözümlemeleri. H. Ülper (Ed.), *Türkçe ders kitaplarında metinlerin türsel özellikleri içinde* (s. 115-140). Ankara: Pegem.
- Onursal, İ. (2003). Günümüz dilbilim çalışmaları. A. Kıran, E. Korkut & S. Ağıldere (Ed.), *Türkçe metinlerde bağdaşıklık ve tutarlılık içinde* (s. 121-132). İstanbul: Multilingual.
- Otte, J. (2006). Real language to real people: a descriptive and exploratory case study of the outcomes of aural authentic texts on the listening comprehension of adult ESL students enrolled in an advanced ESL listening course. *Dissertation Abstracts International*.
- Özbay, M. (2003). Türkçe öğretiminde hedef-araç ilişkisinin ders kitabı örneğinde değerlendirilmesi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (13), 63.
- Özcan, E. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metin seçimi: Yeni Hitit B1 düzeyi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Ankara.
- Polat, T. (1993). Yazınsal metinler ve yabancı dil olarak Almanca öğretimi. *İstanbul Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi*, (8), 181-190.
- Sever, S. (2004). *Türkçe öğretimi ve tam öğrenme* (4. Baskı). Ankara: Anı.
- Simensen, A. M. (1987). Adapted readers: How are they adapted? *Reading in a Foreign Language*, 4, 41-57.

- Soars, J., & Soars, L. (2009). *New Headway: Intermediate student's book fourth edition*. Oxford: Oxford University Press.
- Soars, J., & Soars, L. (2011). *New Headway: Elementary student's book fourth edition*. Oxford: Oxford University Press.
- Soars, J., & Soars, L. (2012). *New Headway: Pre-Intermediate student's book fourth edition*. Oxford: Oxford University Press.
- Soars, J., & Soars, L. (2013). *New Headway: Beginner student's book fourth edition*. Oxford: Oxford University Press.
- Soars, J., & Soars, L. (2014). *New Headway: Upper-Intermediate student's book fourth edition*. Oxford: Oxford University Press.
- Soars, J., Soars, L., & Hancock, P. (2015). *New Headway: Advanced student's book fourth edition*. Oxford: Oxford University Press.
- Tanrıkulu, M. & Çelik, S. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde broşürlerin kültür aktarımında kullanımı. *Alman Dili ve Kültürü Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 62-73.
- Thornbury, S. (2006). *An A-Z of ELT*. Oxford: Macmillan.
- Tiryaki, E. N. & Uysal, B. (Ed.). (2020). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Nobel.
- Tomlinson, B. (Ed.). (1998). *Materials development in language teaching*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Toprak, F. (2011). Yabancılar Türkçe öğretimi kitaplarındaki okuma parçaları ve diyaloglar üzerine bir değerlendirme. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 29, 11-24.
- Türk Dil Kurumu (2005). *Türkçe sözlük*. Ankara: TDK.
- Türk Dil Kurumu (2015). *Bilim ve sanat terimleri ana sözlüğü*. <http://tdk.gov.tr/index> sayfasından erişilmiştir.
- Türkiye Maarif Vakfı (2020). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi programı*. https://www.turkiyemaarif.org/uploads/Turkcenin_Yabanci_Dil_Olarak_Ogretimi_Programi_2_Baski.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Uçkun, B. & Onat, Z. (2008). Yabancı dil kitaplarında özgün metin ve özgün görev kullanımının önemi: bir kitap incelemesi. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 149-164.

- Unknown (2001). *Beowulf*. (S. Heaney, Trans.). New York: Norton & Company.
- Uzun, N. E. (Ed.). (2009). *Yeni Hitit yabancılar için Türkçe ders kitabı 1 Temel A1-A2*. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Uzun, N. E. (Ed.). (2009). *Yeni Hitit yabancılar için Türkçe ders kitabı 3 Yüksek B2-C1*. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Uzun, N. E. (Ed.). (2010). *Yeni Hitit yabancılar için Türkçe ders kitabı 2 Orta B1*. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Webster, N. (1989). *Webster's dictionary of English usage*. Massachusetts: Merriam-Webster.
- Yalınkılıç, K. (2014). Bir öğretim aracı olarak ders kitabı. H. Ülper (Ed.), *Türkçe ders kitabı çözümlemeleri* içinde (s. 3-20). Ankara: Pegem Akademi.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri 6. baskı*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, K. & Arık, R. S. (2019). *Eğitimde araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR...